

การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

นพรัตน์ รัตนวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนา
การศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

กรกฎาคม 2564

การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

นพรัตน์ รัตนวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนา
การศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

กรกฎาคม 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

A Study of Undergraduate Student Identity
of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Nopparat Rattanawong

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Education Program (Research and Evaluation for
Educational Development)

faculty of Education Uttaradit Rajabhat University

July 2021

Copyright of Uttaradit Rajabhat University

วิทยานิพนธ์ เรื่อง
การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ของ
นพรัตน์ รัตนวงศ์

ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา
เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

()

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

()

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิ ปัญญาใส)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และเลขานุการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภา ธรรมสิทธิ์)
ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำหลักสูตร คณะบดีคณะครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จั่นจั่น) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช วงศ์หล้า)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย	นพรัตน์ รัตนวงศ์
ปริญญา	หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิ ปัญญาใส

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตระดับปริญญาตรี สร้างแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ ประเภทนิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประชากรได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 7,113 รูป/คน จากวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตปริญญาตรี จำนวน 840 รูป/คน จาก 5 วิทยาเขต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมด 12 รูป/คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ปัญหา และแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตและพัฒนา นิสิตระดับปริญญาตรีในปัจจุบัน มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบคือ กองกิจการนิสิต แบ่งเป็น 3 ส่วนงาน ได้แก่ กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต กลุ่มงานสวัสดิการนิสิต และกลุ่มงานปฏิบัติศาสนกิจ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ที่อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก มี 3 ประเด็น ได้แก่ ความยั่งยืน และต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วม

กิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ และมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างทั่วถึง ตามลำดับ โดยมีแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 องค์ประกอบหลัก 20 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 ทุกตัวชี้วัด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้าน จิตพิสัย 8 ประการ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ และวิทยาเขต มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย, นิสิตระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

Title	A Study of Undergraduate Student Identity of Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Author	Nopparat Rattanawong
Degree	Doctor of Education Program (Research and Evaluation for Educational Development)
Advisor	Associate Professor Dr. Rapin Posrie
Co-Advisor	Assistant Professor Dr.Vajee Panyasai

The purposes of this research were to investigate development, problems, and difficulty in producing undergraduate students; design an identity scale of affective domain in 8 aspects; and explore effects of gender, age, year of study, status of student (monkhood, householder), faculty, and campus on student identity of affective domain in 8 aspects of Maha Chulalongkornrajavidyalaya University. The population was 7,113 undergraduate students in 2018 academic year from every campus of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The sample selected by stratified random sampling method was 840 undergraduate students from 5 campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The main 12 informants with knowledge and experience in administration included vice presidents, assistants to the president, deans, vice deans, assistant deans, and lecturers in Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The instruments used were a questionnaire, an interview form for problems, a student identity scale of affective domain in 8 aspects. Problem severity analysis, confirmatory factor analysis, and multiple linear regression were the parameters used for statistical analysis.

The findings revealed that the process of producing and developing undergraduate students at present were under the responsibility of the student affairs division which was divided into 3 sections: student activity, student welfare,

and religious activity. The highest ranked problems and difficulties were durability and consistency of student identity promoting activities, students' cooperation in participation in student's characteristics activities provided by the university, and the wide publicity for the identity and culture promotion of Maha Chulalongkorn Rajavidyalaya University respectively. The identity scale of affective domain consisted of 8 main aspects and 20 indicators. The factor loading for all aspects was over 0.05 and the indicators were statistically significant at 0.05. The two factors affecting the identity of affective domain in 8 aspects were faculty and campus with statistical significance at 0.05; whereas, other factors had no statistically significant effect.

Keyword : Identity on Desirable Characteristics, Undergraduate Students,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร. ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วจิ ปัญญาใส ประธานกรรมการและที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่แนะนำข้อมูลต่างๆ รวมถึงระเบียบวิธีวิจัยอย่างถี่ถ้วนมิตร พร้อมทั้งตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณพระศกดิษฐ์ สังวโร,ดร. และรองศาสตราจารย์ ดร. รวีโรจน์ ศรีคำภา อาจารย์ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัททยา วิเศษ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการปกครอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมจิต ขอนวงศ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพจน์ แก้วไพฑูริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตแพร่ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำต่างๆ รวมถึงให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณ อธิการบดี รองอธิการบดี คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือ และให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นพรัตน์ รัตนวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนิสิต.....	26
การวัดคุณธรรมจริยธรรม.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย.....	65

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การออกแบบรวบรวมข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ตอนที่ 1 กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิตินิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย.....	79
.....	83
ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นิตินิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	92
ตอนที่ 3 อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิตินิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และ วิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	101
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
ผลการวิจัย.....	107
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม.....	121
ประวัติย่อผู้วิจัย	122
ภาคผนวก.....	131
ภาคผนวก ก.....	132
รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	132
รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	133
ภาคผนวก ข.....	134
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์ความหมายของอัตลักษณ์.....	14
ตารางที่ 2 แสดงขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและระดับจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	44
ตารางที่ 3 ตัวอย่างแบบสำรวจรายการความมีวินัยในตนเอง.....	51
ตารางที่ 4 ตัวอย่างแบบสอบถามประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของตนเอง.....	53
ตารางที่ 5 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่.....	65
ตารางที่ 6 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตพะเยา.....	65
ตารางที่ 7 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตแพร่.....	65
ตารางที่ 8 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตอุบลราชธานี.....	66
ตารางที่ 9 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตนครราชสีมา.....	66
ตารางที่ 5 แสดงความเชื่อมโยงของแผนการจัดการโครงการ และกิจกรรมพัฒนานิสิต กับแผนพัฒนา มหาวิทยาลัย ระยะที่ 12 และแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี.....	80
ตารางที่ 6 ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตระดับปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้าน ผู้บริหาร และคณะกรรมการกองกิจการนิสิต.....	86
ตารางที่ 7 ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ด้านวัสดุ อุปกรณ์.....	87
ตารางที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ด้านการปฏิบัติงาน.....	89
ตารางที่ 9 ปัญหา และอุปสรรคของการผลิตนิสิตระดับปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัย และชุมชน.....	90
ตารางที่ 10 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และค่าสถิติ และแสดงความมี นัยสำคัญของค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย.....	95
ตารางที่ 11 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ.....	96

ตารางที่ 12 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์ ซึ่งวัดด้วยแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย แม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ 99

ตารางที่ 13 แสดงความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 100

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์ร่วม และอัตลักษณ์องค์กร.....	19
ภาพที่ 3 การสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	70
ภาพที่ 4 โครงสร้างการบริหารงานกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี	79
ภาพที่ 5 โครงสร้างการบริการงานกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี	82
ภาพที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ประกอบด้วยอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ.....	93
ภาพที่ 7 แสดงอิทธิพลโดยรวม ของปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ	101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีบทบาทในการให้การศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีภารกิจสำคัญดังนี้ (พระพรหมบัณฑิต, 2558, น.19)

1. พัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้รอบรู้วิชาการ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและ จริยธรรม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
 2. พัฒนาองค์ความรู้ในการวิจัยทางวิชาการและพระพุทธศาสนา โดยวิธีการสหวิทยาการ และจัดลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรม และสถาบันศาสนา ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา แล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาสร้างฐานสำหรับการวิจัยประยุกต์ที่เป็นรูปธรรมให้นำไปปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง
 3. ให้การบริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบที่หลากหลายโดยการเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ในฐานะพลเมืองของสังคมไทย ให้นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมไทย ตามหลักพระพุทธศาสนาและมุ่งส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์
 4. ภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 5. ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
- นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามาตั้งแต่ พุทธศักราช 2488 จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) การสร้างพื้นที่ (Space) แห่งความเป็นมหาวิทยาลัย ซึ่งทางมหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่ ได้แก่ ผลิตบัณฑิต ให้มีคุณสมบัติตามนวลักษณ์ (คุณลักษณะอันพึงประสงค์) 9 ประการอันได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา 4. มีความสามารถ/ทักษะด้านภาษา 5. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 6. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม 7. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 8. มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และ 9. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

ในปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งการตระหนักรู้อัตลักษณ์ จะช่วยให้นิสิตรับรู้จุดแข็งของตน ปฏิบัติตนในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งนำวิชาความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและ สร้างสรรค์สังคมให้มีความก้าวหน้า (ระพีพันธ์ ฉายวิมล, 2557, น.1-4)

อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะที่เหมือนกันของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่สามารถบ่งบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ ซึ่งเป็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และหมายถึงการที่บุคคลมีความนึกคิด และให้ความหมายทางสังคมตามการประเมินค่าซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลเกี่ยวกับบทบาทของตนเองตามตำแหน่ง หรือสถานภาพเพื่อใช้ติดต่อกับผู้อื่นตามประเภทต่าง ๆ ของสังคม ที่ทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่นที่อยู่ในบทบาทและตำแหน่งเดียวกันหรือต่างกัน อัตลักษณ์เป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตนการยอมรับว่าคุณค่าที่มีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ ในทางเดียวกันบุคคลก็เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคม และวัฒนธรรมกำหนดและรับรู้ลักษณะความรู้ ความสามารถความต้องการของตนได้ สอดคล้องกับสังคมและสิ่งรอบข้าง ทำให้มีความสนใจในตนเองที่สามารถทำทุกอย่างได้มาตรฐานของตนเองและสังคมไปพร้อมกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และดุจเดือน พันธุมนาวิณ, 2538, น.77) อัตลักษณ์ เกิดจากการพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย เพศ สังคม อาชีพ จริยธรรม อุดมคติ และบุคลิกภาพ (Rice, 1996, p.36) มีความเกี่ยวข้องกับ การเข้าใจและยอมรับตนเอง รับรู้หน้าที่ของตนตามที่สังคมได้กำหนด รวมถึงมีหนทางในการดำเนินชีวิต เป็นของตนเอง และมีความสามารถทางวิชาชีพอัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวตนของบุคคล และพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือบุคคลจะต้องแสดงตน หรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่ตนเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่า ตนมีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่ง และมีความแตกต่างจากอีกกลุ่มอื่นอย่างไร (นันทนัย ประสานนาม, 2550, น.12) บุคคลที่มีความสำเร็จในการพัฒนาอัตลักษณ์ จะมีการยอมรับตนเองสูง (สุภัชฌาณี ศรีเอี่ยม, 2560, น.16)

อัตลักษณ์เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ 2 ประเภท ประการแรก เป็นลักษณะภายใน หมายถึงการรู้จักและรับรู้ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตัวตนของบุคคล ประการที่สอง เป็นลักษณะภายนอก ซึ่งหมายถึง การยอมรับและการผูกพันกับอุดมคติของสังคมและวัฒนธรรม (Erik H Erikson, 1994, p.44) การแบ่งประเภทของอัตลักษณ์ของบุคคล สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และระดับอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคมให้กับบุคคล บทบาทความเป็นลูก เป็นเพื่อน หรือตำแหน่งหน้าที่การงาน ระบบคุณค่าที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิด ทำให้เรียนรู้และเลือกที่จะนิยามตนเองให้เหมาะสมกับสังคม และมีการเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนไปตามบริบท บางครั้งบทบาทหน้าที่

อาจทับซ้อนกัน เช่น เราเป็นนักศึกษาในขณะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นต้น (สุมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547, น.23)

อัตลักษณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษา คือ ลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามปรัชญา ปณิธาน/ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบัน เนื่องจาก อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆ ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อสร้างทางสังคม (Social Construct) ที่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture) ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการที่ถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุม จัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น อีกทั้งมีการสร้างความหมายต่าง ๆ (Creating Meanings) ผ่านทางระบบ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่ถูกบุคคลเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตนเป็นสัญลักษณ์ ที่บุคคลหรือองค์กรเลือกใช้ในการนิยามตนเอง เกิดขึ้นได้โดยผ่านระบบการสร้างภาพแทนความจริง (presentation) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ ที่หลายรูปแบบ เช่น แต่ละสถานศึกษา มีการเลือกใช้สัญลักษณ์ หรือเครื่องแบบที่แตกต่างกันออกไป ก็เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้กับบุคคลรับรู้ (สุมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547, น.18)

เนื่องจากอัตลักษณ์เกิดจากการปฏิสังสรรค์ทั้งระหว่างบุคคลในสังคม และภายในตัวบุคคล ในแต่ละบุคคลอาจมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แต่จะมีการเลือกเอาเพียงอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งที่ตนยอมรับ เพื่อนำมาใช้ภายใต้เงื่อนไขของบริบทในช่วงเวลา และพื้นที่ อัตลักษณ์นี้ ถูกกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดเอง หรือถูกกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของบุคคลโดยสังคมก็ได้ การกำหนดอัตลักษณ์นี้เกิดขึ้นบนกระบวนการคิดเกี่ยวกับความแตกต่าง และระบบของความหลากหลาย และการตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์ที่จะสร้างขึ้นนั้นมีความเชื่อมโยงกับสังคมอย่างไร ดังนั้น อัตลักษณ์กับสังคม จึงเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้น ต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคล ก็ยังต้องมีการนิยามตนเองว่ามีตำแหน่งแห่งที่ หรือมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ (ชัยณรงค์ ชันผณี, 2552, น.44)

อัตลักษณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. อัตลักษณ์ของบุคคลหรือปัจเจก (Individual Identity) หมายถึง อัตลักษณ์ที่เน้นความต่างระหว่างบุคคล
2. อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) หมายถึง อัตลักษณ์ที่สมาชิกในกลุ่มมีเหมือนกัน (ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 2548, น.82)

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง อัตลักษณ์ของบุคคล (Individual Identity) และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ต่างอยู่ในกระบวนการของการกำหนดประเภทอัตลักษณ์ที่ไม่สามารถ

แยกความแตกต่างระหว่างความเป็นกลุ่ม และความเป็นบุคคลได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากทั้งสองเป็นกระบวนการเดียวกัน นั่นคือความเป็นตัวตนของบุคคล กับความเป็นสมาชิกกลุ่มของบุคคล ถึงแม้ว่าจะแยกบุคคลออกจากกลุ่มก็ตาม แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องสังคม ไม่ใช่เรื่องกำหนดตนเอง ดังนั้น ในช่วงที่นิสิตแสวงหาอัตลักษณ์นั้น นิสิตจะเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ทั้งจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ครอบครัว อาจารย์ และกลุ่มเพื่อน และจากประสบการณ์เหล่านี้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่แน่ใจของปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองพบ ทำให้มีความสับสนในการแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเอง ปัญหาการสร้างอัตลักษณ์ มีดังต่อไปนี้

1. ขาดผู้แนะนำในการค้นหาอัตลักษณ์ตนเอง ว่าจะมีวิธีใดบ้างที่จะช่วยให้รู้จักตนเอง และเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหา เช่น นิสิตไม่รู้ว่าจะจบการศึกษาไปแล้วจะทำอาชีพอะไร ทำให้นิสิตเลือกสาขาการเรียนอย่างไม่มีเป้าหมาย ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพตามที่ศึกษามาได้ เป็นต้น
2. ความสับสนในการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น คิดว่าตนเองมีลักษณะอย่างหนึ่ง แต่ในสายตาของผู้ปกครองและเพื่อนกลับมองว่าเป็นอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นิสิตเกิดความสับสนในตนเอง และไม่เห็นค่าในตนเอง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเช่น การยกพวกตีกัน หรือปัญหาติดยาเสพติด ล้วนเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการที่มองไม่เห็นคุณค่าในชีวิตตนเองทั้งสิ้น ซึ่งเป็นผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย
3. พบภาพลักษณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ด้อยศักดิ์ศรี ซึ่งนำไปสู่ความท้อถอยหมดหวัง ซึ่งนำไปสู่ภาวะซึมเศร้า และฆ่าตัวตายได้
4. มีสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และครอบครัว ซึ่งไม่ส่งเสริมให้นิสิตได้ค้นหาตนเอง และพบตนเองที่ถูกต้อง และเพียงพอที่จะช่วยให้ก้าวไปสู่ความมั่นใจในตนเอง และชีวิตและอนาคต (สมร ทองดี, 2545, น.31)

จากปัญหาการค้นหาอัตลักษณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่าผู้ประสบปัญหาการค้นหาอัตลักษณ์อยู่ในช่วงวัยนิสิตนักศึกษา หากบุคคลที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น อาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายกิจการ นิสิต ส่งเสริมให้นิสิตรับรู้ถึงการปฏิบัติตนที่ถูกต้องระหว่างศึกษาในระดับอุดมศึกษา ให้กับนิสิต จะช่วยให้ตัวนิสิตสามารถเข้าใจตนเอง รับรู้ถึงความสามารถของตน ทำให้นิสิตพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้ (สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม, 2554, น.7)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่านวลักษณ์ (อัตลักษณ์) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่จะผลิต และพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ประการ จะเป็นคุณลักษณะที่ได้รับ การกล่าวถึง และให้ความสำคัญอยู่เสมอ เพราะเป็นอัตลักษณ์ของนิสิต เป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัย ที่ทำให้นิสิตสามารถดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ และคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำรงตน และดำรงชาติ รวมถึงดำรงพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ

ได้อย่างสุจริต รู้หน้าที่ รับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย และมีคุณธรรม แต่เมื่อศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรม (อัตลักษณ์) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยังไม่มีปรากฏ และยังไม่เคยมีผู้ใด เคยทำมาก่อน และจากการศึกษาพบว่า ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ได้ทำการศึกษาอัตลักษณ์ของนิสิตในภาพรวมเท่านั้น แต่ยังไม่มีการทำการศึกษาอัตลักษณ์แต่ละข้อ เป็นรายด้าน จึงไม่ทราบว่าอัตลักษณ์แต่ละด้าน เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพียง 8 ประการ เฉพาะด้านจิตพิสัยเท่านั้น ได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและปัญญา 4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 5. รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม 6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล 8. พร้อมทั้งจะใช้ และพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้สามารถสร้างเครื่องมือวัดในทิศทางเดียวกันได้ และเนื่องจากอัตลักษณ์ทางด้านจิตพิสัยทั้ง 8 ประการ เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญต่อกระบวนการผลิตนิสิตให้สอดคล้อง กับปรัชญาของมหาวิทยาลัย ดังนี้ จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจ และสังคม เนื่องจาก บริบทของมหาวิทยาลัยได้ขัดเกลาให้มีบุคลิกภาพ หรือลักษณะ ความเป็นตัวตนของนิสิต สร้างความตระหนักในความรู้คู่คุณธรรม โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการจัดการเรียนการสอน ที่สนับสนุนให้นิสิตรู้จักใฝ่รู้ด้วยตนเอง ควบคู่กับการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ตามหลักของพระพุทธศาสนา โดยจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเกี่ยวกับ คุณธรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่นิสิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง นับตั้งแต่ปริญญาตรี ปริญญาโท จนถึงระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ จะนำผลจากการศึกษาวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ปรับปรุงในกระบวนการผลิตนิสิตให้กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมนิสิตให้เกิดอัตลักษณ์ได้อย่างยั่งยืน และสมบูรณ์ รวมทั้ง เป็นข้อมูลในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป โดยมีคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

คำถามการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นอย่างไร

2. แบบวัดอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีองค์ประกอบ 8 ประการ มีลักษณะอย่างไร มีความตรงเชิงโครงสร้างอย่างไร และมีความเชื่อมั่นเท่าไร

3. ปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ ประเภทนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
2. เพื่อสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ ประเภทนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2561 ทั่วประเทศ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักนวัตลักษณ์ 9 ประการ ทั้งนี้จะศึกษาเพียง 8 ประการ เฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย ดังนี้

1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส
2. ใฝ่รู้ ใฝ่คิด
3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา
4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา
5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม
7. มีโลกทัศน์กว้างไกล
8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรตาม ได้แก่ อัตลักษณ์ 8 ประการ ได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. ใฝ่รู้ ใฝ่คิด 3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา 4. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 5. รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม 6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล และ 8. พร้อมทั้งจะใช้ และพัฒนานวัตกรรม

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ 8 ประการของนิสิต ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี และประเภทของนิสิต (คฤหัสถ์, บรรพชิต)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะหรือลักษณะที่เหมือนกันของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่สามารถบ่งบอกความแตกต่างและสร้างความจดจำได้ ซึ่งเป็นผลจากการยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และหมายถึงการที่บุคคลมีความนึกคิด และให้ความหมายทางสังคมตามการประเมินค่าซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลเกี่ยวกับบทบาทของตนเองตามตำแหน่งหรือสถานภาพเพื่อใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตามประเภทต่าง ๆ ของสังคม ที่ทำให้บุคคลรับรู้ ว่า ตนเองมีความเหมือน และความแตกต่างจากผู้อื่นที่อยู่ในบทบาท และตำแหน่งเดียวกันหรือต่างกัน

2. อัตลักษณ์นิสิต หมายถึง การปฏิบัติและความรู้สึกของนิสิตในการเข้าใจ และยอมรับตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ตามที่สถาบันอุดมศึกษา และสังคมรอบตัวกำหนด รวมถึงมีแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง และมีความสามารถทางวิชาการ

3. อัตลักษณ์ (นวลักษณ์) ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่

3.1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส หมายถึง มีความประพฤติดี เรียบร้อย มีการสำรวมกาย วาจา สงบน่าเลื่อมใส ตลอดถึงมีกิริยามารยาทงดงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้อื่น เป็นกัลป์ญาณมิตร และมีศิลปวิเศษที่น่าเคารพ และหมายถึงลักษณะภายนอกของนิสิต การวางตัว การแต่งกาย การพูด การกระทำ ในอิริยาบถทั้ง 4 ยืน เดิน นั่งนอน การใช้วาจา ที่เรียบร้อยเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย เมื่อมีผู้พบเห็นเกิดศรัทธาอยากปฏิบัติตาม (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด หมายถึง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ทั้งทางโลกและทางธรรม ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบไม่ใช่อารมณ์ โดยแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์-รู้ว่าปัญหาเกิดจากอะไร สมุทัย-หาวิธีแก้ที่ถูกต้อง นิโรธ-มีช่องทางในการแก้ปัญหา มรรค-ดำเนินการแก้ปัญหาตามหลักที่ถูกต้อง (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา หมายถึง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้าง และสังคม สามารถชี้ทางผิดทางถูกได้ โดยทำเป็นแบบอย่าง และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และแนะนำผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา หมายถึง เป็นพุทธบริษัทที่ดี ศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม และน้อมนำเอาหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และแนะนำผู้อื่นในทางที่ดีงาม (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึง บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตที่มีความศรัทธา ตามหลักการแห่งฆราวาสธรรม คือ โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ปวงชน วางตนเหมาะสม (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง แม้จะเป็นบรรพชิต หรือคฤหัสถ์ นอกจากจะรู้ทางธรรมแล้ว ต้องรู้วิชาการทางโลก เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบัน และสามารถประยุกต์ปรับเปลี่ยนตัวเอง ให้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

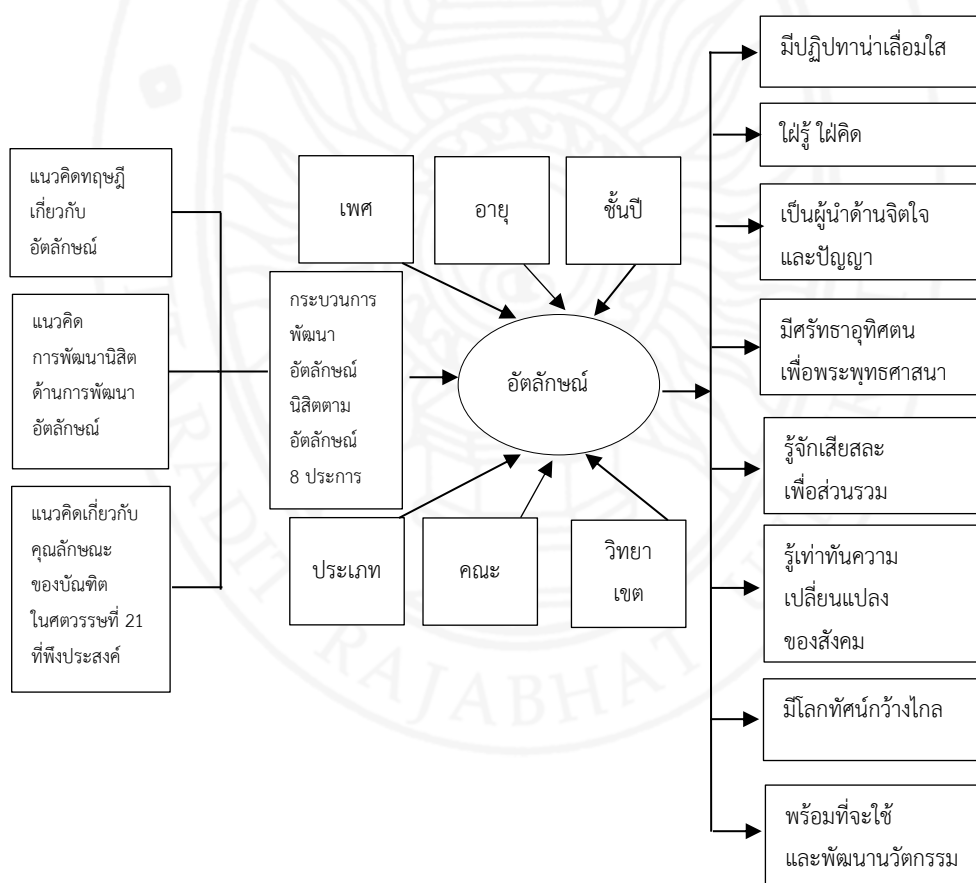
3.7 มีโลกทัศน์กว้างไกล หมายถึง รู้จักมองโลกในแง่ดี คิดบวก วางแผนในการทำงาน ในการดำเนินชีวิต เปิดโอกาสสิ่งดี ๆ แก่ตนเองและผู้อื่น แก้ปัญหาโดยไม่ซ้ำซาก มองไปข้างหน้า อย่างมั่นคง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คาดการณ์อนาคตได้ (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

3.8 พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม หมายถึง การแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ นวัตกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะความสามารถของตนและสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤษภาคม, 2560)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เป็นแนวทางสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีอัตลักษณ์ได้อย่างเป็นที่ยอมรับของสถาบันอุดมศึกษาและสังคม
3. ได้กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิต ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การศึกษาตามลำดับดังนี้

1. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนิสิต
 - 3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตปริญญาตรี
 - 3.2 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (นวลักษณ์ 9 ประการ)
 - 3.3 การพัฒนานิสิตเพื่อการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21
4. การวัดคุณธรรมจริยธรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์นิสิตและนักศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีชื่อย่อว่า มจร และชื่อภาษาอังกฤษ Mahachulalongkornrajavidyalaya University : MCU ส่วนกลางตั้งอยู่ที่ เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีสุภาษิตว่า “ปัญญา โลกสมิ ปชโชโต” แปลว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก และมีปรัชญาประจำมหาวิทยาลัยคือจัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีปณิธาน ดังนี้ “ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์” วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ ที่สร้างคนดีและเก่ง อย่างมีสมรรถภาพ จัดการศึกษาและวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ บริการวิชาการดี อย่างมีคุณภาพ บริหารดีอย่างมีประสิทธิภาพ (กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562, น.7) ซึ่งแบ่งเป็น

1.1 ผลិតคนดีและเก่ง อย่างมีสมรรถภาพ

ผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำจิตใจ และปัญญา มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อ พระพุทธศาสนา และพัฒนาสังคม

1.2 จัดการศึกษาและวิจัยอย่างมีคุณภาพ

จัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยบูรณาการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ผ่านกระบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนา มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล และสันติสุข

1.3 บริการวิชาการอย่างมีคุณภาพ

มุ่งมั่นในการให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่คณะสงฆ์ และสังคม รวมทั้งส่งเสริม การเรียนรู้ และความร่วมมืออันดีระหว่างพุทธศาสนิกชนในระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อธำรงรักษา ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม อันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา

1.4 บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

มุ่งพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม จริยธรรม ความสำนึกรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใสตรวจสอบได้ และความคุ้มค่า รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพันธกิจดังนี้

1. ผลิตบัณฑิต และพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ประการ คือ

- 1.1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส
- 1.2 ใฝ่รู้ ใฝ่คิด
- 1.3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา
- 1.4 มีความสามารถ/ทักษะด้านภาษา
- 1.5 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา
- 1.6 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 1.7 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 1.8 มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล
- 1.9 พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

2. วิจัยและพัฒนา

การวิจัย และค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก โดยวิธีสหวิทยาการ แล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบ มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาศีลธรรม และจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา

3. ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม

ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม ตามพันธกิจจัดตั้งมหาวิทยาลัย ด้วยการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมคณะสงฆ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชน จัดประชุม สัมมนา และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ให้มีศักยภาพในการธำรงรักษา เผยแผ่หลักคำสอน และเป็นแกนหลักในการพัฒนาจิตใจในวงกว้าง

4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เสริมสร้าง และพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เอื้อต่อการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สนับสนุน ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็น รากฐานของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560, น.5-10)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ ไว้ดังต่อไปนี้
ดวงเดือน พันธมนาวิน และดุจเดือน พันธมนาวิน (2538 ,น.77) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน การยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่ และต่อเนื่อง มาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน บุคคลก็เข้าใจบทบาท หน้าที่ของตนตามที่สังคม และ วัฒนธรรมกำหนด และรับรู้ลักษณะความรู้ ความสามารถ ความต้องการของตนได้ สอดคล้องกับสังคม และคนรอบข้าง ทำให้ความมั่นใจในตนเองที่สามารถทำทุกอย่างได้ดีตามมาตรฐานตนเอง และสังคม ไปพร้อมกัน

วิทย์ เทียงบูรณะธรรม (2541, น.436) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ (Identity) ไว้ตรงกับคำว่า “เอกลักษณ์”

อภิญา เพ็องฟูสกุล (2546, น.27) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง คุณสมบัติ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล หรือสิ่งหนึ่งหรือเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมา และแตกต่างจาก สิ่งอื่น โดยเดิมใช้คำว่า “เอกลักษณ์” ซึ่งหมายถึง ลักษณะเฉพาะของคน หรือสิ่งหนึ่ง ในทาง สังคมศาสตร์โดยปัจจุบัน ความหมายนี้แปรเปลี่ยนไปใช้คำว่า “อัตลักษณ์” แทนคำว่า “เอกลักษณ์”

(ในความหมาย Identity) เนื่องจากปัจเจกอาจมีหลายอัตลักษณ์ได้ในขณะเดียวกัน การให้ความหมายของอัตลักษณ์ ก็อาจเปลี่ยนไปตามบริบทได้เสมอ ดังนั้น คำว่าอัตลักษณ์จึงมีความเหมาะสมกว่าในความหมายของเอกลักษณ์

“เอกลักษณ์” หรือ “อัตลักษณ์” (Identity) หมายถึง ลักษณะที่เหมือนกันหรือร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546) สำหรับ ในทางสังคมวิทยาได้ให้ความหมาย อัตลักษณ์ไว้ว่าเป็นการรู้คิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลในเรื่องบทบาท และตำแหน่งในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล ที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า มีความเหมือน และแตกต่างจากกลุ่มอย่างไร โดยต้องคำนึงถึงการได้รับตำแหน่ง และยอมรับตำแหน่งที่บุคคลอื่นมอบให้ (Stryker, 1968, pp. 558-564)

Erikson (1971, p.730) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ (Identity) คือผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการตามการตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคลที่มีอายุอยู่ระหว่าง 14-20 ปี บุคคลที่ประสบความสำเร็จ ในพัฒนาการขั้นนี้ จะมีความเข้าใจและรู้จักตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้บทบาทต่าง ๆ ในสังคมและมีอุดมคติ ส่วนบุคคลที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว จะเป็นบุคคลที่มีความสับสน และไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง

Marcia (1980, pp.159-187) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ (Identity) คือ ลักษณะโครงสร้างแห่งตน (Self - Structure) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับความสามารถ ความเชื่อ และการปรับตัวของบุคคล ถ้าพัฒนาการของโครงสร้างแห่งตนดี จะมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้ถึงความเหมือนและความต่างของตนกับผู้อื่นถ้าพัฒนาการของโครงสร้างแห่งตนไม่ดี จะทำให้เกิดความสับสนในใจตนเองและอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วยประเมินตน

Jeffrey (1985, p.416) กล่าวถึง อัตลักษณ์ คือ ความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับตัวตน และแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม

Michail (1986, p.86) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ว่า อัตลักษณ์ คือ ความผสมผสานของคุณธรรมทั้งหลายที่สอดคล้องกันโดยประเพณีทางศาสนา เรื่องราวในวรรณคดี นักปราชญ์ และย้อนไปถึงเรื่องราวในประวัติศาสตร์

Rice (1996, p.36) ได้สรุปแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่านเกี่ยวกับอัตลักษณ์ คือผลรวมของการรับรู้ตัวตนเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร บุคคลที่มีความสำเร็จในการพัฒนาอัตลักษณ์ จะมีการยอมรับตนเองสูง และอัตลักษณ์เกิดจากการพัฒนาการทางด้านร่างกาย เพศ สังคม อาชีพ จริยธรรม อุดมคติ และบุคลิกภาพ

Brown (2004, p.4) อัตลักษณ์ คือการกำหนด “ความเหมือน” (Similarity) และ “ความแตกต่าง” (Difference) ระหว่างคนหรือสิ่งของ ความเหมือนและความแตกต่างเป็นเรื่อง

การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) หรือเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม (Group Affiliation) ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ จะทำให้ทราบว่าตนเองมีความเหมือนหรือแตกต่างกับคนอื่น ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มเพื่อนของเราเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ภาคกลาง อยู่ชั้นปีที่ 1 เช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหมือนระหว่างสมาชิกในกลุ่ม แต่ในขณะที่เดียวกันภายในกลุ่ม ก็มี ความแตกต่างระหว่างกันได้ เช่น บางคนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ บางคนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน หรือบางคนเรียนคณะวิทยาศาสตร์ บางคนเรียนคณะสังคมศาสตร์ เป็นต้น

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์ความหมายของอัตลักษณ์

ลักษณะที่เหมือนกันหรือร่วมกัน	ลักษณะ	ความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับตัวตน และแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ	ผลรวมของการรับรู้ว่าเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร	การกำหนด “ความเหมือน” และ “ความแตกต่าง” ระหว่างคนหรือสิ่งของ	โครงสร้างของบุคคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน ยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่	ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมาและมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น
ความหมาย/นักวิชาการ						
Stryker	/		/			/
Erickson		/				
Marcia		/				
Jeffrey			/			
Michail						/
Rice				/		
Brown	/					/
วิทย์						
เที่ยงบุรณะ	/					
ธรรม						

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ลักษณะที่เหมือนกันหรือร่วมกัน	ลักษณะ	ความรู้สึก	ผลรวม	การกำหนด	โครงสร้าง	ลักษณะเฉพาะ
ความหมาย/ นักวิชาการ		โครงสร้างแห่งตน (Self-Structure) ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ	นึกคิดที่เกี่ยวข้องกับตัวตนและแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม	ความรู้สึกรับรู้ว่าเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร	“ความเหมือน” และ “ความแตกต่าง” ระหว่างคนหรือสิ่งของ	ของบุคคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน ยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่	ของบุคคลที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมาและมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น
อภิญาญา	เฟื่องฟูสกุล	/	/	/	/	/	/

จากความหมายของอัตลักษณ์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะที่เหมือนกันของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่สามารถบ่งบอกความแตกต่าง และสร้างความจดจำได้ ซึ่งเป็นผลจากการ ยอมรับและเข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และหมายถึงการที่บุคคลมีการนึกคิดและให้ความหมายทางสังคม ตามการประเมินค่าซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลเกี่ยวกับบทบาทของตนเองตามตำแหน่ง หรือสถานภาพ เพื่อใช้ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตามประเภทต่างๆ ของสังคม ที่ทำให้บุคคลรับรู้ ว่า ตนเอง มีความเหมือน และความแตกต่างจากผู้อื่นที่อยู่ในบทบาทและตำแหน่งเดียวกันหรือต่างกัน

2.1 ประเภทของอัตลักษณ์ (Identity)

จากความหมายของอัตลักษณ์ ที่บุคคลมีลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะที่เหมือนกันของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล อันเป็นผลจากกระบวนการทางอารมณ์ ความรู้สึกภายในตนเอง และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนั้น สามารถนำมาจำแนกประเภทของอัตลักษณ์ได้ดังนี้ (Smith, 2008, pp.337-360)

2.1.1 อัตลักษณ์บุคคล (Individual Identity) เกี่ยวข้องกับ “มิติภายใน” ของบุคคล อันได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งบุคคลมีต่อตนเอง เป็นการให้ความหมาย หรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเอง ผ่านกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกซึ่ง Goffman

(Goffman, 1963, p.3) นักสังคมวิทยา ได้จำแนกอัตลักษณ์บุคคลตามทฤษฎีจิตสังคม

(Psychosocial Development) ของ Erikson (Erikson, 1994, p.4) ไว้ดังนี้

2.1.1.1 สิ่งที่คุณมองว่า เป็นตัวตนของตนเองซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และแตกต่างจากผู้อื่น (Ego Identity)

2.1.1.2 ภาพหรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในสายตาผู้อื่น (Personal Identity) ซึ่งสังคมมีกระบวนการแจกแจง และระบุอัตลักษณ์บุคคลแตกต่างกันไป เช่น ในสังคมสมัยใหม่ใช้บัตรประจำตัวประชาชนหรือการพิมพ์ลายนิ้วมือ เป็นต้น

2.1.2 อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์หรือศาสนาที่คุณคนนั้นสังกัด อัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคม มีการซ้อนทับกันอยู่ เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคม อาทิ ความเป็นลูก ความเป็นเพื่อน หรือตำแหน่งทางสังคมแก่บุคคล ส่งผลให้คุณคนเรียนรู้และเลือกนิยามตนเอง ให้เหมาะสมกับสังคม และมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบท สัญลักษณ์ที่คุณคนนำมาใช้นิยามตนเอง ทั้งต่อสังคม และต่อตนเองเช่น การเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของสถาบัน หรือแต่ละสถานศึกษาเลือกใช้สัญลักษณ์ หรือรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้ผู้อื่นรับรู้ ทั้งนี้ การนิยามความหมายเพื่อแสดงถึงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลกับสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็น อาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป โดย Goffman (Goffman, 1970, pp.3-5) นักสังคมวิทยา ได้จำแนก อัตลักษณ์สังคมนี้ออกเป็นสองส่วน ได้แก่

2.1.2.1 สิ่งที่สังคมเรียกร้องและคาดหวังจากบุคคล (Virtual Social Identity)

2.1.2.2 สิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของบุคคลนั้น (Actual Social Identity)

กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์แบ่งเป็นสองประเภท คืออัตลักษณ์บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติภายในของบุคคลที่รู้จักและรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และอัตลักษณ์ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคุณคนทั้งนี้บุคคลจะนิยาม และแสดงตนเองจากอารมณ์ ความรู้สึกภายในของตนเอง และจากความคาดหวังของสังคมดังนั้น อัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมจึงมีความเชื่อมโยง และส่งผลซึ่งกันและกัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์บุคคล

อัตลักษณ์บุคคลไม่ได้มีลักษณะถาวร แต่มีการก่อตัวและปรับเปลี่ยนตลอดเวลาตามบริบทของเวลา และสถานที่ที่คุณคนได้มีปฏิสัมพันธ์ (Ivanic, 1998, pp.3-10) โดย Erikson เชื่อว่า

การสร้างอัตลักษณ์บุคคลเป็นกระบวนการตลอดทั้งชีวิต (A Life Long Process) และได้แบ่งขั้นตอนการสร้างอัตลักษณ์ไว้ 8 ขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556, น. 40-45) ซึ่งในการสร้างอัตลักษณ์บุคคลนี้ มีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในที่ปัจเจกบุคคลรู้จัก และรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และมิติภายนอกที่ปัจเจกบุคคลให้ และเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546, น.5-6) ดังแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์บุคคล ดังนี้

2.2.1 กระบวนการที่อัตลักษณ์บุคคลกลายเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม

และกระบวนการที่สังคมหล่อหลอมอัตลักษณ์บุคคลขึ้นมา สอดคล้องกับ Harré (1983, p.5) ได้อธิบายถึงกระบวนการที่อัตลักษณ์บุคคลกลายเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม และกระบวนการที่สังคมหล่อหลอมอัตลักษณ์บุคคลขึ้นมา ดังนี้

2.2.1.1 กระบวนการที่เด็กซึมซับเอาค่านิยม ผ่านกระบวนการขัดเกลาจากพ่อแม่หรือโรงเรียน (Appropriation)

2.2.1.2 กระบวนการที่ค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ผนวกเข้ามาในมิติภายในของบุคคล และก่อตัวขึ้นเป็นอัตลักษณ์บุคคล (Transformation)

2.2.1.3 กระบวนการที่อัตลักษณ์บุคคล ถูกถ่ายทอดหรือแสดงออกในพื้นที่สาธารณะ (Publication)

2.2.1.4 กระบวนการที่ประสบการณ์ในกระบวนการทั้งสามข้างต้น ได้กลายเป็นประสบการณ์สาธารณะผ่านกลไกบางอย่าง เช่น การพิมพ์หนังสืออัตชีวประวัติออกมาจำหน่าย (Conventionalization) ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวทั้งหมด จะครอบคลุมทั้งส่วนที่บุคคลถูกกำหนดจากสังคม และส่วนที่บุคคลเลือกให้ความหมาย และกระทำภายในกรอบที่ถูกกำหนดด้วย

2.2.2 วงจรแห่งวัฒนธรรม (The Circuit of Culture) กับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์บุคคล กระบวนการสร้างอัตลักษณ์บุคคลดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ภายใต้วงจรแห่งวัฒนธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยจุดเริ่มต้นของวงจรมัน จะเริ่มต้น องค์ประกอบใดก่อนได้ ดังนี้ (ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2551, น.24-25)

2.2.2.1 การผลิต (Production) คือ การที่บุคคลให้ความหมาย และเปลี่ยนแปลงความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในสถานการณ์ และรูปแบบที่หลากหลาย

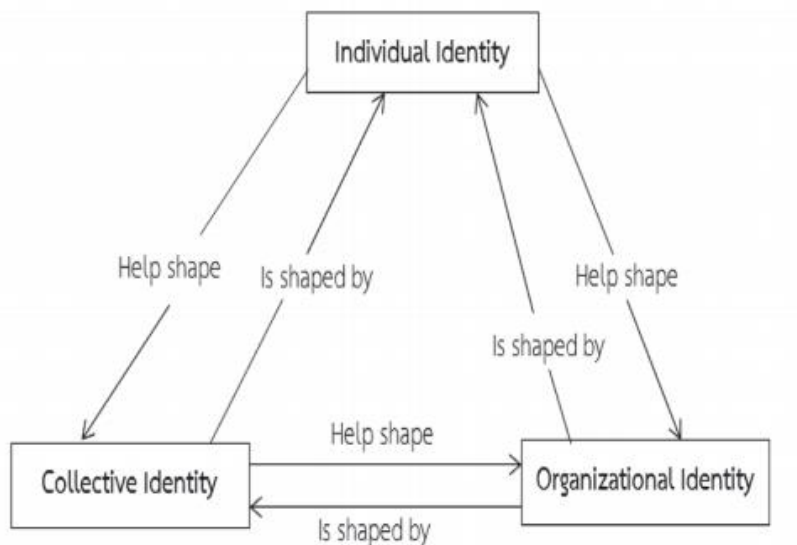
2.2.2.2 การบริโภค (Consumption) คือ การบริโภคทางวัฒนธรรม ที่ให้ความหมายจากการสร้างภาพตัวตน และในการบริโภคนั้น สถานที่ อุดมการณ์ เพศ และชนชั้นทางสังคมต่างก็หมุนเวียน และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

2.2.2.3 อัตลักษณ์ (Identity) คือ การแสดงออกต่อตนเอง เกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็นใคร” “เรารู้สึกอย่างไร” และ “เรารู้สึกร่วมกับกลุ่มไหน”

2.2.2.4 กฎระเบียบ (Regulation) คือ ความหมายในทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิด แต่ก่อรูปเป็นระเบียบปฏิบัติในสังคม (Regulate Social Practice) มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

2.2.2.5 ภาพตัวแทน (Representation) เป็นการสร้างความหมาย ผ่านภาษาโดยใช้สัญลักษณ์ เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น และใช้สัญลักษณ์อ้างอิงถึงความจริง ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม

2.2.3 อัตลักษณ์องค์กร (Organizational Identity) กับการสร้างอัตลักษณ์บุคคล จากแนวคิดที่ว่า อัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคมมีความเชื่อมโยง และส่งผลซึ่งกันและกัน โดยบุคคลให้ และเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม หนึ่งในอัตลักษณ์ทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์บุคคล คือ อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ของสมาชิกในองค์กรผ่านการบัญญัติกฎระเบียบ ข้อบังคับ ธรรมเนียม และประเพณี เพื่อกำหนดอำนาจ และบทบาทหน้าที่ของบุคคลภายในองค์กร ซึ่งอัตลักษณ์ร่วมนี้ มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์องค์กร (Organizational Identity) (Gee, 2000, p.102) นอกจากนั้น ศุภฤกษ์ รักชาติ (2554, น.14) ได้สรุปอัตลักษณ์องค์กร (Organizational Identity) ว่า เป็นรากฐานขององค์กร ที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) โดยวัฒนธรรมองค์กรนี้ จัดเป็นโครงสร้างของอัตลักษณ์ร่วมอย่างหนึ่ง และถูกสื่อสารต่อสมาชิกองค์กร ผ่านผู้บริหารระดับสูง จากนั้นจึงถูกตีความ และแสดงออกผ่านสมาชิกขององค์กรทุกระดับ ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกคือ รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรประสบการณ์การทำงาน และอิทธิพลจากสังคมภายนอกองค์กร ดังนั้นอัตลักษณ์องค์กรจึงมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของสมาชิกภายในองค์กรในขณะเดียวกัน อัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ร่วมก็มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์องค์กรด้วยเช่นกันโดย Puusa A. (2006, p.272) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ทั้งสามประเภท ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์ร่วม และอัตลักษณ์องค์กร
ที่มา: Puusa (2006, p.272)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

อัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะส่งผลต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของผู้เรียนดังที่ เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม (พ.ศ. 2554-2558) สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน (สมศ.)) ได้กำหนดให้มีการประเมินเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับปรัชญาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนที่จะขอเสนอ ณ ที่นี้ คือ แนวคิด ตามนโยบาย การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พ.ศ. 2554-2558 และแนวคิดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ดังนี้

2.3.1 นโยบายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พ.ศ. 2554-2558 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554, น.2)

2.3.1.1 บัณฑิตไทยมีสมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ต้องมีการเรียนรู้ในวิชาแกนหลัก ได้แก่ ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครอง และหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยต้องสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

1. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโลก ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์

ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม 2. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมซึ่งเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงาน ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ประกอบด้วยความรู้เริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ 3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ความรู้ ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี และ 4. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิต และทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังนี้ คือความยืดหยุ่น และการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และมีความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) (วิจารณ์ พานิช, 2556, น.16-21)

2.3.1.2 บัณฑิตไทยมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก

2.3.1.3 บัณฑิตไทยมีความเป็นเลิศที่หลากหลายตามจุดเน้น

ของสถาบันอุดมศึกษา กล่าวคือ ผลิตบัณฑิตที่สะท้อนจุดเน้นของสถาบัน เป็นบัณฑิตที่เก่งทั้งวิชาการและวิชาชีพ โดยคำนึงถึงเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ และวิชาชีพนั้น ๆ

2.3.2 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552, น.35-36) กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตไว้ 5 ด้าน ดังนี้

2.3.2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ความสามารถในการจัดการปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม และวิชาชีพ โดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยมความรู้สึกรู้สีกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.3.2.2 ด้านความรู้ หมายถึง การมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวาง และเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการ และทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา และการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นปฏิบัติ จะต้องเน้นหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

2.3.2.3 ด้านทักษะทางปัญญา หมายถึง การมีความสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูล แนวคิดหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ภาคทฤษฎี ประสบการณ์จากภาคปฏิบัติและผลกระทบจากการตัดสินใจสามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ในเนื้อหาสาระทางวิชาการ และวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ ผู้เรียนสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำ และหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.3.2.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นทักษะที่เอื้อต่อการแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ หรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออก ซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจน และต้องใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของตนเอง และของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการพัฒนาตนเอง และอาชีพ

2.3.2.5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการศึกษา ทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือก และประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้า และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ใช้เทคนิคสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่าเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการพูดและการเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาทั้งสองแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องใกล้เคียงกัน โดยแบ่งเป็นสองด้านคือ คุณลักษณะด้านปัญญา เช่น การมีความสามารถในการเรียนรู้ สืบค้นและประเมินข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การมีความคิดสร้างสรรค์ และมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาที่กว้างขวาง และเป็นระบบ และคุณลักษณะด้านอาชีพและการดำรงชีวิต เช่นการมีความรู้และทักษะในวิชาชีพเฉพาะด้าน มีความรับผิดชอบ มีทักษะทางสังคม มีคุณธรรม และจริยธรรมซึ่ง ได้นำคุณลักษณะทั้งสองด้าน มาสรุปจำแนกประเภทอัตลักษณ์ที่สถาบันอุดมศึกษาสร้างให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยยึดตามแนวคิดในงานวิจัยของ Lairio, Sauli & Kouvo, Anne (pp.1-17) ดังนี้

อัตลักษณ์ทางวิชาการ (Academic Identity) หมายถึง การมีทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบ (Scientific Thinking Skills) และทักษะทั่วไป (Generative Skills) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสร้างความรู้ใหม่ได้ ตลอดจนมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวาง และเป็นระบบ

อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (Professional Identity) หมายถึง การมีทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ รวมทั้งมีทักษะทางสังคม

2.4 การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

Erikson (1971) เชื่อว่า การสร้างอัตลักษณ์บุคคลเป็นกระบวนการตลอดทั้งชีวิต ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยรุ่น และการสร้างอัตลักษณ์ในช่วงวัย 12-18 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น และเป็นช่วงวัยของบุคคลที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งนับเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจาก เป็นช่วงวิกฤตระหว่างการมีอัตลักษณ์ที่ลงตัวกับการเกิดความสับสนในบทบาทของตน บุคคลในวัยนี้ต้องการแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเอง หากบุคคลไม่สามารถค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง ก็จะเกิดความสับสนต่อการแสดงบทบาทหน้าที่ของความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตได้ ทั้งนี้ อัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ถือเป็นอัตลักษณ์บุคคล (Individual Identity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ มิติภายในที่บุคคลรู้จัก และรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล

สำหรับประเภทอัตลักษณ์ที่สร้างให้เกิดแก่ผู้เรียน คือ อัตลักษณ์ทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ซึ่งมีพื้นฐานจากการสร้างความกระหายใคร่รู้ (Curiosity) และฝึกฝนผู้เรียนให้สนใจเปิดรับทางเลือกในคำอธิบายหรือคำตอบใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา (Lairio, Sauli & Kouvo, Anne, 2011, p.17) นอกจากนี้การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Nygaard, 2009, p.233) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ในรายงานการวิจัยเอกสาร เรื่องการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ได้เสนอกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาไว้ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, 2543, น.12) ซึ่งนำเสนอ ดังนี้

2.5.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

2.5.1.1 ด้านผู้เรียน ควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยที่อาจารย์ผู้สอนต้องคำนึงถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นหลัก และเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุดมีการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการผลิตที่ชัดเจน การปลูกฝังทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาษาและการสื่อสารด้านการคิดวิเคราะห์ การปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียนรู้ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยวิธีการสอดแทรกในการเรียนการสอนทุก ๆ รายวิชา นอกจากการจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ

2.5.1.2 ด้านผู้สอน จะต้องลดบทบาทการสอนในลักษณะของ การให้ความรู้ลง และปรับวิธีการสอนโดยเป็นผู้ชี้แนะ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจากแนวคิดของ Austin (2002, pp.243-254) ซึ่งให้ความสำคัญในประเด็นจำนวน

ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่นักศึกษาปฏิบัติสัมพันธ์กับอาจารย์นอกห้องเรียน เช่น การช่วยอาจารย์สอน การช่วยอาจารย์ทำวิจัย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในกิจกรรมทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์แก่ผู้เรียน

2.5.1.3 ด้านวิธีการเรียนการสอน ที่เน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียน และมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ มุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิด การกลั่นกรองและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ รวมทั้งจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการสอนของอาจารย์ ให้สามารถดำเนินการสอนตามหลักการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยกำหนดเป็นภาระงานที่อาจารย์จะต้องมีการพัฒนาทักษะการสอนเป็นช่วงๆ ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ตลอดจนจัดให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน ตามความสนใจและความถนัดทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.5.1.4 ด้านหลักสูตร จัดหลักสูตรให้เป็นแบบบูรณาการ ได้แก่ หลักสูตรที่พัฒนารายวิชาเป็นชุดวิชา (Module) มีความยืดหยุ่น เป็นแบบกว้างและมีความหลากหลาย เช่น การเพิ่มการจัดหลักสูตรนานาชาติ เน้นการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีความทันสมัย และส่งเสริมการเรียนแบบบูรณาการเชื่อมประสานกับชีวิตจริง และฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์ตรง การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพเพื่อดูแลคุณภาพการสอน และควบคุมมาตรฐานในการจัดการศึกษา เช่น แพทย์สภาสมาคมพยาบาล สำนักงานควบคุมมาตรฐานคุณภาพกลาง เพื่อดูแลคุณภาพการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับทัศนะของ Lairio, Sauli & Kouvo, Anne (2013, pp.47-49) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นผลจากการฝึกปฏิบัติในสาขาวิชาเฉพาะที่คำนึงถึงความเป็นอิสระทางวิชาการ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตการเรียน มีความสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้เรียน

2.5.1.5 ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีนโยบายสนับสนุนด้านต่างๆ ในการจัดการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน มีการวางแผนการจัดการศึกษาโดยกำหนดทิศทาง เป้าหมายทางวิชาการอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Nygaard (2009, p.233) ที่กล่าวว่า ควรมีการกำหนดประเด็นของอัตลักษณ์ และการเรียนรู้ไว้ในแผนการศึกษา (Educational Program) อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ Gee (2000, p.102) เสนอว่า ผู้บริหารยังต้องคำนึงถึงการสร้างอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ซึ่งเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ทางสังคมของสมาชิกภายในองค์กร ผ่านการบัญญัติกฎระเบียบ ข้อบังคับ ธรรมเนียม และประเพณีขององค์กร ทั้งนี้ เพราะอัตลักษณ์บุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคม มีความเชื่อมโยง และส่งผลซึ่งกันและกัน

2.5.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (สภาพความเป็นมหาวิทยาลัย)

2.5.2.1 ด้านสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพ บุคคลกฎระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติ และวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา เป็นองค์ประกอบที่ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ตามที่สถาบันกำหนด นอกจากนั้น Ivanič (1998, p.25) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ ที่มีลักษณะไม่ถาวรเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบริบทของเวลา และสถานที่ ที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ การสร้างอัตลักษณ์บุคคลจึง มีความเกี่ยวข้องกับมิติภายใน ที่บุคคลรู้จักและรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และมีมิติภายนอก ที่บุคคลเปลี่ยนและนิยามความหมายตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษา จะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และยังเป็น การปลูกฝังนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เรียน มีการจัดหา และบริการสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รวมทั้งต้องมีหน่วยงานที่พัฒนาการเรียนการสอน เช่น ศูนย์ช่วยเหลือด้านการเรียน ศูนย์พัฒนาการสอน ศูนย์ผลิตสื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจน ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ การร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนองค์กร หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ยังพบว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดียังเอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียน กับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนการเรียนรู้ และได้รับความรู้จากการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนการที่อาจารย์ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน ในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง (Whole Person) และการให้ความสนใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) ของผู้เรียน จะเป็นปัจจัยส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์แก่ผู้เรียน (Lairio, Sauli & Kouvo, Anne, 2013, p.16)

2.5.2.2 ด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง จะต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ ด้านการผลิตบัณฑิตด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการพัฒนาคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังรวมถึงด้านการบริหารจัดการ ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสม นอกจากนี้ การที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดระบบการบริหารกิจการต่าง ๆ ด้วยตนเอง และมีการพึ่งตนเองมากขึ้นจะทำให้การจัดการเกี่ยวกับงบประมาณ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยงบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน ควรได้รับการพิจารณาเป็นความสำคัญในระดับต้น ๆ รวมทั้ง มีการจัดตั้งศูนย์กลางเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และข่าวสารระหว่างกัน และมีการประสานงานระหว่าง

หน่วยงานทุกระดับในสถาบัน ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับคณะ ศูนย์ และภาควิชา ตลอดจน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนิสิต

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ในระดับปริญญาตรี ไว้ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2540, น.44-49) ได้กำหนดคุณสมบัติของบัณฑิต ที่พึงประสงค์ 10 ประการ คือ

1. มองเห็นสัจธรรมความจริงของโลก
2. มีสติปัญญา ทนต่อเหตุการณ์
3. เป็นปัญญาชนผู้มีความดีงาม
4. เป็นผู้ใฝ่รู้ สู้อยาก
5. เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ
6. อยู่ร่วมกันอย่างสันติกับสังคมและสิ่งแวดล้อม
7. มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
8. มีความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ กาย จิตใจ ศิลและปัญญา
9. มีนิสัยที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
10. สร้างสรรค์สังคม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545, น.53) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 10 ประการ คือ

1. มองเห็นทิศทางที่เหมาะสมของสังคมพร้อมรับผิดชอบ
2. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกและนานาชาติตลอดเวลา พร้อมมองเห็นผลกระทบ
3. มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง
4. มีหลักวิชาการ สามารถประยุกต์ใช้ได้
5. รับผิดชอบต่อสังคม มีสำนึกร่วมกับสังคม
6. ติดต่อและทำงานร่วมกับคนอื่นให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
7. รู้ถึงปัญหามนุษยชาติ
8. มีความรับผิดชอบ
9. มีจริยธรรม มีเหตุผล
10. เป็นผู้นำ

จรัส สุวรรณเวลา (2545, น.74) ได้สรุปกลุ่มของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. กลุ่มคุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
2. กลุ่มความเป็นนักวิชาการ หมายถึงความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม มีนิสัยใฝ่รู้ ความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสารสนเทศ ความซื่อสัตย์สุจริตของการเป็นนักวิชาการ
3. กลุ่มกระบวนการความคิด มีวิจารณ์ญาณ การตีค่าและใช้ข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล
4. กลุ่มความสามารถที่จะพัฒนา และปรับตัวให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีวิสัยทัศน์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น
5. กลุ่มความเป็นพลเมืองดีของประเทศ ของภูมิภาคและของโลก มีค่านิยมที่ถูกต้อง ทั้งด้านสังคมและมนุษยธรรมความเสมอภาคและเอกภาพ สามารถยืนหยัดในหลักการเป็นที่พึ่งของสังคมได้
6. กลุ่มคุณธรรม จริยธรรม โดยสอดแทรกกำกับในพฤติกรรมทุกด้าน ทั้งกาย วาจา และใจ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการ ได้แก่
 - 6.1 การพัฒนาเอกลักษณ์ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรม
 - 6.2 การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 6.3 การพัฒนาทักษะด้านการเรียนและสติปัญญา
 - 6.4 การพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพ
 - 6.5 การพัฒนาด้านร่างกาย นันทนาการ

จากคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่กล่าวถึงนั้น การมีคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อแก้วิกฤติอุดมศึกษาไทยดังกล่าวมาข้างต้น โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยจึงได้กำเนิดขึ้นจากการที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่า บัณฑิตไทยควรมีความรู้จริงในวิชาการและวิชาชีพ ควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำความรู้ไปพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติเพื่อแข่งขันกับนานาชาติได้ ในด้านของจริยธรรมคุณธรรม วศิน อินทสระ (2544 ,น.106) กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง และสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติ รัฐทุกรัฐควรมีแนวนโยบายให้ประชาชนมีจริยธรรมอันดี เป็นหลักประการแรก และถือเป็นอุดมคติที่เดียวส่วนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ให้เป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจการศึกษาทางวิชาการ และการเมือง ซึ่งไม่มีจริยธรรมเป็นแกนกลาง หรือเป็นหลักยึดแล้วย่อมให้โทษมากกว่าให้คุณ ถ้าเปรียบสังคมเหมือนต้นไม้ไม่มีแก่น จริยธรรมก็เหมือนแก่นความเจริญนอกนี้ เหมือนเปลือกกระพี้ ซึ่งห่อหุ้มแก่นเอาไว้ ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุม ย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญ

มากกว่าให้ประโยชน์ คนมีความรู้ที่ไม่มีจริยธรรม จึงมักเป็นคนที่ก่อความรำคาญ หรือความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนือง ๆ "ดังนั้นหัวใจของการพัฒนาบ้านเมือง คือการพัฒนาจิตใจของคนก่อน เมื่อจิตใจของคนดีแล้วเรื่องอื่น ๆ ก็จะพลอยดีตาม เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลายอื่น สิ่งที่ทำให้มนุษย์ เป็นสัตว์พิเศษ ได้แก่ สึกษา หรือการศึกษา คือการเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนา มนุษย์ที่ฝึก ศึกษา หรือพัฒนาแล้ว ชื่อว่าเป็น "สัตว์ประเสริฐ" เป็นผู้รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามด้วยตนเอง และช่วยให้สังคมดำรงอยู่ในสันติสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545, น.52) อย่างไรก็ตาม คนทุกคนล้วนเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างกันตามธรรมชาติของมนุษย์ใช้ต่างกันแต่เพียง รูปร่าง แต่คุณสมบัติทางจิตใจในมิติของจิตวิญญาณด้านของแก่นแท้ในมนุษย์แต่ละคนก็คือคุณสมบัติ ด้านภูมิปัญญา ภูมิรู้ และภูมิธรรม (ปริญญา ตันสกุล, 2545, น.25) การที่มนุษย์จะพัฒนาคุณสมบัติ ด้านภูมิรู้ ภูมิปัญญา และภูมิธรรมนั้น มนุษย์ต้องเรียนรู้ภาพรวมของธรรมชาติ ของสรรพสิ่ง ให้รู้ภาพรวมของสรรพสิ่งไว้ตลอดเวลา เมื่อจะเรียนความรู้อะไร เป็นรายละเอียดลงไป ก็รู้ตำแหน่งแห่งหน ของความรู้ นั้น ๆ ว่าอยู่ตรงไหนของภาพรวม และโยงกลับมาสู่ภาพรวมของธรรมชาติ ของสรรพสิ่งได้ เพื่อรักษาการรู้ และคิดแบบไม่แยกส่วน เพื่อป้องกันไม่ให้หลงไปในความรู้ หรือวิชา โดยไม่รู้จักความจริงทั้งหมด ข้อเสียใหญ่ของการศึกษา ทุกวันนี้คือ ศึกษาความรู้หรือวิชาที่เป็นของนอกตัว โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน คือจิตใจของผู้เรียน แม้แต่การศึกษาเกี่ยวกับวิชา ก็ศึกษาเป็นความรู้เกี่ยวกับวิชา โดยไม่ทำให้จิตใจของผู้เรียนดีขึ้น หรือแม้ศึกษาเกี่ยวกับศาสนาก็ศึกษาเป็น "ศาสตร์" หรือความรู้ โดยไม่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางจิตวิญญาณ อันเป็นจุดมุ่งหมายของศาสนาแต่อย่างใด ดังนี้ ก็ถือว่าไม่ได้เรียนรู้ธรรมชาติของสรรพสิ่งจริง เพราะในสรรพสิ่งมีจิตด้วย แต่ก็ไม่ใช้ศึกษาจิตในฐานะเป็นความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องภายนอกอีก ควรศึกษาจิต ที่เป็นกระบวนการภายใน (Internalization) ที่รู้จิตของตัวเอง และพัฒนาจิตให้สูงขึ้น (ประเวศ วะสี, 2545, น.12) นอกจากนั้น ประเวศ วะสี (2545, น.47) ได้กล่าวว่า “มนุษย์มีขุมทรัพย์ที่วิเศษในตน แต่ละคนมีสมอง ที่เป็นโครงสร้างที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล ในจักรวาลไม่มีโครงสร้างอะไรที่วิจิตรเสมอสมองของมนุษย์ มนุษย์มีสมองที่มีศักยภาพสูงยิ่ง สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ การที่มนุษย์จะออกจากภาวะเดิม และเขยื้อนต่อไปสู่มนุษยภูมิ และเกิดจิตสำนึกใหม่ต้องอาศัยการเรียนรู้ที่ดีซึ่งเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดของมนุษย์ การเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะต้องทำให้มนุษย์รู้เห็นเข้าถึงธรรมชาติ ตามความเป็นจริง ซึ่งเรียกว่าปัญญา หรือวิชา”

อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้ พระไพศาล วิสาโล (2532, น.56) กล่าวว่า “การรู้จักเท่าทันตนเอง ก็ดี ความเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและโลกก็ดี ทั้งสองประการนั้น การตรึกตรองขบคิดด้วยปัญญา ระดับเหตุผล มีส่วนช่วยอยู่บ้าง แต่ก็ได้ไม่ตลอด หากจิตใจหรืออารมณ์ไม่ได้รับการอบรมบ่มเพาะด้วยเราไม่อาจเห็น หรือขบคิดความเป็นจริงของตัวเอง และของสังคมได้อย่างกระจ่างชัด แม้จะรอบรู้ในทางปริยัติ และวิชาการ トラบใดที่อคติ ความโกรธ ความพยาบาท ความเกลียดชังครอบงำจิต

หรือจิตสายแสงไม่มีกำลัง ตั้งมั่น และแม้เราจะมีปัญญาเห็นคุณค่าของความดี ความงาม และความเจริญ แต่ถ้าจิตไม่มีกำลังที่จะต้านความโลภในประโยชน์ส่วนรวม ชีวิตก็ไม่อาจดำเนินตามทางแห่งอุดมคติได้ อารมณ์หรือจิตใจจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับ การพัฒนาไปพร้อม ๆ กับเหตุผล ความคิดจิตใจที่อบรมดีแล้ว จนมีสมรรถภาพและคุณภาพดี นอกจากจะส่งผลให้มีความสุขที่ประณีต และประเสริฐยิ่งกว่าความสุขจากธรรมชาติ และศิลปะแล้วยังหนุนส่งให้ปัญญาความคิดแก่กล้าฉับไว จนยกระดับเป็นปัญหาที่สว่างไสวในเรื่อใจ ไม่ลึบเลือนได้"

ในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538, น.46) ผู้ก่อตั้งทฤษฎี ต้นไม้จริยธรรม แสดงถึง สาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และของคนเก่ง ว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมมี 3 ส่วน ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึง พฤติกรรมการทำดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือสาเหตุทางจิตใจ ที่เป็นส่วนที่สองคือลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม ส่วนที่ สามคือรากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน ได้แก่ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุ ของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับวัย จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาวะแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538, น.18) ได้กล่าวว่า "ที่กล่าวมานี้ มิได้หมายความว่า นิสิตนักศึกษาในปัจจุบันปลอดจากปัญหาทางบุคลิกภาพ และจริยธรรม แท้จริงแล้วเราไม่ได้พัฒนาคน เพราะเขามีปัญหาเท่านั้น นิสิตศึกษากำลังอยู่ในกระบวนการที่ถูกพัฒนาโดยสภาพทางสังคมอุดมศึกษา การพัฒนาในช่วงอายุผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ เป็นการพัฒนา ทั้งที่เป็นประเภทแก้ไข และป้องกันไปพร้อมกัน การแก้ไขนั้น จำเป็นต้องกระทำในนิสิตบางคน ที่พัฒนาการทางจิตใจ และพฤติกรรมแต่เดิมนั้นบกพร่อง หรือล่าช้า ซึ่งอาจเนื่องจากสภาพครอบครัว ในวัยเด็ก และสภาพของโรงเรียน และสังคมใหญ่ในวัยรุ่นนำมาถึงวัยอุดมศึกษา อาจจะต้องหาวิธีแก้ไข นิสิตนักศึกษาเหล่านี้" ซึ่งสอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์ (2535, น.23) ที่มองเห็นว่าสังคมจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อ สมาชิกของสังคม มีจริยธรรมเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมของตน แต่หลักจริยธรรมของทุกศาสนานั้นตรงกัน คือ หลักของความเมตตา และการมีความรักต่อผู้อื่น

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538, น.19) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างจิตใจของนักศึกษา ดังนี้

1. ให้เรียนวิชาทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลและสังคมโดยตรง จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคติเจตนิสิตนักศึกษาทั้งทางตรง และทางอ้อม

2. การเน้นย้ำให้อาจารย์ และเพื่อนนิสิตนักศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความตระหนักต่อสังคม ทั้งในและนอกวิชาเรียนและอาจารย์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ พัฒนาอาจารย์ให้สามารถ พัฒนานิสิตนักศึกษาทางด้านนี้ได้อย่างเหมาะสม

3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคติเจตนิสิตโดยตรง

4. สอดแทรกการพัฒนาบุคลิกภาพ และจริยธรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาทุกวิชา

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (นวลักษณ์ 9 ประการ)

อัตลักษณ์ (นวลักษณ์) 9 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายถึง อัตลักษณ์ของบุคลากรและนิสิตของมหาวิทยาลัย 9 ประการ ที่มหาวิทยาลัยมุ่งมั่นพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ ได้แก่ (นวัชโรจน์ อินเต็ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 พฤษภาคม 2560)

1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส

หมายถึง มีความประพฤติดี เรียบร้อย มีการสรวมกาย วาจา สงบน่าเลื่อมใส ตลอดถึง มีกิริยามารยาทงดงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น เป็นกัลปมิตร และมีศีลบริสุทธิ์น่าน่าเคารพ และหมายถึงลักษณะภายนอกของนิสิต การวางตัว การแต่งกาย การพูด การกระทำ ในอิริยาบถทั้ง 4 ยืน เดิน นั่งนอน การใช้วาจา ที่เรียบร้อยเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย เมื่อมีผู้พบเห็นเกิดศรัทธาอยากปฏิบัติตาม

2. ใฝ่รู้ ใฝ่คิด

หมายถึง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ทั้งทางโลกและทางธรรม ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบไม่ใช้อารมณ์ โดยแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์-รู้ว่าปัญหาเกิดจากอะไร สมุทัย-หาวิธีแก้ที่ถูกต้อง นิโรธ-มีช่องทางในการแก้ปัญหา มรรค-ดำเนินการแก้ปัญหาตามหลักที่ถูกต้อง

3. มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา

หมายถึง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้างและสังคม สามารถชี้ทางผิดทางถูกได้ โดยทำเป็นแบบอย่าง และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และแนะนำผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง

4. มีความสามารถทางด้านทักษะภาษา

หมายถึง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ นวัตกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของตน และสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา

หมายถึง เป็นพุทธบริษัทที่ดี ศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม และน้อมนำเอาหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และแนะนำผู้อื่นในทางที่ดีงาม

6. มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม

หมายถึง บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน บำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตที่มีความศรัทธา ตามหลักการแห่งขราวาสธรรมคือ โอบอ้อมอารี วิจิไพเราะ สงเคราะห์ปวงชนวางตนเหมาะสม

7. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

หมายถึง แม้จะเป็นบรรพชิต หรือคฤหัสถ์นอกจากจะรู้ทางธรรมแล้ว ต้องรู้วิชาการทางโลก เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบัน และสามารถประยุกต์ปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย

8. มีโลกทัศน์กว้างไกล

หมายถึง รู้จักมองโลกในแง่ดี คิดบวก วางแผนในการทำงาน ในการดำเนินชีวิต เปิดโอกาสสิ่งดี ๆ แก่ตนเองและผู้อื่น แก้ปัญหาโดยไม่ซ้ำซาก มองไปข้างหน้าอย่างมั่นคง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คาดการณ์อนาคตได้

9. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม

หมายถึง แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ นวัตกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะความสามารถของตน และสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนานิสิตเพื่อการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21

จากสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักศึกษาในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงสังคม และความทันสมัยทั้งปวง ดังนั้น นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ มีความสามารถในการปรับตัว จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต (ทศนา แคมมณี, 2555, น.65) และต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2014,

pp. 9-10) ดังนั้น นักศึกษาในยุคนี้มีความเป็นเลิศในเนื้อหา (สาระของการเรียนรู้หลัก) ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว ในยุคที่มีความรู้และข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักศึกษาต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะที่จะประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้น ให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ และสร้างสรรค์รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Lauricella, 2010, pp.151-163) การพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ และเปลี่ยนวิธีการพัฒนา รวมถึงเปิดโอกาสให้อาจารย์ออกแบบกระบวนการพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม มีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา และมีระบบการที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลต่อการพัฒนาบัณฑิต อีกทั้งการพัฒนาจะต้องมีความเป็นพลวัต (Dynamic) ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนานักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากสิ่งที่ตนเองปฏิบัติ สามารถนำความรู้ใหม่ไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to Use New Knowledge in a Creative Way) และเตรียมพร้อม เพื่อการใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the Real World) มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถร่วมมือ (Collaboration) กับนักศึกษาต่างสาขา ต่างสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น คุณภาพของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน และมีทักษะในการเรียนรู้และการปรับตัว การพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ท้าทายและจำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบ เพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงคือ คุณภาพของคนในปัจจุบัน มีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการ ที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะสะท้อนถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถาบัน กระบวนการพัฒนานักศึกษาจะต้องบูรณาการกับบทเรียน สภาพจริงของธรรมชาติ และชุมชน สังคม การปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป จึงเป็นสิ่งที่จะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญ เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาการพัฒนานักศึกษา และการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการแบบเดิมที่เน้นเฉพาะความรู้ไม่ได้ เพราะนอกจากการมีความรู้ในวิชาหลัก (Core Subjects) แล้วจะต้องเรียนรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และต้องมีความรู้รอบตัวอื่น ๆ ด้วย เช่น นักศึกษามีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงระดับโลก (Global Awareness) การให้ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจการเงิน การประกอบธุรกิจ หน้าที่พลเมืองโลกตลอดจนความรู้ด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การรู้วิชาเพียงอย่างเดียวในศตวรรษที่ 21 จะไม่เพียงพอ นอกจากนี้ หากมองถึงการใช้ชีวิตแล้ว ชีวิตมนุษย์ไม่ได้มีเพียงมิติเดียว ดังนั้น นอกจากการศึกษาควรจะต้องเป็นกลไกในการสร้างเสริมองค์ความรู้แล้ว

ยังจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างเสริมทักษะชีวิต และทักษะอาชีพด้วย (Life and Career Skills) เช่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งต้องมีทั้งศาสตร์ และศิลปะ ทักษะทางสังคม การมองโลกในแง่ดีการควบคุมอารมณ์ การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำ เป็นผู้รู้จักรัก การให้ทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนี้ การเรียนรู้ต้องเรียนตลอดชีวิต ดังนั้น นักศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) หมั่นฝึกฝน พัฒนาตัวเองเรียนให้เกิดทักษะ เรียนโดยการปฏิบัติ (Learning By Doing) การคิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ ในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) นอกจากนี้ Lauricella (2010) ได้เน้นว่า เมื่อโลกเปลี่ยนระบบการศึกษา แนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ระบบการศึกษาเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์ ปรับกระบวนการเรียนการสอน และปรับกระบวนการพัฒนา นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถดำรงชีวิต และยืนหยัดในโลกอนาคตได้ อย่างมีความสุข ทั้งด้านการดำเนินชีวิต และด้านหน้าที่การงาน สามารถเอาตัวรอด เป็นบัณฑิต ที่มีคุณสมบัติพร้อม และประสบความสำเร็จได้ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะ และทักษะแห่งอนาคต พัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมือง และจรรยาบรรณให้สังคม ในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น นั่นคือ จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคตที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. จิตเชี่ยวชาญ 2. จิตรู้สังเคราะห์ 3. จิตสร้างสรรค์ 4. จิตเคารพ และ 5. จิตรู้จริยธรรม

สรุปได้ว่า การพัฒนานักศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษามีทักษะในการดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคต ถือเป็นความท้าทายที่สุด ต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทาง Social Network ที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา ในยุคนี้ ที่จะต้องเตรียมความพร้อมด้านทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับยุคปัจจุบัน ที่มีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตที่เด่นชัด และสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของบัณฑิต จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต ในปัจจุบัน สังคมไทยอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคม การพัฒนานักศึกษา ให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพราะฉะนั้น การพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญยิ่ง การพัฒนา

นักศึกษาให้มีความสมบูรณ์พร้อม ทั้งความรู้ด้านวิชาการ วิชาชีพ หรือวิชาชีพชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้

ความท้าทายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) และนโยบายการพัฒนาบัณฑิต ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาจะต้องมีความเป็นพลวัต (Dynamic) ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีเป้าหมายคือ 1. บัณฑิตไทยมีสมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความพร้อมในการทำงาน และมีขีดความสามารถในระดับสากล สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในแต่ละสาขาอาชีพ 2. บัณฑิตมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก และ 3. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบัณฑิตไทยให้มีความเป็นเลิศที่หลากหลาย

ตอบสนองจุดเน้นของสถาบัน เป็นบัณฑิตที่เก่งทั้งวิชาการ และวิชาชีพ และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนด 1. อัตลักษณ์ (Identity) สู่ความเป็นคนไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของพลโลก (Global Thai) 2. จุดเน้น (Reorientation) เน้นการสร้างการเติบโต เพื่อรองรับศักยภาพของผู้คนในสังคม (Growth For People) เพื่อตอบโจทย์สังคมองค์ความรู้ 3. กระบวนทัศน์ (Paradigm) การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ (Loving With Nature) และ 4. มีวัฒนธรรม ในลักษณะที่ เกื้อกูลแบ่งปัน (Collaborative Culture) 5. ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่โลกที่หนึ่ง (First World Nation) นอกจากมุ่งไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Country) ยังต้องคำนึงถึงประเด็นด้านสังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะการสร้างเกียรติภูมิในความเป็นชาติ (Dignity of Nation) ส่วนเป้าประสงค์ของการศึกษาไทย (Goal of Education) ในศตวรรษที่ 21 ที่พึงประสงค์ คือ “การศึกษาช่วยบ่มเพาะ คนไทย ให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ กล่อมเกลาให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุข ช่วยนำประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุล และยั่งยืน พร้อมกับเป็นสังคมที่อยู่ดีมีความสุข (Well Being Nation) (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2559)

2. ข้อตกลงของอาเซียน เกี่ยวกับการยอมรับกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในเรื่องคุณสมบัติของพนักงานด้านบริการในกลุ่มสาขาอาชีพ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ หรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ได้อย่างเสรี ได้กำหนดครอบคลุม 8 อาชีพ ได้แก่ แพทย์ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี นักสำรวจ บริการ และการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักวิชาชีพในแต่ละประเทศสมาชิก สามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้สะดวกมากขึ้น สถาบันการศึกษา คงต้องพิจารณาถึง การพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพเพื่อการแข่งขัน มีคุณสมบัติพร้อมที่จะทำงานในสังคมอาเซียน การพัฒนานักศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมทางภาษาอังกฤษ หรือภาษาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสมาชิกอาเซียน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเองทางด้านความ

ร่วมมือ หรือ การเตรียมความพร้อมด้านสาขาวิชาชีพ ให้ทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งการจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ แต่ละสาขาวิชาชีพ เพื่อฝึกทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

3. โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่าสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Society and Economy) หรือสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้ความรู้ ความรู้ซึ่งถือเป็นทรัพยากรหลักสำคัญ “Knowledge is Power” ยิ่งใช้ยิ่งงอกงาม ผู้นำที่มีบทบาทในการขับเคลื่อน จะเป็นกลุ่มที่ใช้ความรู้มากขึ้น สามารถนำความรู้มาใช้ในการสร้างความเจริญก้าวหน้า เช่น ประเทศสิงคโปร์ เกาหลี ที่ใช้ความรู้มาพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ

4. โลกยุคสารสนเทศ เกิดสังคมไร้พรมแดน มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย รวดเร็ว เทคโนโลยีแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง ทำให้นักศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก มีลักษณะเฉพาะตัว อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มีวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป เป็นการเรียนรู้ที่ปรับให้เข้ากับความต้องการของตนมากขึ้น การใช้เทคโนโลยี การไม่แบ่งแยกระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

5. การใช้เทคโนโลยี เข้ามาแทนที่งานที่ซ้ำซาก จำเจ เพราะฉะนั้น คนจะต้องพัฒนาทักษะที่สำคัญที่เครื่องจักรไม่สามารถทำแทนได้ เช่น การคิดที่ซับซ้อน การสื่อสารที่ซับซ้อน มีศักยภาพในการสร้างความรู้ และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์

6. การเปิดเสรีทางการค้า และการบริการ ตลาดแรงงานมีการเชื่อมกันมากขึ้น ตลาดและคู่แข่งขนาดใหญ่ขึ้น มีการแข่งขันในระดับโลกมากขึ้น

7. ความรู้ทักษะวิชาชีพเฉพาะศาสตร์ไม่เพียงพอ จะต้องเสริมความรู้และสมรรถนะที่ช่วยให้สามารถที่ปรับตัวในการทำงานได้ดี เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การบริหารจัดการตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจริยธรรม

8. กระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา ยังเป็นลักษณะการเรียนรู้เพื่อได้ปริญญา มากกว่าการเรียนรู้เพื่อให้ตนเองมีศักยภาพรอบด้าน สะสมความรู้และประสบการณ์ สร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้ทักษะวิชาชีพเฉพาะศาสตร์ไม่เพียงพอ จะต้องเสริมความรู้และสมรรถนะ ที่ช่วยให้สามารถที่ปรับตัวในการทำงานได้ดี เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การบริหารจัดการตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจริยธรรม

สรุปได้ว่า ประเด็นความท้าทายของแผนอุดมศึกษา นโยบายของการพัฒนาบัณฑิต ข้อตกลงของอาเซียน การเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

สารสนเทศ ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของโลก ต้องเปลี่ยนจากการให้รู้ ไปสู่การพัฒนาทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ และจำเป็นต่อนักศึกษาที่จะดำรงอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009) ได้กำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่นิสิตนักศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางเตรียมความพร้อมเพื่อให้นิสิตนักศึกษามีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น รู้จักคิด รู้จักเรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา และการสื่อสาร รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว ยึดผลลัพธ์ของผู้เรียน (Student Outcome) กล่าวคือ เมื่อนิสิตนักศึกษา สำเร็จการศึกษา จะต้องมีความเชี่ยวชาญ ในวิชาแกน (Core Subjects) (ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะการใช้ภาษา เศรษฐศาสตร์ ภาษาสำคัญของโลก ภูมิศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ การปกครอง และหน้าที่พลเมือง) ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหา และมีทักษะที่ประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้น ให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ และสร้างสรรค์ รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป วิชาแกนหลักสำคัญเหล่านี้ นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิด ที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เพื่อให้เกิดคุณลักษณะ และเกิดแนวคิดสำคัญที่นักศึกษาพึงมี ประกอบด้วย

1. ความรู้เกี่ยวกับโลก เพื่อการดำรงอยู่ในอนาคต

การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้พร้อมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษา และหาแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและให้นิสิตนักศึกษา มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559, น.17-22)

1.1 จิตสำนึกต่อโลก (Global Awareness) โดยใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

สร้างความรู้ความเข้าใจ ในการสร้างความเป็นสังคมโลก เรียนรู้วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ในบริบททางสังคมที่ต่างกัน และมีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษา

1.2 ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ

(Financial Economic Business and Entrepreneurial Literacy) มีความเข้าใจบทบาท เศรษฐศาสตร์ที่มีต่อบุคคล และสังคม รู้วิธีที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/ เศรษฐกิจ และการใช้ทักษะของผู้ประกอบการในการยกระดับ และเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ

1.3 ความรู้พื้นฐานด้านความเป็นพลเมือง (Civic Literacy) ด้วยการนำวิถีแห่งความเป็น

ประชาธิปไตย ไปสู่สังคมในระดับต่าง ๆ ได้ มีส่วนร่วมทางสังคมผ่านวิธีการสร้างองค์ความรู้

และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง และมีความเข้าใจต่อวิถีการปฏิบัติทางสังคมแห่งความเป็นพลเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับสากล

1.4 ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย (Health Literacy) โดยมีความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานด้านข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะสุขภาพอนามัย และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสุขภาพอนามัย ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล เข้าใจวิธีการป้องกัน แก้ไข รวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่มีต่อสุขภาพอนามัย ห่างไกลจากภาวะเสี่ยงจากโรคภัยไข้เจ็บ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย เผ่ากระวังทางด้านสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว ให้เกิดความเข้มแข็ง และรู้และเข้าใจประเด็นสำคัญการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล

1.5 ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Literacy) โดยมีภูมิความรู้และความเข้าใจขั้นพื้นฐาน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และป้องกันสภาพแวดล้อม มีความรู้ความเข้าใจ ในผลกระทบ ที่เกิดจากธรรมชาติที่ส่งผลต่อสังคม ทั้งในด้านการพัฒนาประชากร การเจริญเติบโต ของสรรพสิ่ง และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและกำหนดวิธีการป้องกัน แก้ไข รวมทั้งอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเหล่านั้น และสร้างสังคมโดยรวมให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

1.6 ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะด้านนี้ มีจุดเน้นด้านการคิดแบบมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการร่วมมือทำงาน การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ประกอบด้วย

1.6.1 การคิดแบบมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการใช้เหตุผล ทั้งในเชิงนิรนัย (Inductive) และอุปนัย (Deductive) ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถใช้วิธีคิดเชิงระบบ โดยคิดจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ออย่างเป็นองค์รวม และเป็นระบบครบวงจรในวิธีการคิดนั้น และเกิดประสิทธิภาพในการตัดสินใจสำหรับการแก้ปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้หลากหลาย เทคนิควิธีการ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสมที่สุด

1.6.2 การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) โดยสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา มีความละเอียดรอบคอบ ต่อการคิดวิเคราะห์ และประเมินแนวความคิด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนางาน ในเชิงสร้างสรรค์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส ส่งผลต่อการเรียนรู้ เข้าใจวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรม และสามารถนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.3 การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Communication and Collaboration) โดยสามารถสื่อสารได้ถูกต้อง ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ ทั้งการพูด การฟัง และการเขียน สามารถใช้สื่อที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการทำงาน และเป็นที่ยอมรับในทีม มีความรับผิดชอบในงาน และทำงานบรรลุผลตามที่มุ่งหวัง สร้างการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และมองเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม

1.7 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Media and Technology Skills) ประกอบด้วย

1.7.1 ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ ที่มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลและสามารถใช้วิจารณ์ในการประเมินสารสนเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานได้อย่างสร้างสรรค์

1.7.2 ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ โดยมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และสามารถใช้ให้ตอบสนองกับปัจเจกบุคคล ภายใต้กรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรม

1.7.3 ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม

1.8 ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ประกอบด้วย

1.8.1 ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีความสามารถในการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ และเกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน สามารถสร้างความสมดุลในการทำงานและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์

1.8.2 ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง มีความสามารถจัดการด้านเป้าหมายและเวลา สามารถสร้างงานอิสระ และเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง เป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)

1.8.3 ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วยประสิทธิผลเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น การสร้างทีมงานที่มีคุณค่า

1.8.4 การเพิ่มผลผลิต และการรู้รับผิด ประกอบด้วย การจัดการโครงการ และผลผลิตที่เกิดขึ้น

1.8.5 ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ประกอบด้วยความเป็นตัวแบบ และเป็นผู้นำคนอื่นเพื่อให้สามารถนำหลักการของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไปวางแผนพัฒนา นักศึกษาได้สะดวกจึงได้นำเสนอ Learning Skills ตามข้อเสนอของ วิจารณ์ พานิช (อ้างถึงใน เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ, 2559) ที่ได้เสนอว่า การเรียนสมัยใหม่ต้องไม่ใช่แค่เพื่อให้ได้ความรู้ แต่ต้องได้ทักษะหรือ Skill การเรียนให้ได้ทักษะเพื่อนำไปใช้ โดยเฉพาะทักษะในการสร้าง

แรงบันดาลใจ และทักษะการเรียนรู้ อ่านออกเขียนได้ไม่พอ ต้องกลมกลืนฝึกฝนสำนึก
ความเป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่แท้ Learning Skills ต้องประกอบด้วย 3 ส่วน เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย
และสามารถแจกแจงทักษะของคน ในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะเป็นแนวทางนำไปพัฒนานักศึกษา
ในศตวรรษนี้ได้ และสามารถจำได้ง่ายคือ 3Rs 8Cs 2Ls ดังนี้

3 Rs ได้แก่

1. Reading การอ่าน 2. Writing การเขียน และ 3. Arithmetic คณิตศาสตร์ ทั้งหมด
ไม่ได้หมายความว่า อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นเท่านั้น แต่หมายรวมถึง การเกิดนิสัยรักการอ่าน
อ่านแล้วเกิดสุนทรีย์ เกิดความสุข อ่านแล้วจับใจความเป็น สำหรับการเขียนต้องเขียนสื่อสารได้
ย่อความเป็นสรุปใจความสำคัญได้ รู้วิธีการเขียนหลาย ๆ แบบ ส่วนการคิดนั้น ควรเน้นให้เกิดทักษะ
การคิดแบบนามธรรม

2. 8 Cs ได้แก่

Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ
ในการแก้ปัญหา) Creativity & Innovation (ทักษะการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Collaboration
Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Cross
Cultural Understanding (ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Communication
Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) Computer &
ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career &
Learning Skill (ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) Change ทักษะการเรียนรู้ อยู่กับ
การเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงได้ด้วย 2Ls ได้แก่ Learning (ทักษะการเรียนรู้)
Leadership (ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ) การเป็นคนฉลาด อาจไม่เพียงพอที่จะจรรโลงสังคม
ให้น่าอยู่ได้ การพัฒนานิสิตนักศึกษา ที่นอกเหนือจากทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้ว
สิ่งที่จำเป็นที่ควรพัฒนา และจะต้องปลูกฝัง สำหรับนิสิตนักศึกษาในศตวรรษนี้ เพื่อให้นักศึกษา
มีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่เก่ง และดี ในอนาคต นั่นคือ จิตห้าลักษณะที่ควรปลูกฝัง
ให้กับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามที่ Gardner (1999, p.78) ได้เสนอไว้ นั่นคือ จิตห้าลักษณะ
สำหรับอนาคต ที่ควรปลูกฝัง ในคนรุ่นถัดไป เกี่ยวข้องกับการรับรู้หรือการคิดเป็นหลัก และเกี่ยวข้องกับ
กับมนุษย์ จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคต ประกอบด้วย

2.1 จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) เป็นการเชี่ยวชาญในการคิด เกี่ยวกับวิทยาการ
สาขาใดสาขาหนึ่ง การทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ การตั้งมั่น
ที่จะเรียนรู้ และฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ รู้จริง รู้ลึก เข้าใจอย่างถ่องแท้ ในระดับที่เรียกว่าเชี่ยวชาญ
(Master) ซึ่งความเชี่ยวชาญเกิดจากการอบรมสั่งสอน และจากการฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถ
พัฒนาตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยทั่วไปความเชี่ยวชาญจะเกิดหลังจากใช้เวลาฝึกประมาณ

10 ปี แต่วิทยาการของการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน โดยใช้คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย ทำให้เราเกิดความเชี่ยวชาญได้เร็วขึ้น อาจลดเวลาได้ถึงครึ่งหนึ่ง เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องให้การศึกษารองเสริมอย่างต่อเนืองแก่ตนเองและผู้อื่นความชำนาญจะเกิดเมื่อเรามีวินัย คือ ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความชำนาญให้เป็นเลิศเสมอ และเสริมด้วยว่าในทุกวันนี้ ความเชี่ยวชาญมากกว่าหนึ่งสาขาเป็นที่ต้องการอย่างมาก ความเชี่ยวชาญมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1.1 การเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ เป็นความสามารถในการเรียนรู้อย่างชัดเจน ในเนื้อหาสาระหลักการ และองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการทำงาน และการดำรงชีวิต สามารถเอาไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่นได้ ความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ของความชำนาญ และพัฒนาความเชี่ยวชาญให้เป็นเลิศเสมอ

2.1.2 จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายทำความเข้าใจ สังเคราะห์ข้อมูล ประเมินความสำคัญ คัดเลือก และนำไปสู่การแยกประเด็นที่สำคัญ ที่ควรค่าแก่ความสนใจ และสามารถนำมาผสมผสานกันได้ อย่างมีเหตุมีผล ซึ่ง ผู้สังเคราะห์ต้องตระหนักว่า สิ่งใดเหมาะสมสำหรับตนเอง และผู้อื่นที่จะใช้ประโยชน์จากงานนั้น การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ และสื่อชนิดใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ข้อมูลเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล จนท่วมท้นเราตลอดเวลา การรู้จักเลือกข้อมูลอย่างฉลาด และสังเคราะห์ข้อมูลได้ อย่างยอดเยี่ยมเป็นสิ่งจำเป็นมาก (Gardner, 1999, p.63) ใครที่รู้จักสังเคราะห์ได้เก่ง จะกลายเป็นบุคคลแถวหน้า ความสามารถในการสังเคราะห์มีความสำคัญ ดังที่ Gardner ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของการคิดสังเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ 1. เป้าหมาย Goal เป็นข้อความหรือมโนทัศน์ ของสิ่งที่ผู้สังเคราะห์จะต้องทำให้เสร็จ 2. จุดเริ่มต้น (Starting Point) เป็นแนวคิดภาพหรืองานที่เคยทำมาก่อนหน้านี้ ที่เราสามารถนำมาใช้เพื่อสังเคราะห์ได้ 3. การเลือก กลยุทธ์ วิธีการและแนวทาง (Selection of Strategy Method and Approach) เป็นขั้นตอนที่นักสังเคราะห์ลงมือปฏิบัติ โดยเลือกรูปแบบที่จะสังเคราะห์

2.1.3 จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) ผู้มีจิตสร้างสรรค์จะรู้จักคิดนอกกรอบ เพื่อค้นหากันหาหนทางใหม่ขึ้นมา ผู้ที่ปรารถนา งานที่ล้ำเลิศต้องมีบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่แข็งแกร่ง และนักสร้างสรรค์ ต้องกระหายที่จะเสี่ยง กล้าที่จะล้มและลุกขึ้นพร้อมรอยยิ้ม และสู้่อีกครั้ง

2.1.4 จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) ประสบการณ์ส่วนตัว ทศนคติของคนใกล้ชิด และผู้อาวุโสที่ใกล้ชิดจะเป็นตัวกำหนดว่าเราจะชื่นชม เติบโต หรือ เกลียด กลัว หลีกเลียงคนหรือกลุ่มใดหรือไม่ ผู้มีจิตเคารพ สามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มบุคคล ที่หลากหลาย อยากรับ อยากรู้จัก และชื่นชมผู้มาจากแดนไกล และจะเชื่อว่าความหลากหลายเป็นสิ่งที่ดี และโลกจะน่าอยู่มากขึ้น หากคนเรารู้จักเคารพซึ่งกันและกัน

2.1.5 จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) หมายถึง ความประพฤติซึ่งผู้มีจิตรู้จริยธรรม จะนึกถึงตนเองในบริบทที่เป็นสากล สามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรมได้ จิตรู้จริยธรรมมีรากฐาน มาจากการกระทำของผู้ใหญ่ที่น่าเคารพในบ้าน ในโรงเรียน และในชุมชนทั้งนี้ นอกจากจะรักษา จริยธรรมของตนให้อยู่ในกรอบแล้ว เรายังต้องขยายความรับผิดชอบออกไปให้ครอบคลุมสังคม ที่ตนเป็นสมาชิกด้วย

แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาปัจจัยที่สำคัญ คือ นิสิตนักศึกษา การพัฒนานิสิตนักศึกษา ในยุคนี้มีความท้าทายต่อสถาบันการศึกษามาก จะพัฒนาอย่างไร ให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ตามหลักสูตร มีสมรรถนะพื้นฐานที่ข้ามพ้นความรู้วิชาการ (Base Line Competencies) การสะสม ความรู้ และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit Knowledge and Ability) ที่หาไม่ได้ จากการเรียนการสอนในห้อง ที่ขาดปฏิสัมพันธ์ โดยปรับรูปแบบ และเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตร และชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะตามที่ต้องการ ขอเสนอแนวทางการพัฒนานักศึกษา (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, น.54) ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา ควรกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในด้านทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 และทักษะอนาคตใหม่ เพื่อให้มนิสิตนักศึกษามีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ มีคุณสมบัติพร้อม และเหมาะสมกับยุคนี้ ให้สอดคล้องกับปรัชญา อัตลักษณ์บัณฑิต และวิสัยทัศน์ ของสถาบัน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งใน และนอกห้องเรียน

2. กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้าง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาบัณฑิตที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

3. จัดทำแผนการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะ อนาคตใหม่และส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมทางการเรียนในระดับอุดมศึกษา ตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่นักศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษานั้น ควรกำหนดทิศทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา แต่ละชั้นปี ให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในหลักสูตรนั้น ๆ โดยสามารถดำเนินการวางแผนพัฒนา นักศึกษารายชั้นปี ดังนี้

- 3.1 ชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงปีแรกของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาจะต้อง มีการปรับตัวจากการเป็นนักเรียนสู่การเป็นนักศึกษา จำเป็นต้องพัฒนานักศึกษาให้รู้จักตัวเองอย่างดี พอ ให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการเตรียมความพร้อมทางทักษะทางการเรียน พัฒนาทักษะพื้นฐานที่ข้ามพ้นวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะสังคม เพื่อให้มนิสิตนักศึกษามีความสามารถ ในการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีความสุข หากนักศึกษาสามารถปรับตัวกับการเรียนได้ ปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ ก็จะลดอัตราการลาออกกลางคันได้ จำเป็นต้องมีกลไกการพัฒนาความรู้

พื้นฐานของนักเรียนศึกษาพัฒนาจากนักเรียนสู่ความเป็นนิสิต นักศึกษา โดยเน้นทักษะการอ่าน การเขียน การคิดเลข ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตทางการศึกษา

3.2 ชั้นปีที่ 2 เริ่มก้าวอย่างสุ่ววิชาชีพ โดยเน้นทักษะการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ คิดอย่างมีระบบ รู้จักคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ กิจกรรมเสริมทักษะชีวิต ได้แก่การมีมนุษยสัมพันธ์ EQ การสร้างความมั่นใจในตัวเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ และมีความรับผิดชอบจริยธรรม คุณธรรม การทำงานทีม การแก้ไขปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและสร้างสรรค์ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ชั้นปีที่ 3 ก้าวสู่คุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยเน้นคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ การเรียนรู้จรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์ บนเส้นทางวิชาชีพ และต้องเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการคิดเพื่ออนาคต ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการพัฒนานวัตกรรมทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ความสามารถทางวิชาการวิชาชีพ และสหกิจศึกษา

3.4 ชั้นปีที่ 4 ก้าวสู่ความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ โดยเน้นประสบการณ์วิชาชีพ (ตามแต่ละสาขา) สร้างอุดมการณ์ชีวิตเพื่อเตรียมตัวสู่โลกอนาคต และมีคุณธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวที เน้นทักษะการใช้ชีวิตที่มีค่า การพัฒนาเรื่องบุคลิกภาพ การสื่อสาร มารยาท การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

3.5 สร้างระบบและกลไกในการพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ แห่งศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกลไกการบริหารจัดการด้านการพัฒนานักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.6 เน้นการพัฒนานักศึกษาตามระบบและกลไก การพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.7 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับการพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนานักศึกษา

3.8 พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 และการเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนานักศึกษา

3.9 สร้างความตระหนัก และสร้างการมีส่วนร่วมแก่นักศึกษาให้พัฒนาตนเอง และเตรียมความพร้อม เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.10 ประเมินกระบวนการดำเนินงาน ตามระบบและกลไก

3.11 มีการปรับปรุง / พัฒนาระบบการ จากผลการประเมิน

3.12 มีผลจากการปรับปรุง เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม

3.13 มีแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงาน โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยัน

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ควรกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทักษะอนาคตใหม่ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา จัดทำแผนพัฒนานักศึกษาสร้างระบบและกลไกในการพัฒนานักศึกษา ดำเนินการตามระบบ ประเมินกระบวนการ นำผลการประเมินไปปรับปรุงกระบวนการ พัฒนาระบบจนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนโดยใช้กระบวนการ PDCA จนเกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกเหนือจากการเรียนรู้ ในเนื้อหาสาระวิชาแกน ที่จะทำให้เกิดทักษะพื้นฐานแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับโลก เพื่อการดำรงอยู่ในอนาคต ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน จิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคตที่สำคัญ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพ และจิตรู้จักจริยธรรม เพื่อความสำเร็จทั้งการทำงาน และการดำเนินชีวิต และจรรโลงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

การวัดคุณธรรมจริยธรรม

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้นิยาม และความหมายของคุณธรรม และจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

จรรยาพร ธรณินทร (2553, น.20) กล่าวว่า คุณธรรม (Morality/Virtue) และจริยธรรม (Ethics) เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2552

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2555, น.58) ได้ให้ความหมายของ คุณธรรม ดังนี้ คุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดีเป็นสภาพคุณงามความดี ทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออก เป็น 2 ความหมาย คือ

1. ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณีหลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ
 2. การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือจริยธรรม แต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ ฯลฯ
- นอกจากนั้น "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติพ.ศ.2550", ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติพ.ศ.2550 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม

พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2550 ได้กำหนดความหมายของ “คุณธรรม” ว่า หมายถึงสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดีเป็นเครื่องกระตุ้นผลักดัน ให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเยือกเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะให้เกิดขึ้น ตามความเหมาะสมและตามความต้องการของสังคมไทย

ส่วน “จริยธรรม” แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูก ผิด ควร ไม่ควร โดยจริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ (ชนัญญา กาญจนรังสีนทร์, 2555, น.60)

1. การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินใจการกระทำของผู้อื่น
2. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนจะปฏิบัติกรต่าง ๆ ลงไป
3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำต่าง ๆ
4. ทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

นอกจากนั้น คำว่า “จริยธรรม” ยังหมายถึง กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรัก สามัคคีความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development)

Kohlberg ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม ตามแนวของ Piaget และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อก่อนบุคคลอายุได้ 10 ปี แต่จะพัฒนาไปอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11-25 ปี และเขายังเชื่อว่า ในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น จะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวกันเท่านั้น Kohlberg ได้แบ่งระดับของจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งทั้ง 3 ระดับนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 6 ขั้น (Duska, 1975, pp.78-85) คือ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงอายุแรกเกิดถึง 7 ปี ขั้นนี้เด็กชอบใช้การหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เลือกรกระทำในทางที่เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากกว่า เด็กมักเข้าใจว่าความดี หมายถึง สิ่งที่ทำ แล้ว ไม่ถูกลงโทษ หรือถูกตำหนิ เช่น เด็กทำการบ้าน เด็กทำเวรเพราะกลัวครูถูกลงโทษ เป็นต้นการตัดสินใจว่าจะทำอะไรหรือผิด เด็กจะมองที่ผลของการกระทำว่าถ้าทำเสียหายมากก็ตัดสินใจว่าการกระทำนั้นผิด ไม่ได้มองที่สาเหตุของการกระทำ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) เกิดกับเด็กในช่วงอายุ 7-10 ปี ขั้นนี้เด็กจะค่อย ๆ เน้นความสำคัญของการได้รับรางวัล และคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัล จึงเป็นแรงจูงใจให้เด็กกระทำความดีได้มากกว่าการดูว่า หรือเชื่อว่าอะไรจะลงโทษ เช่น เด็กจะช่วยบิดามารดาทำงาน เพื่อต้องการได้รับคำชมเชย สรุปว่าจริยธรรมขั้นนี้จะเน้นการต้องการได้รับคำชมเชย และรางวัล มากกว่าการได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good-boy Orientation) เกิดกับบุคคลในช่วงอายุ 10-13 ปี ขั้นนี้ตรงกับวัยที่เด็กย่างเข้าวัยรุ่น เด็กจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก จะกระทำเพื่อต้องการให้กลุ่มยอมรับ จึงมีการเลียนแบบตัวแบบที่ตนเห็นว่าดีงาม คือ เอาอย่างเด็กดี (Good Boy, Nice Girl) เด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ จะทำตามในสิ่งที่ตนตัดสินว่าคนอื่นจะเห็นด้วย หรือยอมรับ เพื่อให้เป็นที่ชอบพอ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน สรุปจริยธรรมขั้นนี้ เน้นหนักในด้านการทำตามคนอื่น มากกว่าการคำนึงเรื่องการถูกลงโทษ และการต้องการรางวัล

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation) เกิดกับบุคคลในช่วงอายุ 13-16 ปี ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้และประสบการณ์ว่า แต่ละกลุ่มจะมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ มีความเข้าใจในหน้าที่ของตนในกลุ่ม มีศรัทธาในกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร เข้าใจในบทบาทของผู้อื่น การกระทำที่ถูกต้องจะต้องพิจารณาเพื่อกลุ่ม หรือส่วนรวมสรุปว่า จริยธรรมขั้นนี้ในเรื่องการกระทำตามหน้าที่ในหมู่คณะ ทำตามขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมมากกว่า กลัวการถูกลงโทษ หรือทำเพื่อต้องการรางวัลหรือกระทำตามกลุ่มเพื่อน

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) เกิดกับบุคคลอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ขั้นนี้ บุคคลพยายามกระทำเพื่อหลบหนี ไม่ให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน คำว่าหน้าที่ของบุคคล ในขั้นนี้ หมายถึง การกระทำตามที่ตกลง มีความเคารพตนเอง และต้องการให้ผู้อื่นเคารพตน ในขั้นนี้ บุคคลจะมีอุดมคติ หรือคุณธรรมประจำใจตนเอง หรือสัญญาไว้กับผู้อื่น ไม่พยายามลิดรอนสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตัวด้วย

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience Orientation) เช่น ทิริโอตตัปปะ คือ มีความละเอียดใจตนเอง ในการกระทำชั่ว และเกรงกลัวบาป เป็นบุคคลที่มีการเสียสละเพื่อสังคมอย่าง แท้จริง เช่น มหาบุรุษของอินเดีย คือ คานธี เป็นต้น

จากขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งหกขั้นเหล่านี้ Kohlberg (1981) ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและระดับจริยธรรมของโคลเบิร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)
ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (13-16 ปี)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level)
ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือการทำตามคำมั่นสัญญา (CONTRACTUAL LEGALISTIC ORIENTATION)	
ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (CONSCIENCE ORIENTATION)	

ระดับ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) (2-10 ปี) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือการมุ่งที่จะหลบหลีก มิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือการเลือกกระทำ ในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนแบบเด็ก ๆ คือเขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันต้องให้เขาตอบแทน เป็นต้น

ระดับ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) (10-16 ปี) หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตนหรือทำตามกฎหมาย และศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทสังคมได้ ในขั้นที่สาม บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ๆ ส่วนในขั้นที่สี่ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมของตน จึงถือได้ว่าตนมีหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนด หรือคาดหวัง

ระดับ 3 คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) (16 ปีขึ้นไป) หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาตรึงตรองด้วยตนเอง และตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ห้า คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ขั้นที่หก ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สึกลึกซึ้ง นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยืดหยุ่น

ทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก เชื่อว่าเป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้น ไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้น ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมามีบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์ เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 ,น.2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดี และคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอก และผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อเพื่อต่อการพัฒนาประเทศ

2. ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพ อย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักใช้เหตุผลในการเลือกกระทำ หรือไม่กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อมีเหตุการณ์บังคับ เหตุผลนี้จะแสดงให้ทราบถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจ ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ บุคคลที่มีจริยธรรมที่ต่างกัน อาจมีเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกัน หรือการกระทำที่เหมือนกัน

2.2 มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง

ลักษณะมุ่งอนาคต คาดการณ์ไกล หมายถึง ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความสามารถ ในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติ เพื่อรองรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตได้ การมุ่งอนาคตจึงเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้ ประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะปฏิบัติ หรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อผลที่มีค่าสูงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต ความสามารถควบคุมตนนี้มีหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสังเกตตนเอง การจัดสภาพแวดล้อม การกระทำ หรืองดเว้นที่จะกระทำพฤติกรรม และการให้รางวัล หรือลงโทษตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความมีระเบียบวินัย และการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม

2.3 ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน ความเชื่ออำนาจในตนของบุคคลประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1. ความสามารถในการทำนาย (Predictability) ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุหนึ่ง และผลหนึ่ง และ 2. ความเชื่อที่ว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลนั้น ตามที่ต้องการได้ (Controllability) ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาต่างๆ มากกว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน

2.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.4.1 มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure)

2.4.2 มีความทะเยอทะยานสูง

2.4.3 ตั้งเป้าหมายสูง

2.4.4 มีความรับผิดชอบในการงานดี

2.4.5 มีความอดทนในการทำงาน

2.4.6 รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง

2.4.7 เป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีการวางแผน

2.4.8 เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

2.5 ทักษะคติ คุณธรรมและค่านิยม

ทักษะคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่ง ต่อเป้าหมายของทักษะคตินั้น

คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม ซึ่งรวมสรุปว่า คือสภาพคุณงามความดี

ค่านิยมทางสังคม เป็นระบบความชอบพิเศษ ที่คนในแต่ละสังคมมีอยู่ ค่านิยมประเภทนี้ เกิดจากการเรียนรู้จากสังคมในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม เช่น นาย ก. ชอบสิ่งใดมาก ก็จะทำสิ่งนั้นมากเป็นต้น ดังนั้นการสังเกตค่านิยมของสังคม อาจพิจารณาได้จากพฤติกรรมเด่น ๆ ของสมาชิกในสังคม แล้วอนุมานมาว่า สังคมนั้นมีค่านิยมอย่างไร เช่น ค่านิยมสังคมไทยที่เป็นค่านิยมดั้งเดิม คือ ยึดถือตัวบุคคล ความรักสนุก และยึดทางสายกลาง เป็นต้น

3. ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

3.1 สถิติปัญญา

3.2 ประสบการณ์ทางสังคม

3.3 สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคล ยังมีความพร้อม ที่จะรับการพัฒนจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุ ของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรม และจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ ก็ได้ชี้แนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัย เพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคุณ โดยพบว่าคนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ และเป็นผู้ที่สามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของ Kohlberg

วิธีการวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

1. รูปแบบและเครื่องมือวัด

การวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม เป็นการวัดความรู้สึกของคุณที่ส่งผลต่อการกระทำ หรือการประพฤติ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวัด จะต้องวัดได้ตรงกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมของคุณ และมีความเหมาะสม

โกวิท ประวาลพุกษ์ และสมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2527, น.155) กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของการวัดผลคือ การคิดค้นเครื่องมือ หรือกลวิธีกระตุ้นให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ให้ออกมาตรงกับสิ่งที่อยากรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียน ดังนั้น ภายใต้การใช้เครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ผู้ที่ถูกวัด จะต้องแสดงธาตุแท้ของความรู้สึกออกมาตรงกับความเป็นจริง

โกศล มีคุณ (2533, น. 94-98) กล่าวว่า จริยธรรมในแต่ละลักษณะ สามารถวัดได้หลายวิธี และบางลักษณะ อาจจะใช้วิธีเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันกับลักษณะอื่นก็ได้ ในแต่ละลักษณะไม่สามารถบอกได้ว่า วิธีใดที่ดีที่สุด การจะเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความพร้อม และความเหมาะสม การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะทางจริยธรรม จะต้องคำนึงถึง

ธรรมชาติ และคุณสมบัติที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จะใช้เครื่องมือชนิดเดียววัดทุกคุณลักษณะ คงไม่เหมาะสม ดังนั้น การเลือกใช้เครื่องมือวัดจริยธรรม ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการวัด ดังนี้

1. ลักษณะด้านความรู้ความคิด เป็นการวัดความสามารถทางสมอง หรือกระบวนการแก้ปัญหาของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 6 ชั้น เรียงลำดับจากขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุดได้คือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation) หลักการวัดความสามารถทางสมองที่สำคัญคือ นำสิ่งเร้าที่เป็นปัญหา สถานการณ์ หรือคำถาม ไปกระตุ้นให้บุคคลใช้สมองในการระลึก การคิด เพื่อการตอบสนองงานเหล่านั้น เครื่องมือที่นิยมใช้เพื่อวัดคุณลักษณะนี้ คือ ข้อสอบหรือแบบทดสอบ นอกจากนั้นก็สามารถที่จะใช้ การซักถาม การสัมภาษณ์ หรือการให้ทำงานแก้ปัญหาได้

2. ลักษณะทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ยังถือว่าเป็นความสามารถทางด้านสมอง จึงควรวัดได้ด้วยข้อสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทำงานแก้ปัญหา แต่เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมมีโครงสร้างทางทฤษฎีที่แยกออกไปต่างหาก ดังนั้น วิธีถาม และตอบจึงแตกต่างไปจากข้อสอบที่ใช้วัดลักษณะด้านความรู้ ความคิด ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1 ลักษณะคำตอบของคำถามแบบนี้ ก็ไม่มีลักษณะถูก-ผิด เหมือนข้อสอบวัดความรู้ความคิด คำตอบทุกคำตอบจะได้รับการยอมรับ และถูกตีค่าออกมาเป็นระดับหรือคะแนน จะแสดงถึงระดับขั้นจริยธรรมของผู้ตอบ ตามหลักทฤษฎีของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การวัดคุณลักษณะนี้ ใช้ข้อสอบเป็นสถานการณ์สามารถทำให้ผู้สอบวัดพิจารณาตัดสินได้จากคำตอบ หรือเหตุผลของผู้ถูกวัดว่ามีลักษณะทางจริยธรรมด้านนี้ เป็นอย่างไร

3. ลักษณะทางด้านความรู้สึก เป็นลักษณะด้านความสนใจ เจตคติ ค่านิยม การวัดทางด้านความรู้สึก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ เพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบถูกหรือผิด และผู้ถูกทดสอบจะพยายามทำให้ถูก ในสถานการณ์การสอบนั้น จะต้องพยายามจงใจให้ผู้ถูกทดสอบได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ แต่ในการวัดด้านความรู้สึกนั้น ไม่มีคำตอบประเภทถูกหรือผิด สิ่งที่ถูกทดสอบต้องการทราบ คือความรู้สึกหรือสภาพจิตใจอันแท้จริงของผู้ตอบขณะนั้น ปัญหาของการวัด ก็คือ เป็นการยากที่จะรู้ว่า สิ่งที่เขาตอบนั้นเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกอันแท้จริงหรือไม่ ดังนั้น ประเด็นสำคัญก็คือ ผู้วัดต้องพยายามหาวิธีการ ที่จะทำให้ผู้ตอบเปิดเผยความรู้สึกอันแท้จริงของเขาโดยตรงไปตรงมา เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดลักษณะทางด้านความรู้สึกนี้ แยกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ผู้วัดเป็นผู้ประเมิน เช่น จากการสังเกตพฤติกรรม และประเภทที่ ผู้ถูกวัดรายงานความรู้สึกของตนเอง เช่น การให้ตอบแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการใช้สเกลวัดเจตคติ เป็นต้น

4. ลักษณะทางด้านพฤติกรรม เป็นการวัดการแสดงออกภายนอกของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้สอบวัดอาจสังเกตเห็นได้ เช่น ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความสนใจ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ วิธีการสังเกต น่าจะดีที่สุดสำหรับการวัดพฤติกรรมทางจริยธรรม แต่ข้อจำกัด อยู่ที่ การสังเกตมักไม่ค่อยมีโอกาที่จะให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงตามธรรมชาติของผู้ถูกสังเกต เพราะบุคคลทั่วไปมักจะระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น นอกจากนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรม จะแสดงออกก็ต่อเมื่อ มีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจริยธรรมเกิดขึ้นเท่านั้น และเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา หรือตามที่ต้องการให้เกิด จึงเป็นการยากที่ผู้สังเกต จะเฝ้ารอสังเกต อยู่ และอีกประเด็นที่สำคัญก็คือ พฤติกรรมที่สังเกต อาจจะเป็นลักษณะที่แท้จริงของเขาหรือไม่ก็ได้

ลิวน์ สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น.188-209) ได้แบ่งรูปแบบการวัดจริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. วัดเนื้อหาจริยธรรม เนื้อหาหรือความรู้ (Knowledge) หมายถึง เนื้อหาของจริยธรรม ที่โรงเรียนหรือสังคมกำหนดไว้ และนำเนื้อหาที่ถือว่าดีงามสอนให้ผู้เรียน หรือคนในสังคม นำไปประพฤติปฏิบัติกัน และเมื่อประพฤติปฏิบัติแล้ว จะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งตนเอง และผู้อื่น การสร้างแบบวัดแบบนี้ เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบอาจเป็นการอธิบาย เติมคำ จับคู่ และเลือกตอบก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของการสอบ

2. วัดความรู้สึกทางจริยธรรม ความรู้สึกเป็นพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจริยธรรม จริง ๆ แล้วจะเน้นการแสดง การตัดสินใจลงมือกระทำ เมื่อพบกับปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งการตัดสินใจนั้น ต้องมีพื้นฐานความรู้สึกก่อน ถ้ามีจุดประสงค์เพื่อต้องการวัดความรู้สึกทางด้านจริยธรรมของคนนั้น มีมากน้อยเพียงใด ก็สร้างเครื่องมือวัดดูก่อนได้ แล้วเอาผลของความรู้สึกไปพยากรณ์การแสดงออกทางจริยธรรม ความรู้สึกทางจริยธรรม บางที่เรียกว่า เจตคติต่อจริยธรรม คือมีจริยธรรมเป็นเป้า ดังนั้น การวัดแบบนี้ใช้วิธีการของการวัดเจตคติก็ได้ อาจจะใช้วิธีการของ Thurstone, Likert หรือ Osgood ก็ได้ แล้วแต่ จะเห็นว่าเหมาะสม

3. วัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม เป็นการวัดจริยธรรมได้ตรงจุดที่สุด เพราะจริยธรรม มองในแง่การพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อพบสภาพ ความขัดแย้งทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจ จึงต้องใช้ค่านิยมหรือคุณธรรมระดับหนึ่ง แล้วแต่ จิตสำนึกที่สั่งสมอยู่ในใจคนนั้น การวัดการกระทำ จึงสามารถทำได้หลายแบบ ดังนี้

3.1 การสังเกตพฤติกรรม

การสังเกต เป็นการเฝ้ามองดูอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือที่สำคัญคือตา กับการรับรู้ จะต้องมีความเที่ยงตรง สามารถจำแนกพฤติกรรมของผู้ที่ถูกสังเกตได้อย่างดี นอกจากนี้ยังมีสิ่ง ที่จะช่วยในการสังเกตอีกอย่างหนึ่ง คือ แบบสำรวจรายการ ในแบบสำรวจรายการนี้มีลักษณะ ประกอบด้วยบัญชีแสดงรายการ หรือขั้นตอนของกิจกรรม หรือพฤติกรรมที่คาดหวังให้ผู้ถูกสังเกต

แสดงออก โดยปกติแล้วแบบสำรวจรายการใช้บันทึกเพียงว่า มีการทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมตามบัญชีหรือไม่ แต่จะไม่เน้นประเมินน้ำหนัก หรือความเข้มข้นของการแสดงออกนั้น ๆ ว่ามากน้อยเพียงใด การบันทึกจึงมีลักษณะ มี-ไม่ เกิดขึ้น-ไม่เกิดขึ้น จริง-ไม่จริง ใช่-ไม่ใช่ สิ่งที่น่าสังเกตและบันทึก อาจจะเป็นกระบวนการเป็นผลที่เกิดขึ้นหรือเป็นทั้งสองอย่างก็ได้ การสังเกตที่ดีจะต้องพยายามไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสม จึงจะดี การสังเกตพฤติกรรมทางจริยธรรมใด ควรแยกแยะพฤติกรรมทั้งดี และไม่ดีในการแสดงออกทางจริยธรรมนั้น ดังตัวอย่างแบบสำรวจรายการความมีวินัยในตนเอง ของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545, น.65) ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างแบบสำรวจรายการความมีวินัยในตนเอง

รายการ	ใช่	ไม่ใช่
1. ส่งการบ้านตรงเวลาทุกครั้ง
2. ไม่เคยมาโรงเรียนสาย
3. ไม่ได้เข้าแถวหน้าเสาธงในตอนเช้า

การสังเกตถ้ามีผู้สังเกตตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปก็จะดี เพื่อจะได้นำผลของการสังเกตมาตรวจสอบว่าผลการสังเกตสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องกัน ถือว่าผู้สังเกตไม่คนใด ก็คนหนึ่งจะต้องมีการสังเกตที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

3.2 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญคือ ปาก แต่ปากต้องพูดได้ ถ้าพูดไม่ได้ก็ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ จุดมุ่งหมายคือต้องการทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์เป็นมาตรฐานมากขึ้น ควรมีคำถามไว้ก่อน และเน้นประเด็นที่เราต้องการศึกษา ถ้าผู้ตอบเลียงตอบไปทางอื่น ผู้สัมภาษณ์ต้องพยายามตะล่อมเข้าสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ได้ การศึกษาของ Kohlberg หรือ Piaget ก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์เหมือนกัน โดยใช้คำถามที่มีปัญหาทางจริยธรรมถามผู้ถูกสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมผลนำมาวิเคราะห์ ในที่สุดจึงรู้ว่าเด็กในระดับใด มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับใด ซึ่งเขาเป็นคนจัดประเภทเหตุผลทางจริยธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ จึงได้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ดังตัวอย่างสถานการณ์ที่ต้องใช้การตัดสินใจทางจริยธรรมตอบ ดัดแปลงจากของ Kohlberg (Berndt, 1986, pp.889-898) เช่น

1. ขณะที่กาญจนานั่งสอบอยู่ในห้อง สมศรีซึ่งนั่งสอบอยู่ด้วยทำข้อสอบไม่ได้จึงขอลอกคำตอบจากกาญจนาน่า นักเรียนเป็นกาญจนาน่า นักเรียนจะให้สมศรีลอกคำตอบหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. สุกา เห็นนักเรียนรุ่นน้องคนหนึ่งเดินดื่มน้ำในแก้วพลาสติก แล้วทิ้งแก้วพลาสติกลงบนสนามหญ้า ถ้านักเรียนเป็นสุดานักเรียนจะทำอย่างไร เพราะอะไร

ผลจากการสัมภาษณ์เราสามารถรู้ความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าคิดอย่างไร เมื่อพบกับสถานการณ์ ที่ต้องใช้หลักจริยธรรมตัดสินใจแล้วสรุปเป็นคะแนนจริยธรรมได้

3.3 การประเมินสถานการณ์โดยใช้มาตรการประเมิน (Rating Scales)

มาตรการประเมินเป็นเครื่องมือใช้ประเมินสถานการณ์ คุณลักษณะหรือพฤติกรรม มีลักษณะคล้าย ๆ กัน กับแบบสำรวจ แต่ในการประเมินแต่ละประเด็นของมาตรการประเมิน จะมีระดับความเข้มหรือความมาก-น้อย ด้วย การใช้มาตรการประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทำได้โดยกำหนดรายการพฤติกรรมที่ต้องการให้ประเมินแล้ว ให้ผู้ตอบพิจารณาว่าตนเองมีพฤติกรรมในแต่ละรายการนั้น มากน้อยเพียงใด การใช้เครื่องมือแบบนี้จะได้ผลดีหรือไม่เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ตอบที่จะรายงานตนเองเช่นกัน

การประเมินสถานการณ์โดยใช้มาตรการประเมิน พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545, น.66-68) ได้กล่าวไว้ว่ามีรูปแบบของมาตรการประเมินที่หลากหลายดังนี้

1. แบบบรรยาย เป็นการให้ข้อความบอกระดับที่ผู้ตอบพิจารณาเลือกตอบ
2. แบบตัวเลข เป็นการให้ตัวเลขบอกระดับที่ผู้ตอบจะพิจารณาเลือกตอบ
3. แบบเส้นกราฟ เป็นการให้เส้นตรงแบ่งเขตช่องบอกระดับการเลือกตอบ
4. แบบใช้สัญลักษณ์ เป็นการให้สัญลักษณ์บอกระดับที่ผู้ตอบจะพิจารณาเลือกตอบ

สัญลักษณ์ที่ใช้อาจเป็นตัวอักษรหรือเป็นรูปภาพก็ได้

5. การจัดอันดับ เป็นการให้ตัวเลขแสดงการเรียงลำดับความสำคัญหรือให้จัดเรียงใหม่

รูปแบบมาตรการประเมินนี้หากกำหนดเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ หรือพฤติกรรม ในเชิงสนับสนุน ไม่สนับสนุนข้อความนั้น กำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ เป็นวิธีการของ Likert หากกำหนดคำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม โดยมีคำหรือตัวเลขแสดงระดับพฤติกรรม ตั้งแต่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด เป็นวิธีการของ Osgood ดังตัวอย่างเครื่องมือวัดของ เตือนเด่นหล้า ชัยปริญญา (2539, น.66) ที่เป็นรูปแบบมาตรการประเมิน ต่อไปนี้

ตัวอย่างมาตรการประเมินสำหรับผู้ตอบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของตนเอง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 30 ข้อ ให้นักเรียนทำทุกข้อ
2. แบบสอบถามนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกและการกระทำบางอย่างเพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ฉะนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะในแต่ละข้อแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการปฏิบัติไม่เหมือนกัน
3. วิธีการตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อมีช่องว่างให้เลือกตอบ 3 ช่อง ให้นักเรียนอ่านแต่ละคำถามแล้วพิจารณาดูว่า ตอบตรงช่องใดจึงจะตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับสิ่งที่นักเรียนเคยปฏิบัติจึงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

ตารางที่ 4 ตัวอย่างแบบสอบถามประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของตนเอง

ข้อความ	สม่ำเสมอ	บางครั้ง	ไม่เคย
0 ข้าพเจ้ากินขนมหรือดื่มน้ำในขณะที่มีการเรียนการสอน			
00 ข้าพเจ้าได้พยายามทำข้อสอบด้วยตนเอง แม้ว่าข้อสอบนั้นจะยากก็ตาม			

3.4 การใช้แบบทดสอบสถานการณ์

การสร้างแบบทดสอบสถานการณ์เพื่อการวัดพฤติกรรม เกิดจากปัญหาที่ว่า การสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์จริงมีปัญหา เช่น ผู้สังเกตมักไม่มีโอกาสได้สังเกตตลอดเวลา และสถานการณ์ที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมนั้น เป็นไปตามธรรมชาติ จะเกิดเมื่อไรไม่อาจคาดล่วงหน้าได้ ยิ่งถ้าต้องสังเกตคนหลาย ๆ คน ยิ่งมีปัญหามากเป็นทวีคูณ แม้จะเล็งไปใช้สถานการณ์จำลอง ก็มีปัญหาในเรื่องความไม่สมจริง ผลข้างเคียงและค่าใช้จ่าย ใช้แบบทดสอบสถานการณ์จำลองก็มีปัญหาในเรื่องความไม่สมจริง ผลข้างเคียง และค่าใช้จ่าย การใช้แบบทดสอบสถานการณ์ จึงเป็นรูปแบบของการวัดพฤติกรรมอีกแบบหนึ่ง ที่นักวัดผลทางจิตวิทยาได้คิดขึ้น ในเรื่องนี้ กมล สุตะประเสริฐ (2544, น.30) ได้ให้ข้อคิดว่า “สิ่งที่จะต้องพึงระวัง ก็คือ การสร้างความแม่นยำตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบว่าผู้ตอบตอบถูก และในทางปฏิบัติจริง ผู้ตอบก็ปฏิบัติได้ถูกต้องด้วย”

ลักษณะของข้อสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบบสถานการณ์ก็คือ จะกำหนดเป็นเรื่องราวหรือสถานการณ์มาให้ ซึ่งต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม หรือความขัดแย้งทางจริยธรรม (Moral Dilemma) เมื่อผู้ตอบอ่านเรื่องราวแต่ละเรื่องแล้ว เขาจะต้องเลือกหรือบอกพฤติกรรมที่เขาต้องการแสดงออกในสถานการณ์เช่นนั้น พฤติกรรมที่ถูกต้อง เหมาะสม ตามเกณฑ์ของจริยธรรม หรือตามหลักวิชาจะเป็นคำตอบที่ได้คะแนน แบบทดสอบฉบับหนึ่งอาจจะมีหลายเรื่อง หรือสถานการณ์

การตอบ อาจเป็นไปได้ทั้งแบบปลายเปิดคือให้เขียนคำตอบเอง หรือแบบปลายปิด ในลักษณะ มีพฤติกรรมให้เลือกก็ได้โดยมีข้อตกลงพื้นฐานว่าพฤติกรรม ที่ผู้ตอบเลือกหรือตอบเป็นพฤติกรรมจริง ที่เขาจะแสดงออกเมื่อพบเหตุการณ์เช่นนั้น ดังตัวอย่างเครื่องมือวัดแบบทดสอบสถานการณ์ ของ เดือนเด่นหล้า ชัยปริญญา (2539, น.92) ต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบวัดความมีระเบียบวินัย

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ ซึ่งบุคคลในเรื่องต้องตัดสินใจเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางเลือกที่กำหนดให้ 4 ทางเลือก

2. ถ้าสมมตินักเรียนประสบเหตุการณ์ในเรื่องดังกล่าว นักเรียนจะตัดสินใจเลือกปฏิบัติอย่างไร ทางเลือกที่นักเรียนเลือกไม่มีผิดหรือถูก เพราะความคิด และการตัดสินใจของแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ถ้านักเรียนต้องการทราบว่า นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกปฏิบัติอย่างไร แล้วให้นักเรียนตอบตามความคิดเห็น หรือความรู้สึกของนักเรียน

3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อทางเลือกที่ต้องการ

0 มะลิกับกุหลาบเป็นเพื่อนรักกัน และทั้งสองก็ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มาโดยตลอด วันหนึ่งก่อนเข้าห้องสอบ กุหลาบบอกมะลิว่าได้จัดสูตรเคมี เพื่อแอบเอาเข้าไปในห้องสอบด้วย ถ้านักเรียนเป็นมะลิ นักเรียนจะอย่างไร

.....ก. ห้ามกุหลาบอย่างทำ เพราะเป็นการกระทำที่ผิดระเบียบวินัย

.....ข. ห้ามกุหลาบอย่างทำ เพราะกลัวครูจับได้

.....ค. ห้ามกุหลาบอย่าทำ เพราะทำให้เสียประวัติการเรียนของตน

.....ง. ห้ามกุหลาบอย่าทำ เพราะเป็นการเอาเปรียบผู้อื่น

(คำตอบทั้ง 4 ข้อ มีคะแนนเรียงลำดับเป็น 4, 1, 2, 3)

1. การสร้าง และการพัฒนาแบบวัด

ในการสร้างแบบวัดทางด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จะมีลักษณะ คล้ายคลึงกัน สิ่งที่สำคัญในการสร้างคือการนิยามพฤติกรรม ความรู้สึกที่ต้องการวัดให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนมากเกินไป

ปฏิพันธ์ สุวรรณศร และคณะ (2535, น.49-52) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดทางจิตพิสัย มีดังต่อไปนี้ 1. กำหนดคุณลักษณะที่จะวัดให้ชัดเจน 2. กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ 3. สร้างเครื่องมือวัดแบบ Likert โดยรวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด 3 ลักษณะ คือ ข้อความทางความคิด ข้อความทางความรู้สึก และข้อความทางด้านการกระทำ

แล้วเขียนข้อความลงในแบบวัด จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของข้อความ ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด จัดคำอธิบาย คำชี้แจง และวิธีการตอบ แล้วจัดทำคู่มือการใช้แบบวัด

บุญชม ศรีสะอาด (2540, น.49-50) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดทางด้านคุณธรรม ไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัด
2. ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม รวมถึงวิธีวัดคุณธรรมต่าง ๆ
3. วิเคราะห์คุณธรรมที่จะวัด และเขียนนิยามของคุณธรรมดังกล่าว
4. เขียนข้อสอบตามนิยามในขั้นที่ 3
5. ให้ผู้เชี่ยวชาญในคุณธรรมด้านนั้น และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อ วัดคุณธรรมดังกล่าวได้หรือไม่ จากนั้นนำข้อที่ผ่านการพิจารณามาพิมพ์เป็นแบบวัด

6. ทดลองครั้งที่ 1
7. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อที่เข้าเกณฑ์
8. ทดลองครั้งที่ 2
9. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อที่เข้าเกณฑ์
10. ทดลองครั้งที่ 3
11. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อถือได้ ความแม่นยำ และสร้างเกณฑ์ปกติ
12. จัดทำคู่มือการใช้แบบวัด และจัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นรูปเล่ม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น.141-159) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างเครื่องมือวัด ค่านิยมไว้ว่า การสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมเป็นการสร้างเครื่องมือ เพื่อวัดความรู้สึกที่มองเห็นคุณค่า ความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น ในการสร้างเครื่องมือควรพิจารณาให้ดี วิธีการสร้างควรดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดนิยามที่จะวัดให้ชัดเจนว่าจะวัดค่านิยมอะไร จะวัดเดี่ยวหรือวัดกลุ่ม
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค่านิยมว่ามีความหมายอย่างไร มีทฤษฎี มีงานวิจัยที่กำหนดไว้แล้วอย่างไรบ้าง

3. นิยามค่านิยมที่กำหนดว่ามีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร ต้องนิยามให้ชัดเจน

4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือสามารถทำได้หลายแบบ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม เป็นต้น

5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมตามแบบ โดยผู้สร้างต้องเลือกแบบของการเขียนคำถาม คำตอบ รวมทั้งสร้างกฎเกณฑ์ในการให้คะแนนไว้ด้วย

6. ตรวจสอบข้อความ เป็นการตรวจสอบ และปรับปรุงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความชำนาญด้านค่านิยมช่วยตรวจสอบข้อคำถาม สถานการณ์ คำตอบ ว่ากระจ่างชัดสามารถนำมาวัดค่านิยมได้หรือไม่ ถ้าผลการตรวจสอบเกิน 0.50 ขึ้นไป สามารถนำมาทดลองได้

7. ศึกษาอำนาจจำแนกรายข้อว่าข้อคำถาม หรือข้อความจำแนกผู้ที่มีค่านิยมกับผู้ที่ไม่มีความนิยมได้หรือไม่ ถ้าค่าอำนาจจำแนกสูงควรเลือกข้อนั้นไว้ใช้ ถ้าค่าอำนาจจำแนกต่ำควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

8. จัดข้อสอบเป็นชุด

9. หาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเชื่อถือและได้ความแม่นยำตรง

10. หาเกณฑ์ปกติเพื่อใช้ในการแปลความหมายของคะแนน

นอกจากนั้น ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น.184-188) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมไว้ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัดว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไร

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎี เอกสารการวิจัย หรือผลการศึกษารายละเอียด เพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นดีขึ้นสามารถนิยามได้แจ่มชัด

3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือให้เหมาะสม เช่น แบบการสัมภาษณ์ แบบการสังเกต แบบการเขียนตอบ แบบสร้างจินตนาการ เป็นต้น

4. เขียนข้อความ ภาพหรือสถานการณ์และข้อคำถามโดยเขียนตามรูปแบบของเครื่องมือที่จะใช้และวิธีการกำหนดคะแนน

5. ตรวจสอบเครื่องมือเบื้องต้นโดยผู้ชำนาญ หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยธรรม

6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ ถ้าข้อใดมีคุณภาพดี เก็บเอาไว้ ข้อใดไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดเอาไปปรับปรุงแก้ไขทดลองใหม่

7. จัดข้อสอบเป็นชุด

8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือโดยดูค่าความเชื่อถือได้ และค่าความแม่นยำตรง

ข้อใดมีคุณภาพดีเก็บเอาไว้ ข้อใดไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด เอาไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

9. สร้างเกณฑ์ปกติ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545, น.68-69) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังต่อไปนี้

1. กำหนดลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือตรวจสอบ

2. กำหนดพฤติกรรมที่จะบ่งชี้ หรือแสดงคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด

3. เลือกรูปแบบของมาตาการประเมิน

4. เขียนข้อความที่แสดงพฤติกรรม หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด

5. ตรวจสอบข้อความที่เขียนว่าชัดเจนหรือไม่ ช้ำซ้อนกับรายการอื่นหรือไม่ แล้วจัดเรียงข้อความตามลำดับการกระทำ หรือพฤติกรรม

6. นำไปทดลองใช้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550, น.45) ได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการจะสร้าง
2. นำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนดนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามเชิงปฏิบัติการ
3. พิจารณาลักษณะของประเภทคำถามที่เหมาะสมว่าควรเป็นคำถามปลายเปิด

หรือคำถามปลายปิด ถ้าเป็นคำถามปลายปิด ควรเป็นคำตอบประเภทใด ได้แก่ ประเภทเลือกตอบ ประเภทมาตราการประเมิน (Rating Scale) เป็นต้น

4. สร้างข้อคำถามทั้งหมด
5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้
6. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
7. ปรับปรุงเครื่องมือ เพื่อให้มีคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

สุวิมล ตรีภานันท์ (2550, น.17-18) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม ประกอบด้วย

1. ศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการจะสร้างเครื่องมือโดยพิจารณา

1.1 ความหมายของตัวแปร ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของตัวแปร หรือองค์ประกอบของตัวแปร

1.2 เครื่องมือในงานวิจัยที่ทบทวนว่าใช้เครื่องมือชนิดใด เหมาะสมหรือไม่

1.3 วิธีการสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พิจารณาวามีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือถูกต้องหรือไม่ มีการตรวจสอบคุณภาพหรือไม่

1.4 ผลที่ได้จากเครื่องมือ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.3 เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง หรือประชากรเป้าหมายมีผลการใช้อย่างไร

2. นำผลที่ได้จากการศึกษา ข้อ 1.1 ถึง 1.4 มากำหนดนิยามเชิงทฤษฎี และนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าควรใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว หรือวิธีอื่น ๆ จึงจะได้ข้อมูลตรงตามต้องการ และเป็นข้อมูลที่ต้องการ

4. พิจารณาลักษณะของประเภทคำถามที่เหมาะสมว่าควรใช้คำถามปลายเปิด หรือคำถามปลายปิด ถ้าเป็นคำถามปลายปิด ควรเป็นคำตอบประเภทใด ได้แก่ ประเภทเลือกตอบ ประเภทมาตราการประเมิน เป็นต้น

5. สร้างข้อคำถามจากนิยามปฏิบัติการทั้งหมด จากนั้นรวบรวมเป็นแบบสอบถาม
 6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้
 7. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
 8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจก่อนนำไปใช้จริง
- จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้
1. กำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ใช้วัด
 2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยการศึกษา นิยาม ทฤษฎี ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออก เขียนนิยาม และกำหนดพฤติกรรมของผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
 3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือที่ใช้วัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
 4. เขียนข้อความวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามแบบเครื่องมือที่เลือกในข้อ 3 และกำหนดวิธีการตอบหรือเกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือวัด
 5. การตรวจสอบเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) เลือกข้อความที่มีค่า $IOC \geq .50$ แล้วแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วมาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป
 6. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อความให้ได้ข้อความที่ผ่านเกณฑ์ ส่วนข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่เป็นที่ไปตามเกณฑ์ ให้ปรับปรุงหรือตัดออก
 7. วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัดความแม่นยำตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และ
 8. สร้างเกณฑ์ปกติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษา

สุภัชฉานัน ศรีเอี่ยม (2554) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย และการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
2. พัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
3. เปรียบเทียบผลการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ประชากรได้แก่ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

และเอกชน จำนวน 49,431 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน $\pm 4\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 621 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดการมีอัตลักษณ์นิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเชิงบรรยายคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบัน พบว่า อัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอัตลักษณ์ด้านบวกอยู่ในระดับจริงมาก ส่วนในภาพรวมอัตลักษณ์ด้านลบอยู่ในระดับจริงปานกลาง 2. การพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1. เป้าหมาย เพื่อให้ นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการ ด้านอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล อัตลักษณ์ด้านสังคม อัตลักษณ์ด้านการดำเนินชีวิต และอัตลักษณ์ ด้านวิชาการ 2. การประเมินสภาพปัญหา โดยประเมินสภาพปัญหาจากองค์กร และผู้รับผิดชอบ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ 3. การการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม ได้แก่ การสร้างโปรแกรมฝึกอบรม การกำหนดกิจกรรม การบริหารกิจกรรม การประเมินผล การฝึกอบรม 4. การประเมินผล โดยประเมินในแต่ละกิจกรรม และในภาพรวมของการพัฒนา อัตลักษณ์นิสิต นักศึกษา และ 3. การเปรียบเทียบผลการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดย 3.1 นักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษา มีคะแนน เฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มควบคุมโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3.2) นักศึกษา กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาหลังการอบรมแตกต่างกับก่อนการอบรมโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กัลป์จรรย์ ฉัตรประดับพันธ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษา ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2. เปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตตามคุณลักษณะ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในระดับปริญญาตรีมีคุณลักษณะ ตามที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำหนด ได้แก่ ด้านความรู้ และด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม และด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จิตตินันท์ บุญสุทธิกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมช่วยในการค้นหาอัตลักษณ์ ทางการศึกษาและอาชีพของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยได้แบ่งการศึกษา

ออกเป็น 2 ระยะ 1. ระยะแรก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนิสิตทั้งด้านส่วนตัว และการตัดสินใจประกอบอาชีพครู 2. ระยะที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมช่วยค้นหาอัตลักษณ์ทางการศึกษา และอาชีพของนิสิตระยะแรก กลุ่มประชากร คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 222 คน ระยะที่สอง คือนิสิตชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 21 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม โดยการเข้าร่วมกิจกรรม 14 ครั้ง ผลการทดลองระยะแรกพบว่า 1. นิสิตที่มีคุณลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีอัตลักษณ์ทางการศึกษา และอาชีพไม่แตกต่างกัน 22 คุณภาวะทางอาชีพของนิสิต จะมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ทางการศึกษา และอาชีพ การตั้งเป้าหมาย และการเข้าใจตนเองของนิสิตจะมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ทางการศึกษา และอาชีพ ผลการทดลอง ระยะที่สอง พบว่า ก่อนการทดสอบและหลังการทดสอบนิสิต มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู ทัศนคติของการประกอบอาชีพครู คุณภาวะทางอาชีพ มีการตั้งเป้าหมายและการเข้าใจตนเอง คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของครูเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นนท์ชนิตร์ อาชวพร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาเครื่องมือวัดอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู 2. ศึกษาและเปรียบเทียบระดับอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ระหว่างสถาบันผลิตครู และ 3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู ตัวอย่างวิจัย คือ นิสิตนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 หรือที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบวัดอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้กลุ่มวิธีกำหนดน้ำหนักความต้องการจำเป็น Weight needs index (WNI) ด้วยสูตร WNIC ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1. เครื่องมือวัดอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.600 – 1.000 ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.932 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูง และมีความเที่ยงแต่ละองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.861 - 0.915 ส่วน ค่าอำนาจจำแนกของทุกข้อ สามารถจำแนกคนที่มีอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสูง และต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2. ในภาพรวมนิสิตนักศึกษาครูมีพฤติกรรมที่สื่อถึงการเป็นครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และเมื่อพิจารณาความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย

อัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมทั้ง 2 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ พบว่า ส่วนใหญ่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีอัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 สูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 3. การมีความรู้ และสามารถใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ถือเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็น ที่จะต้องได้รับการพัฒนาอันดับเป็นอันดับที่ 1 ในทุก ๆ มหาวิทยาลัย รองลงมาคือ การผลิตผลงาน การจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และความสามารถในการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศ ทั้งนี้ นักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ นิสิตครูของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามลำดับ

ทรงเกียรติ อิงคามระชร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการพัฒนาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงตามอัตลักษณ์ “ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตามคุณลักษณะอัตลักษณ์ “ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน” การศึกษาในครั้งนี้ดำเนินการกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงปีการศึกษา 2556 จำนวน 166 คน จากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งหมด 730 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ในแต่ละคณะ และสาขาวิชา ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้ใช้บัณฑิต หรือสถานศึกษาที่รับบัณฑิต เข้าศึกษาต่อ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 18 ข้อ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินบัณฑิต จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เมื่อพิจารณาในระดับมหาวิทยาลัยพบว่ามหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ย การประเมินเท่ากับ 4.78 โดยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์จำแนกตามคณะ/วิทยาลัย เรียงลำดับ จากมากไปหาน้อยมีดังต่อไปนี้ 1. วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย (4.96) 2. คณะวิทยาการจัดการ (4.86) 3. คณะครุศาสตร์ (4.85) 4. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (4.72) 5. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (4.71)

Bulnes (2004) ได้ศึกษาเรื่องโครงสร้างของอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในประเทศเม็กซิโก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจโครงสร้างของอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในประเทศเม็กซิโก โดยศึกษา การดำรงชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา กับการใช้ชีวิตของพวกเขาในด้านต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจาก ข้อมูลบัญชีเงินฝากของนิสิตนักศึกษามุมมองทางด้านวิชาการ และภารกิจ ที่นิสิตนักศึกษาต้องบรรลุในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาว่ามีปฏิสัมพันธ์ หรือมีความขัดแย้ง กับแผนการดำเนินการ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ความเป็นมหาวิทยาลัย ของทางมหาวิทยาลัยหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่านอกจากการมีปฏิสัมพันธ์ยังมีความต่าง และความเหมือน ในการที่นิสิต

สร้างอัตลักษณ์แห่งตน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาที่พวกเขาเข้าศึกษา (สถาบันของรัฐ และสถาบันของเอกชน), สาขาที่เรียน, เพศ และการปรับตัว

Peters (2014) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาในทักษะการคำนวณ ในงานวิจัยได้กล่าวถึงเรื่องของ STEM กับอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษา ดังนี้ นิสิตนักศึกษาไม่ได้รับการสนับสนุนในการบูรณาการประสบการณ์การเรียนการสอน กับการรับรู้ตัวตนของพวกเขา ว่าพวกเขาอยากเป็นอะไรในอนาคต ในงานวิจัย ได้นำเสนอผลการสำรวจการพัฒนาอัตลักษณ์ ของนิสิตนักศึกษาในตลอดระยะเวลา 3 ปี ที่พวกเขาได้ใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และทำความเข้าใจการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษา ขณะที่ พวกเขาเรียน CS/IT ในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ของนิสิตเป็นสิ่งสำคัญในการมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชา Introduction to Computer และอัตลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันในการตัดสินใจว่าจะเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์ตัวต่อ ๆ ไปหรือไม่ และสามารถอธิบายเหตุผลที่พวกเขาไม่เลือกเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์ในอนาคตได้ ถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์ก็ตาม

Walker (2015) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษากับการคงอยู่ของนิสิตนักศึกษาที่เรียนในโปรแกรม UPWARD BOUND ในวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของนิสิตนักศึกษาที่เรียนในโปรแกรม UPWARD BOUND และการที่พวกเขาตัดสินใจที่จะคงอยู่ในวิทยาลัย คำถามสำหรับหารวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ บทบาทอัตลักษณ์ของนิสิตที่เรียนในโปรแกรม Upward Bound มีความเชื่อมโยงกับการคงอยู่ของพวกเขาในวิทยาลัยอย่างไร กรอบแนวคิดการวิจัยได้แก่ ทฤษฎีการคงอยู่ของ Astin, Bean และ Tinto ทฤษฎีการพัฒนาอัตลักษณ์ของ Abes, Jones, & McEwen กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยได้แก่ นิสิตนักศึกษา 4 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัย เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า 1.การเป็น”นิสิตนักศึกษา”จัดเป็นอัตลักษณ์หนึ่งจากหลายๆ อัตลักษณ์ 2. การที่นิสิตยังคงอยู่ เป็นเพราะความท้าทาย 3. การเข้าเรียนในโปรแกรม Upward Bound ได้เอื้อสภาพแวดล้อมในการสร้างอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษา

Cutis (2015) ได้ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของนักศึกษาในพื้นที่แห่งใหม่ของสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งศึกษา “สภาพการเป็นนิสิตนักศึกษา” โดยการศึกษาการสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะทำให้นิสิตนักศึกษาได้มีประสบการณ์ใหม่ๆ งานวิจัยได้มุ่งสำรวจพื้นที่ที่นิสิตนักศึกษาอาศัยอยู่ และอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา โดยมีกรณีศึกษา คือนิสิตนักศึกษาใน Hasting ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นมหาลัยแม่ของ 18 วิทยาเขตของ University of Brighton Hastings วิธีการวิจัยที่ใช้มีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของสถานที่ที่นิสิตนักศึกษาเข้าศึกษามีผลต่อ

ประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับ และสะท้อนอัตลักษณ์แห่งตนของพวกเขา และอัตลักษณ์ของนิสิต นักศึกษาได้ถูกหล่อหลอมในสถานที่แห่งใหม่ที่พวกเขาได้อาศัยอยู่ โดยผ่านทางประสบการณ์ และความสัมพันธ์ใหม่ๆในพื้นที่แห่งใหม่ที่พวกเขาอาศัยอยู่

Dandan (2016) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษา ในสถาบันต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าสถาบันการศึกษา 2 แห่ง ที่มีบริบทต่างกันมีอิทธิพลต่อ การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์แห่งตน ของนิสิตนักศึกษาหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้มุ่งศึกษามหาวิทยาลัย Zhejiang University และมหาวิทยาลัย Nottingham Ningbo China ซึ่งเป็นวิทยาเขต ของมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษแต่ตั้งอยู่ในประเทศจีน งานวิจัยชิ้นนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ โดยเฉพาะการใช้ทฤษฎีอัตลักษณ์ของ Burke and Set's ซึ่งเสนอ 3 มิติในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ ได้แก่ อัตลักษณ์ทางบทบาท อัตลักษณ์กลุ่ม และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ศึกษาอัตลักษณ์ของนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย 2 แห่งดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กับนักศึกษาปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษามีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีอัตลักษณ์ของ Burke and Set's และอัตลักษณ์ของนิสิต เปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทของตนเอง บริบททางสถาบันการศึกษา และบริบททางสังคมในประเทศจีน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา ปัญหา อุปสรรคของการผลิตนิตินิตปริญาตรีมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย 2. เพื่อสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ของนิตินิตปริญาตรีมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย ที่มืองค์ประกอบ 8 ประการ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ และประเภทนิตินิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การออกแบบรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิตินิตระดับปริญาตรีมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย ในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 7,113 รูป/คน จากวิทยาเขตของมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัยทั่วประเทศ ได้แก่ วิทยาเขตหนองคาย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตพะเยา วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส และวิทยาเขตนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling Method) โดยคำนวณจาก $10 * 84$ พารามิเตอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยจำนวน 840 รูป/คน (Kline, 2011, p.12) จากวิทยาเขตทั่วประเทศที่สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตนครราชสีมา แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตเชียงใหม่

วิทยาเขตเชียงใหม่				
คณะ	N	n	บรรพชิต	คฤหัสถ์
พุทธศาสตร์	164	38.04=39	17	22
ครุศาสตร์	337	79.19=79	33	46
มนุษยศาสตร์	346	80.6=81	34	47
สังคมศาสตร์	558	131.36=131	56	75
รวม	1402	330	140	190

ตารางที่ 6 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตพะเยา

วิทยาเขตพะเยา				
คณะ	N	n	บรรพชิต	คฤหัสถ์
พุทธศาสตร์	60	15	6	9
ครุศาสตร์	75	19	8	11
สังคมศาสตร์	266	66	29	37
รวม	401	100	43	57

ตารางที่ 7 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตแพร่

วิทยาเขตแพร่				
คณะ	N	n	บรรพชิต	คฤหัสถ์
พุทธศาสตร์	35	9	5	4
ครุศาสตร์	97	25	12	12
สังคมศาสตร์	233	57	28	29
รวม	365	90	45	45

ตารางที่ 8 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตอุบลราชธานี

วิทยาเขตอุบลราชธานี				
คณะ	N	n	บรรพชิต	คฤหัสถ์
พุทธศาสตร์	103	24	16	8
ครุศาสตร์	286	64	42	22
มนุษยศาสตร์	60	14	9	5
สังคมศาสตร์	278	68	43	25
รวม	727	170	110	60

ตารางที่ 9 แสดงกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาเขตนครราชสีมา

วิทยาเขตนครราชสีมา				
คณะ	N	n	บรรพชิต	คฤหัสถ์
พุทธศาสตร์	74	18	8	10
ครุศาสตร์	71	17	8	9
มนุษยศาสตร์	108	25	12	13
สังคมศาสตร์	420	100	45	55
รวม	673	160	73	87

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมดจำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 2 คน
2. เป็นผู้บริหารระดับหน่วยงานที่มีการจัดการเรียนการสอน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3. เป็นอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน และ
4. เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนนิสิต ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย ทั้ง 8 ประการ และปัญหาของการผลิตนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ แบบสอบถามปัญหาของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ และแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทั้ง 8 ประการ และปัญหาของการผลิตนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ 8 ประการ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ (ฉัตรนภา พรหมมา, 2555, น.43)

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กำหนดหัวข้อประเด็นที่ต้องการถามตามวัตถุประสงค์ ต้องชัดเจนเกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา

3. รวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้
4. พิจารณาแต่ละข้อคำถามว่ามีความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษา

เหมาะกับการถามกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล หรือไม่

5. พิจารณาข้อคำถามโดยรวมว่าครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการสอบถามทั้งหมด หรือไม่ หากไม่แน่ใจในขั้นนี้ ผู้วิจัยอาจนำข้อคำถามไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรง และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาทั้งหมดหรือยัง

6. ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
7. จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับชั่วคราว
8. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ รวบรวมข้อมูลจริงประมาณ 1-2 คน ว่ามีความเข้าใจตัวคำถาม และสามารถตอบคำถามตามที่ต้องการได้หรือไม่

9. ปรับปรุงข้อคำถาม
10. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

การสร้างแบบสอบถามปัญหาของการผลิตนิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ (ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี, 2554, น.198-199) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. นิยามปัญหา หรือความต้องการจำเป็นที่ต้องศึกษา
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
3. รวบรวมปัญหา หรือความต้องการจำเป็นขั้นต้นด้วยแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายอย่างน้อย 5 คน โดยให้เขียนปัญหาความต้องการต่าง ๆ ให้มากที่สุด
4. วิเคราะห์และเรียบเรียงปัญหา/ความต้องการจำเป็นใหม่ โดยแบ่งปัญหาออกเป็นด้าน ๆ ตามความเหมาะสม และสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด
5. ทดลองกลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมาย 1 คน เพื่อวิเคราะห์ความแม่นยำเฉพาะหน้า
6. ทดลองกลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมายประมาณ 3 คน เพื่อวิเคราะห์ความแม่นยำเฉพาะหน้า
7. ให้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 3 ท่าน ตรวจสอบความแม่นยำเชิงเนื้อหา
8. นำไปใช้จริง

การประเมินข้อปัญหา

ในการประเมินข้อปัญหาแต่ละข้อให้ผู้ตอบประเมินดังนี้ (ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี , 2554, น.198-199)

5 ปย. = เป็นปัญหาอย่างยิ่ง (Very Serious) หมายความว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาวิกฤติ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนต้องแก้ไขโดยด่วน

4 ปม.= เป็นปัญหามาก (Serious) หมายความว่า ปัญหานั้นมีความรุนแรงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

3 ปน.= เป็นปัญหาน้อย (Not Serious) หมายความว่า ปัญหานั้นเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเพียงเล็กน้อย

2 มป.= ไม่เป็นปัญหา (Not a Problem) หมายความว่า ปัญหานั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

1 มก.= ไม่ทราบเพราะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้โดยตรง (Not Relevant) หมายความว่า ผู้ตอบไม่สามารถให้คำตอบได้ เพราะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ไม่ได้ทำหน้าที่นั้นหรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

วิธีการวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการจำเป็น

วิธีการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการจำเป็น มีดังต่อไปนี้

1. ข้อคำถามใดที่ผู้ตอบ “มก” ให้ตัดบุคคลนั้นออกจากการวิเคราะห์ข้อคำถามนั้น
2. ให้รวมการวิเคราะห์จากที่ตอบ 4 ส่วน คือ ปย. ปม. ปน. และ มป. เป็น 2 ส่วนคือเป็น

ปัญหา = ปย. ปม. ให้โปรแกรมแปลง (Recode) ให้มีค่าเป็น “1” ไม่เป็นปัญหา = ปน. มป.

ให้โปรแกรมแปลงให้มีค่าเป็น “0” ส่วน มก. ให้มีค่าเป็น “9” และกำหนดให้เป็น Missing Value

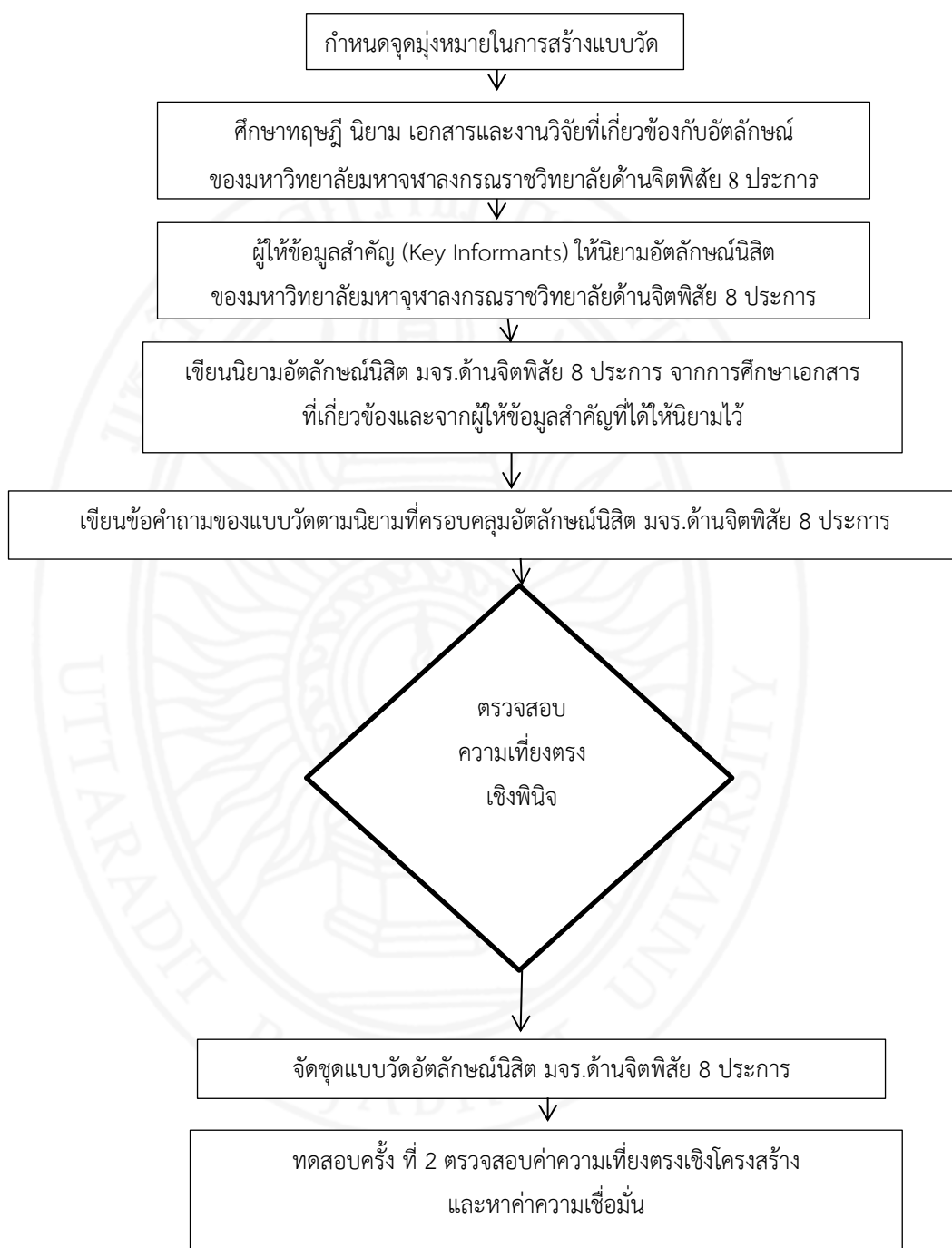
ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การประเมินความรุนแรงของปัญหาให้ใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ (ปรับมาจาก Foster &

Graham, 1971, p.187)

70%-100%	เป็นปัญหาที่รุนแรงมากที่สุด/ต้องการมากที่สุด
50%-69%	เป็นปัญหารุนแรงมาก/ต้องการมาก
40%-49%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างมาก
30%-39%	เป็นปัญหาความต้องการพอสมควร
20%-29%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างน้อย
0-19%	เป็นปัญหาความต้องการน้อยหรือไม่เป็นปัญหาความต้องการ

การสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาพที่ 3 การสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ
ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ได้ดำเนินการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ดังนี้

1.1 เพื่อสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ

1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดที่สร้างขึ้น ดังนี้

1.2.1 ค่าอำนาจจำแนก

1.2.2 ค่าความเชื่อมั่น

1.2.3 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2. ศึกษาทฤษฎี นิยาม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์และอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์

3. ให้ผู้รู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้นิยามอัตลักษณ์นิสิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ (Key Informants) จำนวน 12 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.เป็นผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 2 คน

2. เป็นผู้บริหารระดับหน่วยงานที่มีการจัดการเรียนการสอน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3. เป็นอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน และ

4. เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนนิสิต ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ซึ่งในการกำหนดนิยามอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อรวบรวมนิยาม ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ

3.2 เขียนบรรยายให้นิยามของอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยกำหนดนิยามที่บ่งชี้คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของนิสิตด้านการมีอัตลักษณ์ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนิยามอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ โดยการสร้างข้อคำถามแบบปลายเปิดที่ครอบคลุมในแต่ละด้าน ได้แก่ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล พร้อมทั้งจะใช้ และพัฒนานวัตกรรม

2. ให้บุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบสัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

2.1 เป็นผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 2 คน

2.2 เป็นผู้บริหารระดับหน่วยงานที่มีการจัดการเรียนการสอน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 เป็นอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน และ

2.4 เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนนิสิต ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน เขียนนิยามอัตลักษณ์นิสิตโดยให้เขียนบรรยายว่าอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการ ที่ต้องการให้นิสิตมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น เป็นอย่างไร หรือมีอะไรบ้าง

3. นำข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะ/พฤติกรรมต่างๆของนิสิต และตรวจสอบข้อมูล โดยการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกับเอกสารต่าง ๆ มาพิจารณาเขียนเป็นนิยามศัพท์ ที่จะนำมาสร้างเป็นแบบวัดอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการที่ต้องการวัด โดยสร้างข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่แสดงถึงพฤติกรรมของนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับนิยามศัพท์ของอัตลักษณ์แต่ละด้าน ทั้งทางบวก และทางลบ

4. ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านจิตพิสัย 8 ประการ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ และคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5. นำไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 360 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน คัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ที่คำนึงถึงความครอบคลุมตามนิยามศัพท์ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้ง ฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient : α) แล้วจัดชุดข้อคำถามใหม่

6. นำไปทดสอบครั้งที่ 2 กับนิสิตระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient α)

การออกแบบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงคณบดีคณะ/หน่วยงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำส่งจดหมายราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารคณะ/หน่วยงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งแบบวัดไปยังคณะ/หน่วยงานเพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเก็บข้อมูลให้ผู้วิจัย และชี้แจงวิธีการตอบแบบวัดให้ผู้รับผิดชอบทราบ และนัดวัน เวลา ในการขอรับแบบวัดกลับคืน โดยมีกำหนดรับคืนหลังจากวันที่ส่ง 7 วัน
3. ติดตามแบบวัดกลับคืนตามวัน เวลาที่กำหนดด้วยตนเอง
4. รวบรวมแบบวัดที่มีการตอบแบบสมบูรณ์
5. นำผลจากแบบวัดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด (Construct Validity) ใช้วิธีการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (Tate, 1998, p.312) และวิธีทดลองแบบกำหนดกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Statistics) (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี, น.202) และ การวิเคราะห์เปรียบเทียบ กลุ่มที่รู้จัก 2 กลุ่ม ด้วยการทดสอบที แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเป็นอิสระจากกันด้วยสูตร (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี, น.85)

$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{s_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ s_p^2 คือ pooled variance

4.1.2 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดอัตลักษณ์ ด้วยสูตร (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี, น. 280)

$$r_{nr} = \frac{Cov(i,x)}{S_1 S_x}$$

r_{nr} คือ ค่าอำนาจจำแนก

i คือ คะแนนข้อคำถาม i

x คือ คะแนนโดยรวมไม่รวมคะแนนข้อคำถาม i

$Cov(i,x)$ คือ ความแปรปรวนร่วมของ i และ x

S_1 คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถาม i

S_x คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวม x

4.1.3 วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบัก โดยใช้สูตรต่อไปนี้ (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี, น.219)

$$R_\alpha = \frac{n_i}{n_i - 1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ

s_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวม

4.1.4 วิเคราะห์หาอิทธิพลของเพศ ชั้นปี อายุ และประเภทนิสิต(บรรพชิต,คฤหัสถ์)
ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยสูตร (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, น.188)

$$\hat{Y} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k$$

β_0 คือ ค่าคงที่ หรือค่าเริ่มต้นการทำงาน

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ คือค่าสัมประสิทธิ์บางส่วน (partial regression coefficient) หรืออิทธิพลของ X_1, X_2, \dots, X_k แต่ละตัวมีความหมายเฉพาะเช่น β_1 หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y ต่อหน่วยของ X_1 เมื่อให้ X_2, \dots, X_k มีค่าคงที่

4.1.5 วิเคราะห์ปัญหาด้วยวิธีหาค่าร้อยละของประเด็นปัญหา โดยใช้เกณฑ์การประเมินความรุนแรงของปัญหาดังนี้ (ปรับมาจาก Foster & Graham, 1971, p.187)

70%-100%	เป็นปัญหาที่รุนแรงมากที่สุด/ต้องการมากที่สุด
50%-69%	เป็นปัญหารุนแรงมาก/ต้องการมาก
40%-49%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างมาก
30%-39%	เป็นปัญหาความต้องการพอสมควร
20%-29%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างน้อย
0-19%	เป็นปัญหาความต้องการน้อยหรือไม่เป็นปัญหาความต้องการ

4.1.6 วิเคราะห์ระดับอัตลักษณ์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายวัดอัตลักษณ์ (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2560, น.288) พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1.0-1.50	หมายถึง	มีอัตลักษณ์ต่ำที่สุด
1.51-2.25	หมายถึง	มีอัตลักษณ์ต่ำ
2.26-2.50	หมายถึง	มีอัตลักษณ์ค่อนข้างต่ำ
2.51-3.50	หมายถึง	มีอัตลักษณ์ พอสมควร/ปานกลาง
3.51-3.75	หมายถึง	มีอัตลักษณ์ค่อนข้างสูง
3.76-4.50	หมายถึง	มีอัตลักษณ์สูง
4.51-5.00	หมายถึง	มีอัตลักษณ์สูงที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป (ฉัตรนภา พรหมมา, 2555, น.51-52)

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ การหารูปแบบพฤติกรรม หรือหาข้อเท็จจริง และการให้คำอธิบาย หรือให้ความหมายแก่พฤติกรรม

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ชนิดคำต่อคำ (Transcribing Interview) (Beck, 1994) ห้ามมีการข้ามประโยคบางประโยคที่ผู้วิจัยตัดสินเองว่า “ไม่มีความสำคัญ” เพราะข้อมูลบางอย่างอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบในภายหลังได้ (ศากุล ช่างไม้, 2546, น.57)

4.2.2 การจัดเตรียมข้อมูล (Data Management) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่เน้นการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จึงต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ (Notetaking) ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ โดยข้อมูลที่จดบันทึก อาจจัดเตรียมเป็นลักษณะ แฟ้มต่างๆ และนำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.3 การให้รหัส (Coding) จัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categoring) หรือการทำดัชนีข้อมูล (Indexing) เป็นการเลือกคำบางคำมาใช้เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยดัชนีข้อมูลนี้ อาจเป็นคำ (Words) เป็นประโยค (Sentences) เป็นแนวคิด (Concept) ก็ได้

4.2.4 การทำข้อสรุปชั่วคราวและการตัดทอนข้อมูล (Memoing Data Reduction) การทำข้อสรุปชั่วคราว เป็นการลงเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่อง การทำข้อสรุปชั่วคราว จึงเป็นการลดขนาดข้อมูล และช่วยกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการออกไปได้

4.2.5 การเสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอ (Displaying Data for Analysis and Presentation) เป็นการนำข้อสรุปย่อย ๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปซึ่งจะตอบปัญหาการวิจัย โดยอาจจัดทำเป็นแผนที่ (Map) แผนภูมิ (Charts) ตารางบรรจุเนื้อหา (Matrices) เครือข่ายของเหตุและผล (Causal Network) การจัดแบ่งประเภทของคำ ความคิด ความเชื่อ (Taxonomies or Ethno-classifications)

4.2.6 การประมวลผลและสรุปข้อเท็จจริง (Drawing and Verifying Conclusions) ได้แก่ การค้นหาแบบแผน การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ปัจจัย การระบุความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ การเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบ ความสำเร็จของการสร้างบทสรุปขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เป็นข้อสรุปย่อย ประกอบกับความเป็นสหวิทยาการในตัวผู้วิจัย นั่นคือ ถ้าข้อมูลเดิมดี โอกาสที่จะได้บทสรุปที่ดีก็มีมาก และถ้าผู้วิจัยมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดี มีความรู้หลากหลายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้บทสรุปนั้นมีความแหลมคม น่าสนใจ

4.2.7 การพิสูจน์บทสรุป เป็นการโยงข้อสรุปเชิงนามธรรมกลับไปสู่รูปธรรม ในเหตุการณ์ใหม่อีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปที่ทำไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว มีความน่าเชื่อถือ วิธีการที่นักวิจัยอาจนำมาใช้ยืนยันความถูกต้องของข้อสรุป ได้แก่ การตรวจสอบความเป็นตัวแทนของข้อมูล ว่ามาจากแหล่งที่เป็นตัวแทนจริงหรือไม่ การตรวจสอบตัวนักวิจัยเองว่ามีอคติหรือไม่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าการประเมินคุณภาพของข้อมูล และอาจตรวจสอบบทสรุปที่ได้กับผู้ให้ข้อมูล

เป็นต้น (Morse, 1996 ,p.86) เมื่อแน่ใจว่าบทสรุปที่ได้มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ จึงทำเป็นรายงาน
เผยแพร่ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยการศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยได้ทำการศึกษากับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 840 รูป/คน จากวิทยาเขต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขต เชียงใหม่ วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตนครราชสีมา ในบทนี้ จะนำเสนอเป็น 3 ตอน ตามคำถามการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบคำถามการวิจัย ข้อที่ 1 “กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นอย่างไร”

ตอนที่ 2 ลักษณะของแบบวัดอัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 “แบบวัดอัตลักษณ์ ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีองค์ประกอบ 8 ประการ มีลักษณะอย่างไร มีความตรงเชิงโครงสร้างอย่างไร และมีความเชื่อมั่นเท่าไร”

ตอนที่ 3 อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ อายุ ชั้นปี ประเภทนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 “ปัจจัยด้าน เพศ อายุ ชั้นปี ประเภทนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างไร”

ตอนที่ 1 กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

กระบวนการพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองกิจการนิสิต มีหน้าที่ในการพัฒนานิสิต ปัจจุบันได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน ดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560, น.3)

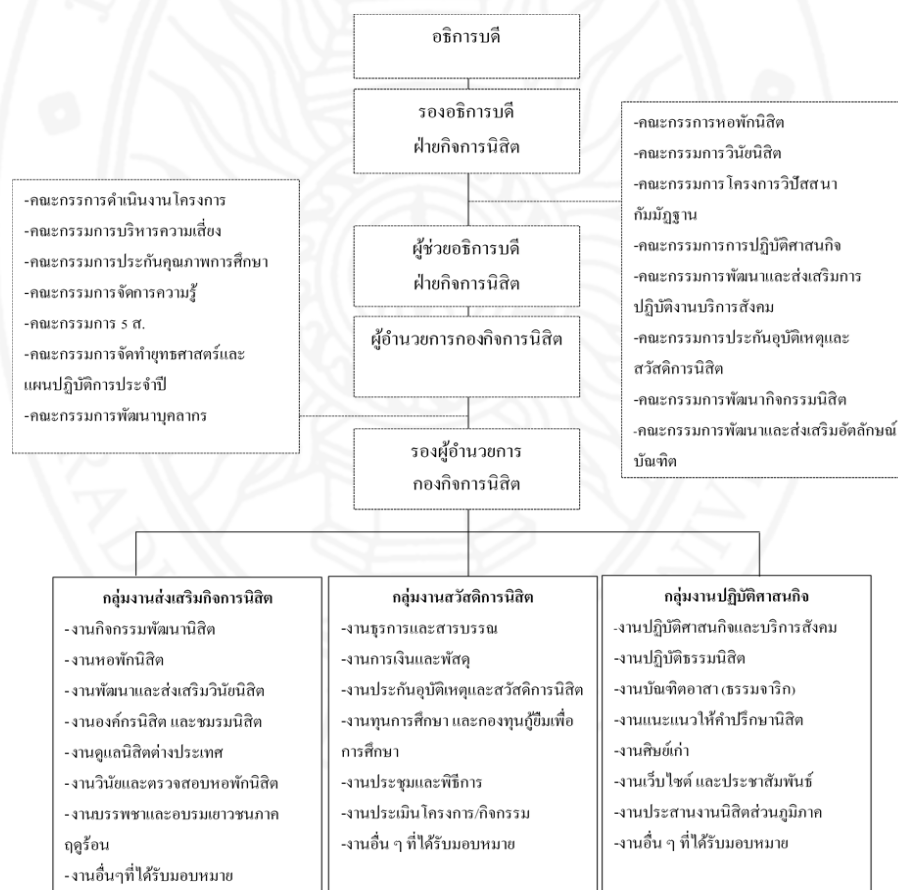
1. กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต ปฏิบัติงานเพื่อให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยอันจะนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของนิสิต และปฏิบัติงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับที่ได้รับมอบหมาย

2. กลุ่มงานสวัสดิการนิสิต ปฏิบัติงานจัดสวัสดิการพื้นฐานทั้งทางที่รัฐกำหนด และที่มหาวิทยาลัย ได้จัดให้รวมทั้งที่พักอาศัย งานหอพักนิสิต และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

3. กลุ่มงานปฏิบัติศาสนกิจ ปฏิบัติงานการจัดทำฐานข้อมูลนิสิตและศิษย์เก่า ติดตามประเมินผลให้คำปรึกษา แนะนำ รับรองการปฏิบัติศาสนกิจและบริการสังคมและปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหาร/ระบบบริหารงานพัฒนานิสิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีโครงสร้างการบริหารงานพัฒนานิสิตดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561, น.2)

ภาพที่ 4 โครงสร้างการบริหารงานกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี

การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

กองกิจการนิสิต จัดทำโครงการพัฒนานิสิต สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัย
ระยะที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) เชื่อมโยง
สู่การปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการที่กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงความเชื่อมโยงของแผนการจัดการโครงการ และกิจกรรมพัฒนานิสิต
กับแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 12 และแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี

ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา	เป้าประสงค์ แผนพัฒนา	กลยุทธ์ แผนพัฒนา	มาตรการ แผนพัฒนา	ตัวชี้วัดแผน
ผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพเป็นไป ตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ	บัณฑิตมี คุณลักษณะ ตามนวัตลักษณ์ 9 ประการ	พัฒนานิสิตให้มี คุณภาพและ เป็นศาสน ทายาทที่มี ศักยภาพ	ส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมพัฒนา นิสิตเพื่อเพิ่ม ทักษะ ประสบการณ์ และสามารถ ปฏิบัติงานได้	ร้อยละของ โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา นิสิตที่ ดำเนินการบรรลุ เป้าหมาย ร้อยละของ โครงการที่ ดำเนินการมีผล การประเมิน ความพึงพอใจ ไม่น้อยกว่า 3.51

ประเภทโครงการ/กิจกรรม

โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์มี 6 ด้าน ดังนี้ (คณะกรรมการ
ดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560, น.5-10)

1. กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
 - 1.1 โครงการเปิดการศึกษาและปฐมนิเทศนิสิตระดับปริญญาตรี

- 1.2 โครงการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและคุณลักษณะนิสิต
อันพึงประสงค์
- 1.3 โครงการส่งเสริมนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอาสาช่วยพัฒนาสังคม
- 1.4 โครงการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจประจำภาค
- 1.5 โครงการส่งเสริมภาวะผู้นำแก่นิสิต (วินัยนิสิต)
2. กิจกรรมด้านกีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพ นันทนาการ
 - 2.1 โครงการนิสิตพุทธอาสาเพื่อเรียนรู้การแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ในกลุ่มพระสงฆ์
 - 2.2 โครงการรวมใจรัก รักดีบริจาคน้ำใจ
 - 2.3 โครงการกีฬาสัมพันธ์นิสิตคฤหัสถ์
3. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือรักษาสีน้ำเงิน
 - 3.1 โครงการนิสิตจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 - 3.2 โครงการนิสิตจิตอาสาพัฒนาสังคมไทย
4. กิจกรรมด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
 - 4.1 โครงการสืบสานประเพณีท้องถิ่น(เทศน์มหาชาติ)
 - 4.2 โครงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี(ลอยกระทง)
 - 4.3 โครงการนิสิตจิตอาสาพัฒนาหนึ่งวัดหนึ่งศิลปวัฒนธรรม
5. กิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 5.1 โครงการเจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระเกียรติ
 - 5.2 โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิสิตปริญญาตรี
 - 5.3 โครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
6. กิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับประกันคุณภาพการศึกษา
 - 6.1 โครงการให้ความรู้ ทักษะ ด้านการประกันคุณภาพแก่นิสิตชั้นปีที่ 1

ภาพที่ 5 โครงสร้างการบริการงานกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี

สรุปกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

1. สรุปโครงการเปิดการศึกษาและปฐมนิเทศนิสิตระดับปริญญาตรี

โครงการเปิดการศึกษาและปฐมนิเทศนิสิตระดับปริญญาตรี มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ใช้งบประมาณทั้งสิ้นจำนวน 60,000 บาท โดยโครงการ ได้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อให้นิสิตแสดงความเคารพต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยในวันเปิดภาคเรียน 2. เพื่อแนะนำผู้บริหารของมหาวิทยาลัย 3. เพื่อชี้แจงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย โดยมีลักษณะกิจกรรมดังนี้ 1. ถวายสักการะองค์นายกสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี และผู้บริหารมหาวิทยาลัย 2. แนะนำผู้บริหารมหาวิทยาลัย และแนะนำระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย 3. จัดปฐมนิเทศนิสิตใหม่ ให้ทราบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศมหาวิทยาลัย ผลลัพธ์ของโครงการ นิสิตได้เข้าใจ และรับทราบกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และทราบธรรมเนียมการปฏิบัติตนของนิสิต

2. สรุปโครงการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและคุณลักษณะนิสิตอันพึงประสงค์

โครงการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและคุณลักษณะนิสิตอันพึงประสงค์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา และส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิตอันพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย หรือเอกลักษณ์ 9 ประการ โดยมีกระบวนการคือพัฒนา และส่งเสริมให้นิสิตตระหนัก และรับผิดชอบ ต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง โดยทางมหาวิทยาลัยได้จัดโครงการ กิจกรรม ที่สามารถบูรณาการ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบหลาย ๆ กิจกรรม ทั้งการส่งเสริม การแสดงความสามารถของนิสิต ผ่านการกล่าวสุนทรพจน์เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งอาศัยวโรกาส อันเป็นมงคลให้นิสิตได้แสดงความสามารถด้านการกล่าวสุนทรพจน์ การปลูกฝังนิสิตให้รักษา ความสะอาด และความมีระเบียบวินัยด้วยการประกวดห้องพักสะอาด บรรยากาศน่าอยู่ เรียบรู้ได้เร็ว เป็นการปลูกฝังให้นิสิตตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ส่วนตน และส่วนรวม การแสวงหาแนวทางพัฒนา นิสิตให้เป็นเลิศในประชาคมอาเซียน ผ่านมุมมองข้อคิดเห็นจากการประกวดบทความนิสิต นอกจากนี้ ในการดำเนินงาน มีรางวัลเชิดชูเกียรตินิสิตดีศรีมหาจุฬา เพื่อส่งเสริม และเชิดชูการทำ ความดี ของนิสิตให้เป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน และเป็นแบบอย่างของการทำความดีของนิสิต ผลของ การดำเนินโครงการ มีดังนี้ นิสิตทุกคณะได้มีโอกาสจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ปรากฏในรั้วมหาวิทยาลัย และสังคมภายนอก และนิสิตมีพื้นที่ แสดงศักยภาพในการบริการวิชาการ ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีของมหาวิทยาลัย อีกทั้ง มหาวิทยาลัย และคณะได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นิสิตได้เข้าถึงกระบวนการจัดการพัฒนา ศักยภาพของตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สรุปโครงการส่งเสริมนิตปฏิบัติศาสนิกจอาสาช่วยพัฒนาสังคม

โครงการส่งเสริมนิตปฏิบัติศาสนิกจอาสาช่วยพัฒนาสังคม มีความเป็นมาดังต่อไปนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในแต่ละปี จะมีพระนิตและนิตคฤหัสถ์สำเร็จการศึกษาจำนวนมาก ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องออกไปปฏิบัติศาสนิกเป็นเวลา 1 ปี ก่อนรับปริญญา สำหรับคฤหัสถ์ จะต้องปฏิบัติงานบริการสังคมครบ 200 ชั่วโมง จึงเข้ารับปริญญาได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมนิตมีประสบการณ์และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา โครงการส่งเสริมนิตปฏิบัติศาสนิกจอาสาช่วยพัฒนาสังคมมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อส่งเสริมให้นิตได้ออกไปปฏิบัติศาสนิกเป็นเวลา 1 ปี ตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย 2. เพื่อส่งเสริมให้นิตคฤหัสถ์ออกไปปฏิบัติงานด้านการบริการสังคมให้ครบ 200 ชั่วโมง 3. เพื่อให้นิตได้หาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานก่อนเข้ารับปริญญา โดยมีลักษณะกิจกรรมคือ การบรรยาย เช่น การปฐมนิเทศนิตก่อนออกไปปฏิบัติศาสนิก และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ก่อนออกไปปฏิบัติศาสนิก โดยมีผู้สำเร็จการศึกษาภาคทฤษฎีจากส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการจำนวน 1,900 รูป/คนเข้าร่วมผลของการดำเนินโครงการ นิตได้รับความรู้ ได้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และได้ออกปฏิบัติศาสนิกอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สรุปโครงการสัมมนานิตปฏิบัติศาสนิกประจำภาค

โครงการสัมมนานิตปฏิบัติศาสนิกประจำภาค ได้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อรับฟังปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ให้นิตแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานปฏิบัติศาสนิก และเพื่อรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติศาสนิก ไปรายงานต่อมหาวิทยาลัยก่อนเข้ารับปริญญา ลักษณะกิจกรรมเป็นการบรรยายเรื่องการปฏิบัติศาสนิก การบริหารกิจการคณะสงฆ์ และการสอนในโรงเรียน อีกทั้งมีการบรรยายชี้แจงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของนิต และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของนิตแต่ละกลุ่ม โครงการนี้ มีนิต จำนวน 1,900 รูป/คน เข้าร่วม ผลการดำเนินโครงการ นิตได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการปฏิบัติศาสนิก และมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

5. สรุปโครงการส่งเสริมภาวะผู้นำแก่นิต (วินัยนิต)

โครงการส่งเสริมภาวะผู้นำแก่นิต (วินัยนิต) มีความจำเป็นต้องจัดขึ้น เนื่องจากมหาวิทยาลัย ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค มีนิตเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ รวมถึงมาจากหลายสาขาอาชีพ จึงมีความจำเป็นที่จะสัมมนาสมานนิต คณะกรรมการบริหารองค์การนิต หัวหน้า รองหัวหน้า ให้ทราบภาวะความเป็นผู้นำแก่นิต โครงการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมหัวหน้า รองหัวหน้าห้องทุกชั้นปี และสมาชิกสมานนิต ให้มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรม วินัย ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับนิต

และเพื่อรณรงค์ให้นิสิตบรรพชิตห่มต้องรัดอก รวมถึงติดบัตรนิสิตที่หน้าอก เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของนิสิตเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัย และเพื่อให้หัวหน้าห้อง และสมาชิกสภานิสิต ออกรณรงค์ให้นิสิตปฏิบัติตามวินัยนิสิต โดยลักษณะกิจกรรมเป็นการจัดสัมมนาให้ความรู้ด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับวินัยนิสิต อัตลักษณ์ของนิสิต และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้นิสิตได้นำไปรณรงค์ให้กับนิสิตให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย ผลการดำเนินโครงการ นิสิตที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวินัยนิสิต ร้อยละ 90 และมีผู้นำนิสิตจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคเข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 รูป/คน

ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัยตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

การประเมินข้อปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผู้บริหาร และคณะกรรมการกองกิจการนิสิต 2. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ 3. ด้านการปฏิบัติงาน และ 4. ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน ใช้เกณฑ์การประเมินความรุนแรงของปัญหา ดังนี้ (ปรับมาจาก Foster & Graham, 1971) (ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี, 2554, น.211)

70%-100%	เป็นปัญหาที่รุนแรงมากที่สุด/ต้องการมากที่สุด
50%-69%	เป็นปัญหารุนแรงมาก/ต้องการมาก
40%-49%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างมาก
30%-39%	เป็นปัญหาความต้องการพอสมควร
20%-29%	เป็นปัญหาความต้องการค่อนข้างน้อย
0-19%	เป็นปัญหาความต้องการน้อย หรือไม่เป็นปัญหาความต้องการ

ตารางที่ 6 ปัญหา และอุปสรรค ของการผลิตนิติตระดับปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
ด้านผู้บริการ และคณะกรรมการกองกิจการนิติต

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิติต			
1	ความชัดเจนของนโยบายการพัฒนา นิติตให้มี คุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นศาสนทายาทที่มี ศักยภาพ	13.9	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
2	การกำหนดบทบาท ภารกิจ และขั้นตอนใน การดำเนินงานของกองกิจการนิติตในประเด็น การส่งเสริมให้นิติตมีอัตลักษณ์ตรงตามที่ มหาวิทยาลัยกำหนด และเป็นศาสนทายาท ที่มีศักยภาพ	4.2	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
3	การวางแผน และการประเมินผลของโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิติต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	18.5	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
4	การติดตามการดำเนินงานปฏิบัติศาสนกิจ และโครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิติต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	-	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
5	การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริม ให้นิติตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ความเพียงพอของงบประมาณของมหาวิทยาลัย	-	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
6	ที่ใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรม ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิติต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	15.7	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
7	ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ในการส่งเสริม หรือพัฒนานิติต ให้อัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด	15	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

จากตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์ นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผู้บริหาร และคณะกรรมการ กองกิจการนิสิต มี 4 ประเด็นปัญหาที่เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย (20-29%) และ 3 ประเด็นที่เป็นปัญหาน้อย หรือไม่เป็นปัญหา (0-19%) เรียงลำดับ ตามระดับปัญหาในภาพรวม คือ 1. การวางแผน และการประเมินผล ของโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (18.5%) 2. ความเพียงพอของงบประมาณของมหาวิทยาลัย ที่ใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (15.7%) 3. ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร ในการส่งเสริม หรือพัฒนานิสิต ให้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด (15%) 4. ความชัดเจนของนโยบายการพัฒนา นิสิต ให้มีคุณลักษณะที่ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นศาสนทายาทที่มีศักยภาพ (13.9%) 5. การกำหนดบทบาท ภารกิจ และขั้นตอนในการดำเนินงาน ของกองกิจการนิสิต ในประเด็นการส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตรง ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และเป็นศาสนทายาทที่มีศักยภาพ (4.2%) 6. การติดตามการดำเนินงาน ปฏิบัติศาสนกิจ และโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย และ 7. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่ มหาวิทยาลัยกำหนด

ตารางที่ 7 ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ด้านวัสดุ อุปกรณ์

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ด้านวัสดุ อุปกรณ์			
8	ความเพียงพอของข้อมูล สารสนเทศ หรือเอกสาร เผยแพร่ เกี่ยวกับการรณรงค์ หรือส่งเสริมให้นิสิตมี คุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	8.7	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
9	การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ นิสิตได้แสดงผลงาน หรือเผยแพร่การปฏิบัติศาสนกิจ หรืองานบริการสังคม ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของ นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	38.7	เป็นปัญหาปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ด้านวัสดุ อุปกรณ์			
10	การมีระบบฐานข้อมูล เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา อัตลักษณ์นิสิตทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษา อื่นๆ เนื่องจากปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย มีนักศึกษาจากนานาชาติจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อให้นิสิตทั้งไทย และ นิสิตต่างชาติ เข้าใจและปฏิบัติตนให้ มีคุณสมบัติ หรืออัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด	23	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
11	การมีสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ที่เอื้อต่อการทำ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิต	39	เป็นปัญหาปานกลาง
12	มีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์ และ วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างทั่วถึง	54	เป็นปัญหามาก

จากตารางที่ 7 พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นปัญหามากมีอยู่ 1 ประเด็น คือมีการประชาสัมพันธ์
การส่งเสริมอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างทั่วถึง (54%)
ส่วนประเด็นอื่น ๆ เป็นปัญหาน้อย/ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย และเป็นปัญหาปานกลาง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับวิทยาเขต ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ คณะพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ในวิทยาเขตสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เกี่ยวกับปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งได้แก่ การประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์
และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ไม่ทั่วถึง พบว่า มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์
ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ป้ายประกาศ หนังสือ จดหมาย ไปรษณีย์ ซึ่งไม่มีความหลากหลายไม่ทั่วถึง และไม่
ต่อเนื่อง วัสดุอุปกรณ์ ในการประชาสัมพันธ์ล้ำสมัย อีกทั้ง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ ยังไม่ค่อยน่าสนใจ
สำหรับการเสริมสร้างแรงจูงใจแก่นิสิตเพื่อปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีอัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
หรือการให้ความรัก ความศรัทธาต่อสถาบัน จึงทำให้นิสิตส่วนหนึ่งขาดจิตสำนึกในบทบาท และหน้าที่

ของตนเอง การเผยแพร่กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต เพื่อให้นิสิตในสถาบัน หรือสาธารณชนได้รับทราบถึงวัฒนธรรมอันดีงาม และเป็นประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนรอบข้าง เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ยังขาดความต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ด้านการปฏิบัติงาน

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ด้านการปฏิบัติงาน			
13	การจัดทำแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี	42.5	เป็นปัญหาค่อนข้างมาก
14	ความยั่งยืน และต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต	66.2	เป็นปัญหามาก
15	ผลการดำเนินงานพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะ ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ได้เป็นไปตาม เป้าหมายที่วางไว้	11.8	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
16	การจัดโครงการ หรือกิจกรรมที่เหมาะสม ในการส่งเสริม หรือพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต ให้ตรงตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด	15.7	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
17	โอกาสติดตามผลการปฏิบัติศาสนกิจ และผลการผลิต นิสิตให้มีอัตลักษณ์ตรงตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และ ชี้แจงทางมหาวิทยาลัย	23.7	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
18	การสนับสนุนให้นิสิตดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย	3.1	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา

จากตารางที่ 8 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านการปฏิบัติงาน ที่เป็นปัญหามากมีอยู่ 1 ประเด็น คือ ความยั่งยืน

และต่อเนื่อง ของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต (66.2%) ส่วนประเด็นอื่น ๆ เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย/ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาน้อย และเป็นปัญหาปานกลาง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับวิทยาเขต ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ คณะพุทธศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในสังกัดวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับปัญหา ที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งได้แก่ ความยั่งยืน และต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตพบว่า ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดมีจำกัด ส่งผลให้บางกิจกรรมจัดแบบรวบรัด และไม่มีความชัดเจน บางครั้งกิจกรรมที่จัดตรงกับวันสำคัญทางศาสนา หรือกิจกรรมของวัดที่นิสิตอาศัยอยู่ ทำให้นิสิตจำเป็นต้องขาด ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 11 ปัญหา และอุปสรรคของการผลิตนิสิตระดับปริญญาตรี ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัย และชุมชน

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน			
19	ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริม หรือพัฒนานิสิต ให้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด	21.6	เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย
20	การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนของนิสิตเพื่อส่งเสริม ให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด	11.8	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
21	การมีส่วนร่วมของนิสิต ในการพัฒนาอัตลักษณ์ของตน ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด	15	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
22	การจัดกิจกรรมของนิสิตร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด	10.1	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา
23	การเชิดชูนิสิตต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างกับนิสิต รูป/คนอื่น ๆ ในการพัฒนา หรือปฏิบัติตน ให้เป็นบัณฑิต ที่มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด	8.4	เป็นปัญหาน้อย/ ไม่เป็นปัญหา

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อ	ปัญหา	%	ระดับปัญหา
ความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน			
24	ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม นวลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้	64.8	เป็นปัญหามาก

จากตารางที่ 9 พบว่าปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ของนิสิต กับมหาวิทยาลัยและชุมชน ที่เป็นปัญหามากมี 1 ประเด็น คือ ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ (64.8%) ส่วนประเด็นอื่น ๆ เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย/ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาน้อย และเป็นปัญหาปานกลาง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับวิทยาเขต ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ คณะพุทธศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ในสังกัดวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งได้แก่ ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้พบว่า กรณีที่ทางมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต มักจะตรงกับวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งทำให้นิสิตบรรพชิตไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และกรณีที่วัดที่นิสิตบรรพชิตอาศัยอยู่มีกิจกรรม นิสิตส่วนใหญ่จะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้ได้

ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

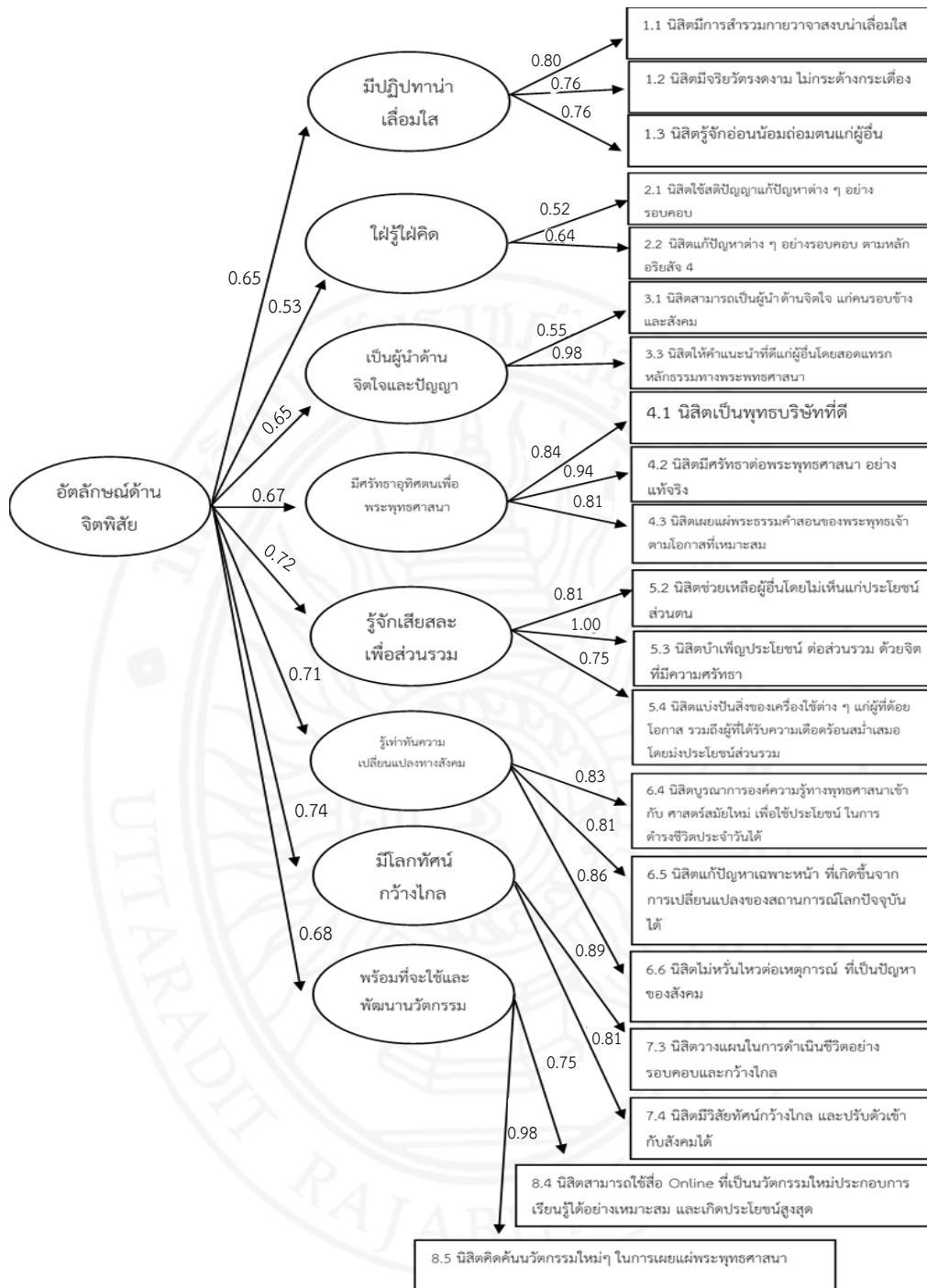
ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์

ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์ การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน หนึ่งและสองระดับ (First and Second Order Confirmatory Factor Analysis) ร่วมกับวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Studies) ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไปนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหนึ่งและสองระดับ การวิเคราะห์ระดับที่หนึ่ง แสดงให้เห็นว่า แบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ สำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถามต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบย่อย การวิเคราะห์ระดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 8 องค์ประกอบนั้น แยกออกมาจากองค์ประกอบรวม หนึ่งองค์ประกอบ ในลักษณะของ G-factor (Fruchter, 1954, p.9) ดังแสดงในภาพ และตาราง ต่อไปนี้

แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการและมีความตรงเชิงโครงสร้าง ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

Chi-square =161.97, df = 134, P-value = 0.0525, RMSEA = 0.016

ภาพที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดอัตลักษณ์นิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ประกอบด้วยอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ

จากภาพที่ 6 จะเห็นได้ว่า แบบวัดอัตลักษณ์นิตินิปฏิบัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีลักษณะเป็นองค์ประกอบรวม ซึ่งแตกเป็นตัวแปรโครงสร้าง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด องค์ประกอบที่ 3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา องค์ประกอบที่ 4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา องค์ประกอบที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล และองค์ประกอบที่ 8 พร้อมทั้งจะใช้ และพัฒนานวัตกรรม โครงสร้างองค์ประกอบรวม และองค์ประกอบย่อย ทั้ง 8 องค์ประกอบ มีความกลมกลืนกับข้อมูล คิดเป็นค่าไคสแควร์ 161.97, $p=0.0525$ และค่า RMSEA = 0.016 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดอัตลักษณ์มีความตรงเชิงโครงสร้างแต่ละองค์ประกอบ แยกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1.1 นิสิตมีการสำรวมกาย วาจา สงบน่าเลื่อมใส, 1.2 นิสิตมีจริยวัตรตรงตาม ไม่กระด้างกระเดื่อง และ 1.3 นิสิตรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนแก่ผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 2.1 นิสิตใช้สติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบและ 2.2 นิสิตแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ บตามหลักอริยสัจ 4

องค์ประกอบที่ 3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 3.1 นิสิตสามารถเป็นผู้นำด้านจิตใจ แก่คนรอบข้าง และสังคม และ 3.3 นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่น โดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

องค์ประกอบที่ 4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 3 ตัว คือ 4.1 นิสิตเป็นพุทธบริษัทที่ดี, 4.2 มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และ 4.3 นิสิตเผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามโอกาสที่เหมาะสม

องค์ประกอบที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 5.2 นิสิตช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 5.3 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยจิตที่มีความศรัทธา และ 5.4 นิสิตแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ แก่ผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึงผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่าเสมอ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 6.4 นิสิตบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ 6.5 นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้ และ 6.6 นิสิตไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสังคม

องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 7.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ และกว้างไกล และ 7.4 มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและปรับตัวเข้ากับสังคมได้

องค์ประกอบที่ 8 พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 8.4 นิสิตสามารถใช้สื่อ Online ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด และ 8.5 นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

น้ำหนักองค์ประกอบ และค่าสถิติที่ แสดงความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ แสดงในตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 12 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และค่าสถิติที่ และแสดงความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักองค์ประกอบ	t-value*
อัตลักษณ์ของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย	1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส	0.65	21.57
	2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด	0.53	6.09
มหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย	3. เป็นผู้นำด้านจิตใจ และปัญญา	0.65	8.83
	4. มีศรัทธาอุทิศตน เพื่อพระพุทธศาสนา	0.67	22.77
ด้านจิตพิสัย 8 ประการ	5. รู้จักเสียสละเพื่อ ส่วนรวม	0.72	24.08
	6. รู้เท่าทันความ เปลี่ยนแปลงทางสังคม	0.71	24.34
	7. มีโลกทัศน์กว้างไกล	0.74	27.23
	8. พร้อมที่จะใช้ และพัฒนานวัตกรรม	0.68	20.80

*t-value \geq 2.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบย่อยของอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้ง 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และเป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value \geq 2.00) ทุกองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล (0.74)
และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุดคือ องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด (0.53)

ตารางที่ 11 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ

องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	t-value*
1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส	1.1 นิสิตมีการสำรวมกาย วาจาสงบน่าเลื่อมใส	0.80	22.19
	1.2 นิสิตมีจริยวัตรตรงดงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง	0.76	22.20
	1.3 นิสิตรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน แก่ผู้อื่น	0.76	22.20
2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด	2.1 นิสิตใช้สติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ	0.52	5.62
	2.2 นิสิตแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ตามหลักอริยสัจ 4	0.64	7.23
3. เป็นผู้นำด้านจิตใจ และปัญญา	3.1 นิสิตสามารถเป็นผู้นำ ด้านจิตใจ แก่คนรอบข้างและ สังคม	0.55	4.38
	3.3 นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่น โดยสอดแทรกหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา	0.98	3.76
4. มีศรัทธาอุทิศตน เพื่อพระพุทธศาสนา	4.1 นิสิตเป็นพุทธบริษัทที่ดี	0.84	13.75
	4.2 นิสิตมีศรัทธาต่อ พระพุทธศาสนา อย่างแท้จริง	0.94	13.75
	4.3 นิสิตเผยแผ่พระธรรมคำสอน ของพระพุทธเจ้า ตามโอกาส ที่เหมาะสม	0.81	26.17

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	t-value*
5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม	5.2 นิสิตช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน	0.81	11.78
	5.3 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ ต่อส่วนรวม ด้วยจิตที่มีความ ศรัทธา	1.00	11.78
	5.4 นิสิตแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ ต่าง ๆ แก่ผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึง ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่ำเสมอ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม	0.75	24.31
	6. รู้เท่าทันความ เปลี่ยนแปลงทางสังคม	6.4 นิสิตบูรณาการองค์ความรู้ ทางพุทธศาสนาเข้ากับ ศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้	0.83
6.5 นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้		0.81	26.66
6.6 นิสิตไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ ที่เป็นปัญหาของสังคม		0.86	26.86
7. มีโลกทัศน์กว้างไกล	7.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิต อย่างรอบคอบและกว้างไกล	0.89	29.61
	7.4 นิสิตมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และปรับตัวเข้ากับสังคมได้	0.81	29.61

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	t-value*
8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนา นวัตกรรม	8.4 นิสิตสามารถใช้สื่อ Online ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ประกอบ การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด	0.75	12.93
	8.5 นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	0.98	12.93

*t \geq 2.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่า ตัวชี้วัดองค์ประกอบของอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 8 องค์ประกอบ แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value \geq 2.00) ทุกตัว

องค์ประกอบย่อยที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่ 1.1 นิสิตมีการสำรวมกาย วาจาสงบ น่าเลื่อมใส มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.80)

องค์ประกอบย่อยที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ตัวชี้วัดที่ 2.2 นิสิตแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบตามหลักอริยสัจ 4 มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.64)

องค์ประกอบย่อยที่ 3 เป็นผู้รู้ด้านจิตใจและปัญญา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ตัวชี้วัดที่ 3.3 นิสิตเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.98)

องค์ประกอบย่อยที่ 4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่ 4.2 นิสิตมีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.94)

องค์ประกอบย่อยที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่ 5.3 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยจิตที่มีความศรัทธา มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (1.00)

องค์ประกอบย่อยที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่ 6.6 นิสิตไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสังคม มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.86)

องค์ประกอบย่อยที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ตัวชี้วัดที่ 7.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ และกว้างไกล มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.89)

องค์ประกอบย่อยที่ 8 มีโลกทัศน์กว้างไกล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ตัวชี้วัดที่ 8.5 นิสิต คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.98)

วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีทดสอบกับกลุ่มที่รู้จัก

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Study) กลุ่มที่รู้จักคือนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ทำการวัดอัตลักษณ์ด้วยแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปรียบเทียบกับ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และวิเคราะห์ด้วยการทดสอบที่ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์ ซึ่งวัดด้วยแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

มหาวิทยาลัย	N	\bar{X}	T	P-VALUE
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่	90	4.13	-18.00	0.00
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ	30	2.82		

จากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่า นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีอัตลักษณ์เฉลี่ย 4.13 ซึ่งถือว่า มีอัตลักษณ์ระดับมาก ในขณะที่ และนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ มีอัตลักษณ์ เฉลี่ย 2.82 ซึ่งถือว่า มีอัตลักษณ์ระดับน้อย และ $t = -18.00$, $p = 0.00 < 0.05$ ซึ่งแสดงว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีอัตลักษณ์สูงกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีด้านจิตพิสัย 8 ประการได้จริง

ความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตลักษณ์

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายการ	ค่าสถิติ
จำนวนข้อคำถาม	20
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	793
ค่าเฉลี่ยคะแนนรวม	78.55
ความแปรปรวนของคะแนนรวม	132.73
ค่าเฉลี่ยของข้อคำถาม	3.928
ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของข้อคำถาม	0.637
ค่าความเชื่อมั่น $R_{(\alpha)}$	0.952

จากตารางที่ 13 แสดงความเชื่อมั่น จะเห็นได้ว่าค่าสถิติ $R_{\alpha} = 0.952 > 0.80$

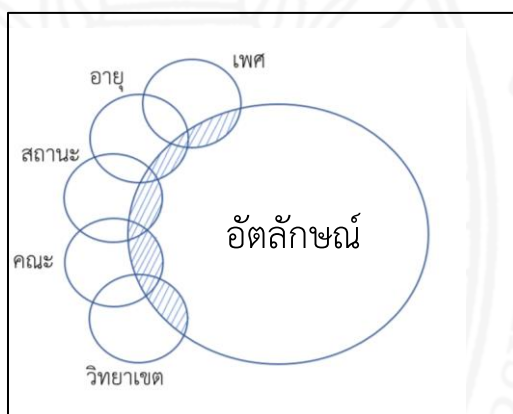
มีข้อคำถามเพียง 20 ข้อ แสดงว่าโดยรวมแล้วแบบวัดอัตลักษณ์มีความเชื่อมั่นสูง และมีคุณภาพ

ตอนที่ 3 อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยมีปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต(บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต เป็นตัวแปรต้น อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นตัวแปรตาม แสดงอิทธิพลโดยรวมด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดรวม (Multiple R^2) และอิทธิพลของปัจจัยแต่ละด้านด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดกึ่งบางส่วน (Semi Partial R^2 : ΔR^2) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงอิทธิพลโดยรวมของปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, ศฤหันธ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	-P	MULTIPLE R ²
การถดถอย	45.913	12	13.826	13.36	.000	0.17
ส่วนที่เหลือ	223.932	782	.286			
รวม	269.846	794				

ภาพที่ 7 แสดงอิทธิพลโดยรวม ของปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ

จากตารางและภาพที่ 7 จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, ศฤหันธ์) คณะ และวิทยาเขต มีอิทธิพลโดยรวมต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คิดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวกำหนดโดยรวม 0.17 หรือ 17% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 13.36, p = 0.00$)

ตารางที่ 15 แสดงอิทธิพลของปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะนิสิต คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปัจจัย	อิทธิพล ($\Delta R^2\%$)	P-VALUE/ F-VALUE
1.สถานะ	0.28%	P= 0.10
2.อายุ	0.060%	P= 0.45
3. ชั้นปี	0.20%	F= 0.63
4. คณะ	3.8%	F= 11.93*
5.วิทยาเขต	11.70%	F= 27.56*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ มีอิทธิพล 3.8% และวิทยาเขตมีอิทธิพล 11.70% ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 16 แสดงระดับอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.
ชั้นปีที่ 1	202	3.67	0.56
ชั้นปีที่ 2	268	3.94	0.57
ชั้นปีที่ 3	233	4.20	0.69
ชั้นปีที่ 4	11	4.08	0.47
รวม	816	3.91	0.58

จากตารางที่ 16 ในภาพรวม เมื่อจำแนกนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามชั้นปี พบว่า นิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 3.91) จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์ เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นปี พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 3 มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด (\bar{X} = 4.20) รองลงมา

ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 4 (\bar{X} = 4.08) และนิสิตชั้นปีที่ 2 (\bar{X} = 3.94) ตามลำดับ ส่วนชั้นปีที่มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 (\bar{X} = 3.67)

ตารางที่ 17 แสดงค่าระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามคณะ

คณะ	N	\bar{X}	S.D.
คณะพุทธศาสตร์	131	3.85	0.56
คณะครุศาสตร์	223	3.99	0.53
คณะสังคมศาสตร์	321	3.81	0.61
คณะมนุษยศาสตร์	145	4.05	0.55
รวม	820	3.93	0.56

จากตารางที่ 17 ในภาพรวมเมื่อจำแนกนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามคณะ พบว่า นิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 3.93) เมื่อพิจารณาแต่ละคณะ พบว่า นิสิตคณะมนุษยศาสตร์มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด (\bar{X} = 4.05) รองลงมาได้แก่นิสิตคณะครุศาสตร์ (\bar{X} = 3.99) นิสิตคณะพุทธศาสตร์ (\bar{X} = 3.85) และนิสิตคณะสังคมศาสตร์ (\bar{X} = 3.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 แสดงค่าระดับอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามวิทยาเขต

วิทยาเขต	N	\bar{X}	S.D.
วิทยาเขตเชียงใหม่	330	3.67	0.56
วิทยาเขตพะเยา	99	3.94	0.57
วิทยาเขตแพร่	91	4.20	0.69
วิทยาเขตอุบลราชธานี	140	4.08	0.47
วิทยาเขตนครราชสีมา	160	4.05	0.44
รวม	660	3.97	0.57

จากตารางที่ 18 ในภาพรวม เมื่อจำแนกนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามวิทยาเขต พบว่า นิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง (\bar{X} =3.97) เมื่อพิจารณาตามวิทยาเขต นิสิตจากวิทยาเขตแพร่ มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด (\bar{X} =4.20) รองลงมา ได้แก่ นิสิตจากวิทยาเขตอุบลราชธานี (\bar{X} =4.08) นิสิตจากวิทยาเขตนครราชสีมา (\bar{X} =4.05) และนิสิตจากวิทยาเขตพะเยา (\bar{X} =3.94) ตามลำดับ ส่วนวิทยาเขตเชียงใหม่ มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (\bar{X} =3.67)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา ปัญหา อุปสรรคของการผลิตนิตินิตปริญาตรียมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2. เพื่อสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ของนิตินิตปริญาตรียมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีองค์ประกอบ 8 ประการ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิตินิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนิตินิตระดับปริญาตรียมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 7,113 รูป/คน จากวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั่วประเทศ ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenient Sampling Method) จำนวน 840 รูป/คน เป็นนิตินิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญาตรี จากวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 5 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตอุบลราชธานี และวิทยาเขตนครราชสีมา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมดจำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ ทางด้านการบริหาร โดยมีเกณฑ์ ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย ทั้ง 8 ประการ และปัญหาของการผลิตนิตินิตปริญาตรียมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ แบบสอบถามปัญหาของการผลิตนิตินิตปริญาตรียมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ และแบบวัดอัตลักษณ์นิตินิตปริญาตรี ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นในวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในประเด็นกระบวนการพัฒนานิตินิตปริญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็น ปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิตินิตปริญาตรีโดยใช้การวิเคราะห์ปัญหา โดยวิธีหาค่าร้อยละของประเด็นปัญหา โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ความรุนแรงของปัญหา

ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 1 และ 2 ระดับ (First and Second Order Confirmatory Factor Analysis) ร่วมกับวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Studies) เพื่อวิเคราะห์ ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบัก

วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต(บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย จะนำเสนอเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

กระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิตินิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

กระบวนการพัฒนานิตินิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบคือ กองกิจการนิสิต ซึ่งในปัจจุบันได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน

1. กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต มีหน้าที่รับผิดชอบงานกิจกรรมพัฒนานิตินิต และงานส่งเสริมวินัยนิตินิตต่างๆ โดยมีแผนกย่อยซึ่งรับผิดชอบภาระงานเฉพาะ ได้แก่ ฝ่ายองค์กรนิสิต และชมรมนิตินิต ฝ่ายงานดูแลนิตินิตต่างประเทศ ฝ่ายงานวินัยและตรวจสอบหอพักนิตินิต และฝ่ายงานกิจกรรมบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนิสิต มีโครงการที่รับผิดชอบเพื่อพัฒนานิตินิตให้มีอัตลักษณ์(แนวลักษณ์) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนี้

1. โครงการเปิดการศึกษาและปฐมนิเทศนิตินิตระดับปริญญาตรี
2. โครงการพัฒนาและส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและคุณลักษณะนิตินิตอันพึงประสงค์
- 3.โครงการส่งเสริมภาวะผู้นำแก่นิตินิต (วินัยนิตินิต)
- 4.โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิตินิตปริญญาตรี
5. โครงการให้ความรู้ ทักษะ ด้านการประกันคุณภาพแก่นิตินิตชั้นปีที่ 1 และ
6. โครงการบรรพชา และอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน

2. กลุ่มงานสวัสดิการนิสิต มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและสารบรรณ การเงินและพัสดุทุนการศึกษา และกองทุนเพื่อการศึกษา งานประชุมและพิธีกร และงานประเมินโครงการและกิจกรรม โดยมีโครงการที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. โครงการนิตินิตพุทธอาสาเพื่อเรียนรู้การแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ในกลุ่มพระสงฆ์
2. โครงการรวมใจรัก รักดีบริจาคนิตินิต
3. โครงการนิตินิตจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม
4. โครงการนิตินิตจิตอาสาพัฒนาสังคมไทย
5. โครงการกีฬาสัมพันธ์นิตินิตคฤหัสถ์
6. โครงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และ
7. โครงการเจริญพระพุทธรูปนมัสการและ

3. กลุ่มงานปฏิบัติศาสนกิจ มีหน้าที่รับผิดชอบงานปฏิบัติศาสนกิจและบริการสังคม งานบัณฑิต จิตอาสา (ธรรมจาริก) งานแนะแนวให้คำปรึกษานิสิต งานศิษย์เก่าสัมพันธ์ รวมถึง งานจัดทำเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์ และงานประสานงานกิจกรรมนิสิตส่วนภูมิภาค โดยมีโครงการ ที่รับผิดชอบ ดังนี้ 1. โครงการส่งเสริมนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอาสาช่วยพัฒนาสังคม 2. โครงการสัมมนา นิสิตปฏิบัติศาสนกิจประจำภาค 3. โครงการสืบสานประเพณีท้องถิ่น (เทศน์มหาชาติ) และ 4. โครงการ นิสิตจิตอาสาพัฒนาหนึ่งวัดหนึ่งศิลปวัฒนธรรม

การนำเสนอปัญหา อุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผู้บริหาร และคณะกรรมการกองกิจการนิสิต 2.ด้านวัสดุ อุปกรณ์ 3. ด้านการปฏิบัติงาน และ 4. ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน

ปัญหาด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต ในภาพรวม อยู่ในระดับเป็นปัญหา ค่อนข้างน้อย และไม่เป็นปัญหา ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบประเด็นที่ปัญหามาก 1 ประเด็น คือ การประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่ทั่วถึง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่ามีการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ที่จำกัด และเนื่องจากรูปแบบการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยไม่มีรูปแบบที่ดึงดูด หรือเสริมสร้างแรงจูงใจให้นิสิตปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด จึงทำให้ ไม่สามารถเข้าถึงนิสิตบางกลุ่ม ทำให้นิสิตกลุ่มดังกล่าวขาดจิตสำนึกและความตระหนักในบทบาท หน้าที่ของตนเอง อีกทั้งการเผยแพร่กิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตของมหาวิทยาลัย ให้สาธารณชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และรับทราบถึงวัฒนธรรมอันดีงามของมหาวิทยาลัย ยังไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ความยั่งยืนและต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม อัตลักษณ์นิสิต อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก ทั้งนี้เนื่องจาก ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดมีจำกัดในหลายวิทยาเขต ส่งผลให้บางกิจกรรม จัดแบบรวบรัด และไม่มี ความชัดเจน บางครั้งกิจกรรมที่จัดตรงกับวันสำคัญทางศาสนา หรือกิจกรรม ของวัดที่นิสิตอาศัยอยู่ ทำให้นิสิต จำเป็นต้องขาด ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชนพบว่า ความร่วมมือของนิสิต ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก เนื่องจาก กรณีที่ทางมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตมักจะตรงกับวันสำคัญทางศาสนา

ซึ่งทำให้นิสิตบรรพชิตไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และกรณีที่วัดที่นิสิตบรรพชิตอาศัยอยู่มีกิจกรรม นิสิตส่วนใหญ่ จะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้ได้

ลักษณะของแบบวัดอัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของนิสิตปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหนึ่ง และสองระดับ (First and Second Order Confirmatory Factor Analysis) ร่วมกับวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Studies)

ลักษณะของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นองค์ประกอบรวม ซึ่งแตกเป็นตัวแปรโครงสร้าง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด องค์ประกอบที่ 3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา องค์ประกอบที่ 4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา องค์ประกอบที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล และองค์ประกอบที่ 8 พร้อมทั้งจะใช้และพัฒนานวัตกรรม โครงสร้างองค์ประกอบรวม และ องค์ประกอบย่อยทั้ง 8 องค์ประกอบ มีความกลมกลืนกับข้อมูล คิดเป็นค่าไคสแควร์ 161.97, $p=0.05025$ และค่า RMSEA = 0.016 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดอัตลักษณ์ มีความตรงเชิงโครงสร้าง และองค์ประกอบของแบบวัดทั้ง 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และเป็น ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t\text{-value} \geq 2.00$) ทุกองค์ประกอบ นอกจากนั้น ตัวชี้วัดแต่ละตัวขององค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t\text{-value} \geq 2.00$) ทุกตัว แต่ละองค์ประกอบของแบบวัด ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวคือ 1.1 นิสิตมีการสำรวม กาย วาจาสงบน่าเลื่อมใส 1.2 นิสิตมีจริยวัตรตรงดงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง และ 1.3 นิสิตรู้จักอ่อนน้อม ถ่อมตนแก่ผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัวคือ 2.1 นิสิตใช้สติปัญญาแก้ปัญหา ต่าง ๆ อย่างรอบคอบและ 2.2 นิสิตแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบตามหลักอริยสัจ 4

องค์ประกอบที่ 3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 3.1 นิสิต สามารถเป็นผู้นำด้านจิตใจแก่คนรอบข้างและสังคม และ 3.3 นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่นโดย สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

องค์ประกอบที่ 4 มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 4.1 นิสิตเป็นพุทธบริษัทที่ดี, 4.2 มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และ 4.3 นิสิตเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม

องค์ประกอบที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 5.2 นิสิตช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน , 5.3 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยจิตที่มีความศรัทธา และ 5.4 นิสิตแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึงผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่ำเสมอ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 6.4 นิสิตบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้, 6.5 นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้ และ 6.6 นิสิตไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสังคม

องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 7.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบและกว้างไกล และ 7.4 มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและปรับตัวเข้ากับสังคมได้

องค์ประกอบที่ 8 พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 8.4 นิสิตสามารถใช้สื่อ Online ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ประกอบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด และ 8.5 นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Study) กลุ่มที่รู้จักคือนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ วิเคราะห์ด้วยการทดสอบที ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ชี้ให้เห็นว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีอัตลักษณ์สูงกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรีด้านจิตพิสัย8 ประการได้จริง

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัด ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่าค่าสถิติ

$R(\alpha) = 0.952 > 0.80$ มีข้อคำถามเพียง 20 ข้อ แสดงว่าโดยรวมแล้วแบบวัดอัตลักษณ์ มีความเชื่อมั่นสูง และมีคุณภาพ

อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต ต่ออัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขตต่ออัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยมีปัจจัยด้านเพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขต เป็นตัวแปรต้น อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ มีอิทธิพล 3.8% และวิทยาเขต มีอิทธิพล 11.70% ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามชั้นปี ในภาพรวมพบว่า นิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นปี พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 3 มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.20$) รองลงมาได้แก่นิสิตชั้นปีที่ 4 ($\bar{x} = 4.08$) และนิสิตชั้นปีที่ 2 ($\bar{x} = 3.94$) ตามลำดับ ส่วนชั้นปีที่มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ได้แก่นิสิตชั้นปีที่ 1 ($\bar{x} = 3.67$)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีอัตลักษณ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามตามคณะ ในภาพรวม พบว่านิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.93$) เมื่อพิจารณาแต่ละคณะ พบว่านิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.05$) รองลงมาได้แก่นิสิตคณะครุศาสตร์ ($\bar{x} = 3.99$) นิสิตคณะพุทธศาสตร์ ($\bar{x} = 3.85$) และนิสิตคณะสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 3.81$) ตามลำดับ

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีอัตลักษณ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามตามวิทยาเขต ในภาพรวม พบว่านิสิตมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาตามวิทยาเขต นิสิตจากวิทยาเขตแพร่มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.20$) รองลงมาได้แก่นิสิตจากวิทยาเขตอุบลราชธานี ($\bar{x} = 4.08$) นิสิตจากวิทยาเขตนครราชสีมา ($\bar{x} = 4.05$) และนิสิตจากวิทยาเขตพะเยา ($\bar{x} = 3.94$) ตามลำดับ ส่วนวิทยาเขตเชียงใหม่ มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.67$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
**วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา และปัญหา อุปสรรค
 ของการผลิตนิตยสารปริญาตริมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนานิตยสารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบคือ กองกิจการนิสิต มีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้นิตยสารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนวัตลักษณ์ 9 ประการของมหาวิทยาลัย เนื่องจากคุณลักษณะของนิตยสารในระดับปริญาตรี เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การมีภาวะผู้นำ สามารถใช้ความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพ แก้ปัญหาความขัดแย้งได้ และเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ มีความทันสมัยมีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบต่อวิชาการ วิชาชีพ และสังคม อีกทั้งเป็นคุณลักษณะที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษาในระดับปริญาตรีพึงมี (ทศนา แคมมณี, 2553, น.1) นอกจากนั้น กองกิจการนิสิต มีหน้าที่ส่งเสริมให้นิตยสารปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยและสามารถปรับตัวในระบบการศึกษา ตระหนักในเกียรติภูมิและเกียรติศักดิ์ศรีของความเป็นนิตยสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของนิตยสารที่ดี และสามารถใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และ พนมพร จันทรปัญญา (2558, น.269) ที่กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเตรียมพร้อมผู้เรียน สู่การประกอบอาชีพในอนาคต ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกระบวนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ดังนั้น ประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา และการบริหารจัดการ ของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านวิธีการสอนด้านหลักสูตร ด้านผู้บริหาร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษา จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ประสบความสำเร็จ

หน้าที่ที่สำคัญอีกประการของกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ การจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการให้คำปรึกษา แนะนำด้านการใช้ชีวิต และการเข้าสู่อาชีพแก่นิสิตในมหาวิทยาลัย ในรูปแบบของการให้ข้อมูลโดยหน่วยงานที่ให้บริการกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร ทั้งเต็มเวลาและนอกเวลา แก่นิสิต และในรูปแบบของกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การทำงาน

(แผนพัฒนานิสิต ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564), 2561, น.4) ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย รัตนทองคำ (อ้างถึงใน สมศักดิ์ อินทร์โชติ, 2561, น.2) ซึ่งกล่าวว่า เมื่อผู้เรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้อง เผชิญกับสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมทั้ง มีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ และพฤติกรรมค่อนข้างมาก ซึ่งจะต้องอาศัยการพิจารณา ตรวจสอบ คัดเลือก ตอบสนองให้เหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเรียนรู้ จึงสามารถกล่าวได้ว่า การเรียน ในระดับอุดมศึกษาของผู้เรียน เป็นช่วงเวลาของการแสวงหาอัตลักษณ์ (Identity) ดังนั้นการผลิต บัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานประกอบการ และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในด้านปัญหาและอุปสรรค ของการผลิตนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มประเด็นปัญหา ดังนี้ ได้แก่

1. ด้านผู้บริหาร และคณะกรรมการกองกิจการนิสิต 2.ด้านวัสดุ อุปกรณ์ 3. ด้านการปฏิบัติงาน และ 4. ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน

ปัญหาด้านผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบ ว่า ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ เป็นปัญหาน้อย-ไม่เป็นปัญหา ทั้งนี้เนื่องจาก การวางแผนที่ดี และเป็นระบบ ในประเด็นของการดำเนินการและส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ รวมถึง การแบ่ง ภาระงานที่ชัดเจน คือมีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบดูแลการพัฒนาและส่งเสริมให้นิสิต มีอัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดโดยเฉพาะ คือกองกิจการนิสิต รับผิดชอบงานส่งเสริมกิจการนิสิต และการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และเป็น ศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ร่วมกับวิทยาเขต คณะ วิทยาลัย ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการ โดยมีคณะกรรมการพัฒนานิสิต ในระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะหรือวิทยาลัย และระดับหลักสูตร เป็นระบบกลไกในการบริหาร งานพัฒนานิสิตทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต (กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562, น.26-27)

นอกจากนั้น บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงการพัฒนากิจการดำเนินงานตามภารกิจ และอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อให้นิสิตมีพฤติกรรมแสดงออก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความโดดเด่น ให้บัณฑิต ของมหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต ซึ่งบรรจุในแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี พ.ศ.2560-2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับปรับปรุงปี 2561) โดยทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดอัตลักษณ์บุคลากรกิจการนิสิตไว้ ดังนี้ “เป็นกัลยาณมิตร มีจิตบริการ สร้างสรรค์งานเพื่อนิสิต” อีกทั้งได้กำหนดคุณลักษณะบุคลากร กิจการนิสิตที่พึงมี (Characteristics) ได้แก่ 1. มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ภาษาอังกฤษ และศาสตร์สมัยใหม่ 2. บุคลากรมีจิตบริการที่ดี (Service Mind) หมั่นพัฒนาศักยภาพของตน

อย่างต่อเนื่อง 3. มีทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตรงต่อเวลา มีความอดทน และรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4. ประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งหน่วยงานภายใน และภายนอก ได้เป็นอย่างดี (2561,น.4) ซึ่งสอดคล้องกับ เปรมชัย สโรบล (2550, น.143) ที่กล่าวว่าการพัฒนานั้น ต้องพัฒนาที่คนในองค์กรก่อน โดยคนในองค์กรจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน ที่เชื่อว่าจะก่อให้เกิดผลแห่งคุณภาพมากำหนดนโยบาย และแผนงานที่มีความเป็นมาตรฐานประกอบกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่มีระบบ จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ภายใต้การกำกับดูแลที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพทั้งองค์กร และสอดคล้องกับ Megginson และคณะ (1972, p.38) ที่เน้นว่าการบริหาร เพื่อให้เกิดสิ่งต่างๆขึ้นในองค์กร จะต้องอาศัยบุคคลที่ตกลงใจที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ที่ให้ความสำคัญกับ คน เป็นลำดับแรก และหลักการควบคุมสอดคล้องกับ Greenwood (1998, p.47) ที่กล่าวว่าทรัพยากรการบริหาร ควรมีอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) อำนาจหน้าที่ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะอาดต่างๆ ดังนั้น ปัจจัย การบริหารที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุศักยภาพ สูงสุด หรือให้บรรลุตามคุณลักษณะที่องค์กรด้านการศึกษา องค์กรนั้นกำหนด

ในประเด็นของงบประมาณของมหาวิทยาลัยที่ใช้ในการบริหารจัดการโครงการหรือกิจกรรม ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการสนับสนุนด้าน งบประมาณ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อเสริมสร้าง อัตลักษณ์นิสิตให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด มหาวิทยาลัยมีสถาบันสมทบ และสมาชิกสมาคม พุทธศาสนาโลก ที่เป็นเครือข่ายกิจกรรมวิชาการนานาชาติ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้บุคลากรและนิสิตได้มี โอกาสเรียนรู้ และพัฒนาทักษะทางด้านต่างๆ รวมถึงภาษาต่างประเทศ (แผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี พ.ศ.2560-2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561, น.18)

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า มี 1 ประเด็นที่อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหามาก คือ มีการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างทั่วถึง เนื่องจาก รูปแบบการประชาสัมพันธ์ไม่ทันสมัย จึงไม่สามารถเข้าถึงนิสิตบางกลุ่ม กระบวนการประชาสัมพันธ์ ที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยง สานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนิสิต และองค์กร ยังมีรูปแบบไม่ชัดเจน และในบางวิทยาเขต ป้ายไวนิลที่นำเสนอการส่งเสริมให้นิสิตปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย มีรูปแบบที่ไม่ดึงดูดความสนใจ หรือกระตุ้นให้นิสิตอยากปฏิบัติตามมากที่ควร รวมถึงการเผยแพร่ ข่าวสารในช่องทางต่าง ๆ ที่นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของนิสิต ในการสร้างเครือข่าย และร่วมงาน กับชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มี

ความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ยังมีน้อย จึงทำให้การรับทราบข้อมูลยังไม่ทั่วถึง และคนในสังคม บางกลุ่มยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สอดคล้องกับการศึกษา ของ อลิสา มะเซ็ง (2557, น.1-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายว่าเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรและหน่วยงานต่างๆในสังคม การสร้างเครือข่ายเป็นปัจจัยหนึ่ง ในการพัฒนาเสริมสร้าง และนำเสนอภาพลักษณ์ที่ถูกต้องขององค์กรสู่สาธารณชน และถือได้ว่าความร่วมมือระหว่างองค์กรกับชุมชนภายนอก เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีการสานความสัมพันธ์ที่ดีทำให้เกิดการประสานงานที่มีความกว้างขวางมากขึ้น

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านการปฏิบัติงาน ที่อยู่ในเกณฑ์ เป็นปัญหามาก มีอยู่ 1 ประเด็น คือ ความยั่งยืน และต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต เนื่องจาก การดำเนินงานในปัจจุบัน การเปิดโอกาสให้บุคลากร นิสิตในแต่ละวิทยาเขต รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิตมีน้อย จึงทำให้การดำเนินงานบางกิจกรรมติดขัด หรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อลิสา มะเซ็ง (2557, น.1-5) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการดำเนินงาน ในองค์กร ดังนี้ การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในประเด็นของความต่อเนื่อง ของการดำเนินงาน รวมถึงกิจกรรมต่างๆ คือ เป็นกระบวนการให้บุคคล ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมคิด และตัดสินใจแก้ไข ปัญหาด้านการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหา ในกระบวนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมจะเป็น การสร้างแนวคิดร่วมกันในการปฏิบัติงานให้เกิดผล อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ในการแก้ไขปัญหา พร้อมมุ่งสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนวัฒน์ พิมลจินดา (2556, น.30) ที่กล่าวว่า การพัฒนาจะเป็นไปได้ อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ ค่านิยม และคุณค่าที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ขององค์กรและสังคม

ส่วนปัญหาด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัย และชุมชนที่พบว่า มีปัญหาที่อยู่ในเกณฑ์ เป็นปัญหามาก 1 ประเด็น ได้แก่ ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ ตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต มักจะตรงกับวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งทำให้นิสิตบรรพชิตไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมพ์ สารักษ์ (2556, น.21) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของผู้เรียน มีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เหมือนการทำงานชนิดอื่น ๆ เช่น เมื่อจัดกิจกรรม แต่มีผู้เรียนเข้าร่วมน้อยก็ทำให้ กิจกรรมหรือโครงการนั้นล้มเหลว ในบางคณะ นิสิตมีภาระด้านการเรียนมาก และมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรของทางคณะหรือของสาขาวิชาเหมือนกัน เช่น คณะครุศาสตร์ ดังนั้น จึงทำให้นิสิต

กลุ่มดังกล่าว ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ของทางมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร อีกทั้งในบางวิทยาเขต ขาดการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้นิสิตอยากร่วมกิจกรรม เช่น สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Burgess (2010, pp.17-31) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพ บุคคล กฎระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติ และวัฒนธรรมของ สถาบันการศึกษา เป็นองค์ประกอบที่ช่วยหล่อหลอม ให้ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ ตามที่สถาบันกำหนด และสอดคล้องกับ Lairio และคณะ (2013, p.118) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี เอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนการเรียนรู้ ได้รับความรู้จากการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน มีการจัดหาและบริการสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รวมทั้ง ต้องมีหน่วยงานหรือศูนย์ผลิต สื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ การร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนองค์กร หรือหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดการศึกษา

อีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะส่วนบุคคลของนิสิต เช่นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อยเกินไป ส่วนใหญ่เป็นนิสิตที่สนใจด้านการศึกษาเล่าเรียน และมุ่งเน้นทำคะแนนเป็นหลัก และอีกกลุ่มคือ นิสิตที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างพอเหมาะ นิสิตกลุ่มสุดท้ายจะมีความเห็นว่าการศึกษาคือการศึกษาเล่าเรียน แต่ก็ทราบว่าการที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ ก็เป็นสิ่งที่ควรให้ความร่วมมือ แต่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษถ้าหากกิจกรรมนั้นสอดคล้อง หรือตรงกับความสนใจของนิสิต สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิมพ์ สารักษ์ (2556, น.61) ที่พบว่าความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน จะมีความสัมพันธ์ กับความสนใจของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเห็นว่าหากเข้าร่วมแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือต่อส่วนรวม นอกจากนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตในสถาบันการศึกษาของผู้เรียน เนื่องจาก เป็นการแสดงความสามัคคีของหมู่คณะ รวมถึงความรักต่อสถาบันสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2559, น.160) ที่พบว่า การส่งเสริมให้นิสิตทุกรูป/คนเข้าร่วมกิจกรรม และการส่งเสริมให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในรูปแบบ และกระบวนการจัดกิจกรรม จะเป็นกลยุทธ์สำคัญต่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิต เพื่อสร้างอัตลักษณ์ คุณธรรม และวัฒนธรรมองค์กรที่พึงประสงค์ในสถาบันอุดมศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีองค์ประกอบ 8 ประการ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ซึ่งผลการวิเคราะห์และการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ แบบวัดอัตลักษณ์ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ผู้วิจัยใช้แนวคิดและนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเด็นของการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต และการผลิตบัณฑิต ที่ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามนวลักษณ์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 9 ประการ ได้แก่ 1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา 3. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม 4. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 5. ใฝ่รู้ใฝ่คิด 6. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 7. มีโลกทัศน์กว้างไกล 8. มีทักษะด้านภาษา 9. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม ได้แบบวัดจำนวน 20 ข้อ

ความเชื่อมั่นของแบบวัด ซึ่งวิเคราะห์โดยสัมประสิทธิ์แอลฟา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าสถิติ $R(\alpha) = 0.952 > 0.80$ แสดงว่าโดยรวมแล้วแบบวัดอัตลักษณ์มีความเชื่อมั่นสูง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Streiner & Norman (1995, p.7) ที่กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง +1 ถ้าค่าความเชื่อมั่นยิ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามี ความเชื่อมั่นสูง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบความคงเส้นคงวาภายในของเครื่องมือที่ยอมรับได้โดยทั่วไป ต้องมากกว่า 0.8 ทั้งนี้ เป็นเพราะแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการที่สร้างขึ้น มีลักษณะข้อคำถามที่ชัดเจน ตรงประเด็น สอดคล้องกับ พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2548, น.160) ซึ่งกล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่น ได้แก่ลักษณะข้อคำถาม หากข้อคำถามมีการสื่อความหมายชัดเจน และมีความคงที่ของการให้คะแนน จะทำให้แบบวัดมีความเชื่อมั่นสูง

วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 1 และ 2 ระดับ (First and Second Order Confirmatory Factor Analysis) ร่วมกับวิธีทดลองกับกลุ่มที่รู้จัก (Known Group Studies) ผลการวิจัย พบว่า จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 พบว่าไม่ตรงกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความเหมาะสมพอดี แสดงให้เห็นว่าแบบวัดมีลักษณะเป็นองค์ประกอบรวม ซึ่งแตกเป็นตัวแปรโครงสร้าง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่รู้ใฝ่คิด องค์ประกอบที่ 3 เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา องค์ประกอบที่ 4 มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา องค์ประกอบที่ 5 รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 6 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์ประกอบที่ 7 มีโลกทัศน์กว้างไกล และองค์ประกอบที่ 8 พร้อมที่จะใช้ และพัฒนานวัตกรรม เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักนวลักษณ์ 9 ประการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์โดยพิจารณาจาก ค่าไควสแควร์ 161.97, $p=0.0525$ และค่า RMSEA = 0.016 และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่ามีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.53 ถึง 0.74 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นบวก และเกินกว่า 0.30 จากเกณฑ์พิจารณาของ ล้วน และอังคณา สายยศ (2543, น.264)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต, คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขตต่อ อัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้าน เพศ ชั้นปี อายุ สถานะของนิสิต (บรรพชิต,คฤหัสถ์) คณะ และวิทยาเขตต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี 2 ปัจจัย ได้แก่ คณะ มีอิทธิพล 3.8% และวิทยาเขต มีอิทธิพล 11.70% ส่วนปัจจัยอื่นๆ มีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ คณะที่นิสิตเลือกศึกษามีผลต่ออัตลักษณ์นิสิต เนื่องจากนิสิตที่เลือกศึกษาในคณะที่แตกต่างกัน มีความสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ที่เกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาที่ตนเองกำลังศึกษา อีกทั้งแต่ละคณะ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความชำนาญ ทางด้านวิชาชีพให้แก่นิสิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้นิสิต มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผลต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย (นวลักษณ์ 9 ประการ) ในประเด็นของ ใฝ่รู้ใฝ่คิดและ เนื่องจากการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆอย่างสร้างสรรค์ เป็นลักษณะพฤติกรรม ที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะกระทำการใดๆ เพื่อให้การดำเนินการนั้นสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย เมื่อมีอุปสรรค ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความอดทน ทะเยอทะยาน และกระตือรือร้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี ครุฑบุตร (2553, น.29) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักมีพฤติกรรมที่เด่นชัด และมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง และมีการปรับปรุงตนเองได้ดียิ่งเสมอ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2555, น.4) ซึ่งกล่าวว่า “ส่งเสริมกิจกรรมนิสิตเพื่อเอื้ออำนวยต่อการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่นิสิต และการจัดการโครงการพัฒนานิสิต ได้สนองตอบต่อทิศทางการพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัย” และ ภารกิจขององค์กรนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2555, น.4-5) ข้อ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมนิสิตเพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์พัฒนาการทางบุคลิกภาพ พัฒนาการทางความคิด และสติปัญญา ตลอดจนเพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการทางวิชาการสำหรับรองรับรายวิชาบูรณาการ และข้อ 3 จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนทิศทางการพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัย เพื่อช่วยเสริมสร้างให้นิสิตถึงพร้อม

ซึ่งความสมบูรณ์ ทั้งทางด้านความคิด สติปัญญา ทักษะสังคม อารมณ์ร่างกาย คุณธรรม และจริยธรรม ค่านิยมประชาธิปไตยจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตจากวิทยาเขตแพร่ซึ่งมีจำนวนนิสิตในปีการศึกษา 2561 จำนวน 365 รูป/คน มีอัตลักษณ์อยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ($\bar{x}=4.20$) เมื่อเปรียบเทียบกับ วิทยาเขตกลุ่มตัวอย่าง ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีระดับอัตลักษณ์ สูงที่สุด ซึ่งตรงกันข้าม กับวิทยาเขตเชียงใหม่ ที่มีจำนวนนิสิต 1,402 รูป/คนในปีการศึกษา 2561 จากผลการวิจัยพบว่า มีระดับอัตลักษณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{x}=3.67$) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับวิทยาเขตกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า เป็นวิทยาเขตที่มีระดับอัตลักษณ์น้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิทยาเขตที่มีสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน และมีจำนวนนิสิตที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับอัตลักษณ์นิสิต สอดคล้องกับการศึกษาของ Anna M. Ortiz และ Silvia J. Santos (2010, p.95) ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละวิทยาเขต มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของนิสิตทั้งทางบวก และทางลบ และมีผลให้นิสิตมีระดับอัตลักษณ์ แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกับตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การมีทักษะชีวิต หรือการเสริมแรง และนำผลการวิจัย มาพัฒนาเป็นคู่มือจัดอบรมแก่นิสิต เพื่อให้มีนิสิตมีอัตลักษณ์ในระดับที่สูงขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลความสำเร็จเชิงพฤติกรรมของนิสิต ในการนำอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปสู่การปฏิบัติในแต่ละวิทยาเขต
3. ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณานำผลการวิจัย มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวนพรัตน์ รัตนวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	13 มีนาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
วุฒิการศึกษา	ศศ.บ. (ภาษาฝรั่งเศส) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ค.ม.(หลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	5 ซอย 4 ถนน ยันตรกิจโกศล ตำบล ในเวียง อำเภอ เมือง จังหวัด แพร่ 54000

- กมล สุตประเสริฐ. (2544). รายงานผลการวิจัย รูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาแบบกระจาย
อำนาจ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *อัตลักษณ์ เอกลักษณ์กับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม*.
กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). *เอกสาร
ประกอบโครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประจำปี 2562*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กัลป์จรรย์ ฉัตรประดับพันธ์. (2555). *คุณลักษณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามอัตลักษณ์ของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2559). *กลวิธีการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรม
ราชชนนี สงขลา*. วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12 (3), 147-163.
- โกวิท ประวาลพุกษ์ และสมศักดิ์ สีนุระเวชญ์. (2527). *การประเมินในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนา
พานิช.
- โกศล มีคุณ. (2524). *การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะการสวนบท
บาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.
- ชนัญญา กาญจนรังสินนท์. (2555). *คุณธรรมจริยธรรม*. สืบค้น 13 มีนาคม, 2561 จาก
<http://www.dmsc.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>
- ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2551). *ภาพตัวแทนคนจนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). *ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-
2579) (สรุปย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล.
- คณะกรรมการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
(2560). *แผนการจัดโครงการพัฒนานิสิตประจำปีการศึกษา 2560*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬา
ลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
(2561). *แผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- จรรยาพร ธรณินทร. (2553). *ความหมายและหลักการของคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม
จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล*.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *อุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จิตตินันท์ บุญสถิตกุล. (2557). *การพัฒนากิจกรรมช่วยในการค้นหาอัตลักษณ์ทางการศึกษาและอาชีพของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และ, พนมพร จันทระปัญญา. (2558). การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 7 (2), 267-280.
- ฉัตรนภา พรหมมา. (2555). เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ฉัตรนภา พรหมมา. (2555). เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชัยณรงค์ ชันผณี. (2552). *การวิจัยและพัฒนาการลดรอบชั้นตอนกระบวนการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). ระบบอัตลักษณ์แห่งอีโก้ในเยาวชนไทย. *วารสารจิตวิทยา*, 76-79.
- เดือนเด่นหล้า ชัยปริญา. (2539). *การปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวางโจนศึกษา อำเภอกงเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงเกียรติ อิงคามระธร. (2558). *ผลการพัฒนาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงตามอัตลักษณ์ “ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน”* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ทศนา เขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2556). บทเรียนจากความล้มเหลวในการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 9 (2), 22-32.
- นนท์ชนิต อาชวพร. (2557). *อัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวัชรโรจน์ อินเต็ม. (2560, 17 พฤศจิกายน). [นพรัตน์ รัตนวงศ์, นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์].

- นียบามอัครลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้น 17 พฤศจิกายน 2560, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัทรนัย ประสานนาม. (2550). *เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of Pink*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.midnighuniv.org>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). *เกณฑ์มาตรฐานการเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์ในการวัดผลการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2559). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา*. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3 (2).
- ปฏิพันธ์ สุวรรณศร. (2535). *คู่มือสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประเวศ วะสี. (2545). *ธรรมชาติของสรรพสิ่ง การเข้าถึงความจริงทั้งหมด*. กรุงเทพฯ.
- ประเวศ วะสี. (2545). *วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21 สู่ภพภูมิใหม่แห่งการพัฒนา: ลินธิสตรี้-สฤชติวงศ์*.
- ปริญญา ต้นสกุล. (2545). *หลักแห่งการเป็นคนสำหรับผู้ฉลาดที่จะเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จิตจักรวาล.
- ปรีชา คุณินทร์พันธุ์. (2548). *ศาสนา ชาติพันธุ์-ชาตินิยม และความรุนแรง*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมพ์ สารักษ์. (2556). *ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต*. กรุงเทพฯ: กองทุนอริยมรรค.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: กองทุนอริยมรรค.
- พระพรหมบัณฑิต. (2558). *ประวัติและพัฒนาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2532). *แสวงหารากฐานของชีวิตในโลกแห่งกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล คีมทอง.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์. (2543). *รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี*. ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2545). *หลักการวัดประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แฮาสท์ ออฟ เคอร์มีส์.

- พิชิต ฤทธิ์จำรูญ. (2548). *หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2545). *อุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *แผนพัฒนานิติระยะ 5 ปี พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับปรับปรุงปี 2561)*.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2550, (2550).
- ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ระพีพันธ์ ฉายวิมล. (2557). ลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย: การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาการและกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 3, 1-4.
- ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี. (2553). *สถิติเพื่อการวิจัย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี. (2560). *หลักการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี บุ๊คส์ พับลิเคชั่น.
- ล้วน สายยศ และ, อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วศิน อินทสระ. (2544). *จริยศาสตร์ (ศาสตร์ที่ว่าด้วยคุณความดีและศิลปะในการตัดสินใจ)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง*. สงขลา: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิทย์ เทียงบูรณะธรรม. (2541). *A New English-Thai Dictionary (Library Edition)*. กรุงเทพฯ: ศากุล ช่างไม้. (2546). การเก็บข้อมูล การจัดการกับข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 164-173.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภฤกษ์ รักชาติ. (2544). *การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนและกระบวนการกำหนดอัตลักษณ์โรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา*. คุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์คุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมร ทองดี. (2545). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่นและการอบรม*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

- สมศักดิ์ อินทร์โชติ. (2561). *การศึกษาอัตลักษณ์และการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565)*. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2522*. สืบค้น 16 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews3/News328072552.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). กอ. เตรียมพร้อมผลิตบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ 21 [Press release]
- สุนี ครุฑบุตร. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด ความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมการ ส่งเสริมสุขภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนศรีพญา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม. (2554). *การพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2535). *สมบัติพิพจน์ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). *การออกแบบอัตลักษณ์ Corporate identity*. นนทบุรี: Core Function.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ดิรกันนท์. (2545). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- อลิสสา มะเซ็ง. (2556). *แนวทางพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1 (2), 1-10.

- Anna M., O. S. J., Santos. (2010). Campus Diversity and Ethnic Identity Development
Journal of Association of American Colleges & Universities, 13(2).
- Anne-Kathrin Peters. (2014). *The Role of Students' Identity Development in Higher Education in Computing*: Uppsala University.
- Austin, J. L., Lee, M.G., Thibeault, M.D. et al. (2002). Effects of Guided Notes on University Students' Responding and Recall of Information. *Journal of Behavioral Education, 11*, 243–254.
- Beck, C. T. (1994). Reliability and validity issues in phenomenological research. *Western Journal of Nursing Research, 16*(3), 254-267.
- Berndt, T. J., & Heller, K. A.,. (1986). Gender stereotypes and social inferences: A developmental study. *Journal of Personality and Social Psychology, 50*(5), 889-898.
- Brown, S. (2004). *Assessing learners in higher education*. London: Kogan.
- Bulnes R., G. M. (2004). *The Construction of University Student's Identity in Mexico*. Ph.D, University of Bermingham. Birmingham. Retrieved from <https://repositorio.tec.mx/handle/11285/572431>
- Burgess, A. (2010). The use of space-time to construct identity and context. *Ethnography and Education, 5*(1), 17-31.
- Cutis, M. L. (2015). *Student Identities in New Space of Higher Education*. University of Briton: University of Briton.
- Dandan Z. (2016). *Comparing and Contrasting Student Identitiy change in different Education Setting*. Ph.D., University of Nottingham.
- Duska, R. F. (1975). *Moral Development: A Guide to Piaget and Kohlberg* (1 ed.): Paulist Press.
- Erikson, E. H. (1971). *Youth and Life Cycle Adolescent Behavior and Society* (R. E. Muss Ed.): Random House.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity and the life cycle*: WW Norton & Company.
- Gardner, H. (1999). *Disciplined Mind: What All Students Should Understand* (1 ed.): Simon & Schuster.

- Gee, J. P. (2000). Identity as an Analytic Lens for Research in Education. *Review of Research in Education*.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*: Touchstone.
- Goffman, E. (1970). *Strategic Interaction*. University of Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Harré, R. (1983). *Personal Being: A Theory for Individual Psychology*: Blackwell.
- Ivanič, R. (1998). *Writing and Identity :The Discoursal Construction of Identity in Academic Writing*: John Benjamins.
- Jeffrey, N. (1985). *Social Psychology Society and Self*. United States of America: West Publishing Company.
- Kinney-Walker, A. J. (2015). *The Role of Student Identity in Upward Bound Graduates Persistence in College*. University of Nebraska – Lincoln. University of Nebraska – Lincoln.
- Kline, R. B. (2011). *Methodology in the Social Sciences.Principles and practice of structural equation modeling (3 ed.)*: Guilford Press.
- Kohlberg, L. (1981). *The Philosophy of Moral Development*. New York: Harper and Row.
- Lairio, M., Puukari, S. & Kouvo, A. . (2013). Studying at University as Part of Student Life and Identity Construction. *Scandinavian Journal of Education Research*, 57(2), 115-131.
- Lairio, M. P., Sauli & Kouvo, Anne. (2011). Studying at University as Part of Student Life and Identity Construction. *Scandinavian Journal of Educational Research - SCAND J EDUC RES.*, 57, 1-17.
- Lauricella, S. K., Robin. (2010). Assessing Laptop Use in Higher Education Classrooms: The Laptop Effectiveness Scale (LES). *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(2), 151-163.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in Adolescence [Press release]
- Martin, A. J. (2014). *The Routledge international companion to educational psychology (Holliman Ed.)*: Routledge.

- Michail, N. (1986). *Crime and Character*. Madison: Springer.
- Morse, J. M., & Field, P. A. . (1996). *Nursing research: The application of qualitative approaches* London: Chapman & Hal.
- Nygaard, C. S., M. B., (2009). Student's identity construction and learning: reasons for developing a learning-centred curriculum in higher education. *Journal of Education Research*, 233-253.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). *Framework for 21st Century Learning*. Bangkok: UNESCO Bangkok.
- Puusa A., T., U. (2006). Organizational Identity and Trust. *EJBO : Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*.
- Rice, P. F. (1996). *The Adolescent Development:Relationship and Culture*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Smith, J. J., & Hogg, & Michael. (2008). Social identity and attitudes. *Psychology Press*, 337-360.
- Streiner, D. L. N., G.R. . (1995). *Health Measurement Scales: A practical guide to their development and use* (2 ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Stryker, S. (1968). Identity salience and role performance. *Journal of Marriage and the Family*, 4, 558-564.
- Tate R. (1998). *An Introduction to Modeling Outcomes in the Behavioral and Social Sciences* (2 ed.). United States of America: Burgess International Group,Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. พระศักดิ์ธัช ส่วโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
2. รองศาสตราจารย์ รวีโรจน์ ศรีคำภา อาจารย์ประจำหลักสูตร
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมจิต ขอนวงศ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สหัทธยา วิเศษ อาจารย์ประจำหลักสูตร
คณะสังคมศาสตร์
สาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพจน์ แก้วไพฑูริย์ รองผู้อำนวยการสำนักงาน
วิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

แสดงดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (item content validity)
ของแบบวัดอัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อัตลักษณ์ ด้านจิตพิสัย	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส	1.1 นิสิตมีการสำรวมกาย วาจาสงบน่าเลื่อมใสแก่ผู้ที่พบเห็น	4	3	3	4	2	3.2
	1.2 นิสิตมีจริยวัตรตรงงาม ไม่กระต้างกระเดื่อง เมื่อมีผู้พบเห็นเกิดศรัทธา	3	5	4	3	5	4
	1.3 นิสิตรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนแก่ผู้อื่น	5	4	5	4	4	4.4
	1.4 นิสิตมีความประพฤติดีเรียบร้อย	5	5	4	5	2	4.2
	1.5 นิสิตมีการวางตัว และแต่งกายถูกกาลเทศะ ตรงตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย	5	4	5	4	3	4.2
	1.6 นิสิตใช้คำพูดสุภาพ	2	3	3	2	2	2.4
2. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม	2.1 นิสิตมีความรู้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์โลกปัจจุบัน	4	5	3	5	4	4.2
	2.2 นิสิตปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้	3	3	4	5	4	3.8
	2.3 นิสิตประยุกต์องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์โลกปัจจุบันได้	4	5	4	4	3	4

	2.4 นิสิตบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้	3	3	4	5	4	3.8
	2.5 นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้	4	4	3	4	4	3.8
	2.6 นิสิตทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ หรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ	5	4	4	5	5	4.6
3. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา	3.1 นิสิตเป็นพุทธบริษัทที่ดี	5	4	4	4	4	4.2
	3.2 นิสิตศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมเป็นประจำ	4	2	3	4	4	3.4
	3.3 นิสิตเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม	3	4	4	3	3	3.4
	3.4 นิสิตน้อมนำเอาหลักศีลสมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	4	4	3	5	4	4
	3.5 นิสิตใช้องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาในการแนะนำผู้อื่นในทางที่ดีงาม	5	4	4	5	4	4.4
	3.6 นิสิตเสียสละอุทิศตนเพื่อทำนุบำรุงและสืบทอดพระพุทธศาสนา	5	4	2	4	3	3.6
4. มีความสามารถในการแก้ปัญหา	4.1 นิสิตใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ	5	4	4	5	5	4.6
	4.2 นิสิตแก้ปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ	4	3	4	3	5	3.8

	4.3 นิสิตไม่ใช้อารมณ์ในการ แก้ปัญหาต่างๆ	3	4	3	4	3	3.4
	4.4 นิสิตดำเนินการแก้ปัญหา ตามหลักอริยสัจ 4	5	4	5	5	4	4.6
	4.5 นิสิตใช้องค์ความรู้ด้าน พระพุทธศาสนามาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆใน ชีวิตประจำวัน	5	4	4	4	4	4.2
	4.6 นิสิตเผชิญปัญหาอย่างมี สติสัมปชัญญะไม่ปล่อยให้ ปัญหาครอบงำ	4	5	4	4	3	4
5. มีน้ำใจ เสียสละเพื่อ ส่วนรวม	5.1 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อ สังคมเป็นประจำ	5	4	4	5	5	4.6
	5.2 นิสิตช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน	4	5	5	5	5	4.8
	5.3 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ด้วย จิตที่มีความศรัทธา	3	4	3	5	4	3.8
	5.4 นิสิตแบ่งปันสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆแก่ผู้ที่ด้อย โอกาส รวมถึงผู้ที่ได้รับความ เดือดร้อนสม่ำเสมอ	4	3	4	4	5	4
	5.5 นิสิตใช้องค์ความรู้ด้าน พระพุทธศาสนามาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆใน ชีวิตประจำวัน	5	4	4	4	5	4.4
	5.6 นิสิตยินดีร่วมมือกับชุมชน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในโอกาส ต่างๆ	4	5	4	4	4	4.2
6. มีโลกทัศน์	6.1 นิสิตมองโลกในแง่ดีอยู่	5	4	4	3	5	4.2

กว้างไกล	เสมอ						
	6.2 นิสิตวางแผนในการทำงานอย่างรอบคอบ	4	5	4	4	5	4.4
	6.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ	3	4	3	4	4	3.6
	6.4 นิสิตมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและปรับตัวเข้ากับสังคมได้	4	3	3	4	5	3.8
	6.5 นิสิตเปิดใจรับความคิดเห็นและแง่มุมมองใหม่ๆ	5	3	4	4	5	4.2
	6.6 นิสิตยินดีร่วมมือกับชุมชนเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในโอกาสต่างๆ	4	3	4	3	4	3.6
7. มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา	7.1 นิสิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรอบข้างและสังคม	5	5	4	3	5	4.4
	7.2 นิสิตสามารถชี้แนะหนทางที่ดีและหนทางที่ไม่ดีแก่ผู้อื่นได้	4	5	4	4	5	4.4
	7.3 นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่นโดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	3	4	3	5	4	3.8
	7.4 นิสิตดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	4	3	5	4	5	4.2
	7.5 นิสิตชี้แนะผู้อื่นให้ปฏิบัติตนเป็นพุทธบริษัทที่ดี	5	5	5	4	5	4.8
	7.6 นิสิตเป็นที่พึ่งทางใจของผู้ที่ประสบปัญหาชีวิต	4	5	4	3	4	4
8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนา	8.1 นิสิตชอบใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างผลงาน	4	5	4	4	5	4.4

นวัตกรรมการ	ตามความสนใจจากการเรียนรู้						
	8.2 นิสิตสามารถเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมเพื่อเผยแผ่องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา	4	4	4	4	5	4.2
	8.3 นิสิตสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆทางพระพุทธศาสนา	3	4	3	4	4	3.6
	8.4 นิสิตใช้ e-mail, Facebook, Line ในการติดต่อสื่อสาร	4	3	4	4	5	4
	8.5 นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4	5	5	4	4	4.4
	8.6 นิสิตรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสารที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น	4	5	4	4	4	4.2

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ
(IOC : Index of Item Objective Congruence)

คณะกรรมการที่ปรึกษา : รศ.ดร.ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.วชิ ปัญญาใส กรรมการ

ผู้วิจัย : นางสาวนพรัตน์ รัตนวงศ์ รหัสนักศึกษา 58571150106
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

คำชี้แจง ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อคำถามเกี่ยวกับ
อัตลักษณ์ 8 ประการด้านจิตพิสัย ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย โปรตใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็น
ประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป มีเกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ตรงประเด็น มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ตรงประเด็น มาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ตรงประเด็น ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ตรงประเด็น น้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ตรงประเด็น น้อยที่สุด

กรณี ท่านเห็นว่าข้อคำถามตรงประเด็นน้อย (2) หรือ น้อยที่สุด (1) กรุณาปรับปรุงแก้ไขใน
ช่องว่างที่เตรียมไว้ให้ข้อคำถามในแต่ละข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนพรัตน์ รัตนวงศ์
ผู้วิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา
ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบวัดอัตลักษณ์ด้านจิตพิสัย 8 ประการ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อที่	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.1	นิสิตมีการสำรวมกาย วาจาสงบน่าเลื่อมใส แก่ผู้ที่พบเห็น					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.2	นิสิตมีจริยวัตรตรงดงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง เมื่อมีผู้พบเห็นเกิดศรัทธา					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.3	นิสิตรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนแก่ผู้อื่น					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.4	นิสิตมีความประพฤติดี เรียบร้อย					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.5	นิสิตมีการวางตัว และแต่งกายถูกกาลเทศะ ตรงตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						
1.6	นิสิตใช้คำพูดสุภาพ					
มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส						

2. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม						
รายการพิจารณา		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1	นิตินิติมีความรู้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์โลกปัจจุบัน					
2.2	นิตินิติปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้					
2.3	นิตินิติประยุกต์องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์โลกปัจจุบันได้					
2.4	นิตินิติบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้					
2.5	นิตินิติแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้					
2.6	นิตินิติทันต่อเหตุการณ์ต่างๆหรือความเปลี่ยนแปลงของสังคม อยู่เสมอ					
3. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา						
รายการพิจารณา		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1	นิตินิติเป็นพุทธบริษัทที่ดี					

3.2	นิติตศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมเป็นประจำ					
3.3	นิติตเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม					
ข้อ ที่	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.4	นิติตน้อมนำเอาหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน					
3.5	นิติตใช้องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ในการแนะนำผู้อื่นในทางที่ดีงาม					
3.6	นิติตเสียสละอุทิศตนเพื่อทำนุบำรุง และสืบทอดพระพุทธศาสนา					
4. มีความสามารถในการแก้ปัญหา						
	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1	นิติตใช้สติปัญญา ในการแก้ปัญหาต่างๆ					
4.2	นิติตแก้ปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบ					
4.3	นิติตไม่ใช้อารมณ์ ในการแก้ปัญหาต่างๆ					
4.4	นิติตดำเนินการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4					

4.5	นิสิตใช้องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนามาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวัน					
4.6	นิสิตเผชิญปัญหา อย่างมีสติสัมปชัญญะ ไม่ปล่อยให้ ปัญหาครอบงำ					
5. มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม						
รายการพิจารณา		ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5.1	นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นประจำ					
5.2	นิสิตช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน					
5.3	นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ด้วยจิตที่มีความศรัทธา					
5.4	นิสิตแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึงผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่ำเสมอ					
5.5	นิสิตอุทิศกำลังกายด้วยความเต็มใจในการช่วยเหลือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน					
5.6	นิสิตยินดีร่วมมือกับชุมชน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ใน โอกาสต่างๆ					

6. มิโลกทัศน์กว้างไกล						
ข้อ ที่	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.1	นิสิตมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ					
6.2	นิสิตวางแผนในการทำงานอย่างรอบคอบ					
6.3	นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ					
6.4	นิสิตมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และปรับตัวเข้ากับสังคมได้					
6.5	นิสิตเปิดใจรับความคิด และแง่มุมมองใหม่ๆ					
6.6	นิสิตประเมินสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้					
7. มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา						
ข้อ ที่	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.1	นิสิตเป็นแบบอย่างที่ดี แก่คนรอบข้างและสังคม					
7.2	นิสิตสามารถชี้แนะหนทางที่ดี และหนทางที่ไม่ดีแก่ผู้อื่นได้					

7.3	นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่น โดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					
7.4	นิสิตดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					
7.5	นิสิตชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตน เป็นพุทธบริษัทที่ดี					
7.6	นิสิตเป็นที่พึ่งทางใจของผู้ที่ประสบปัญหาชีวิต					
8.พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม						
ข้อ ที่	รายการพิจารณา	ข้อความตรงประเด็น/ ชัดเจน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.1	นิสิตขอใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างผลงานตามความสนใจจากการเรียนรู้					
8.2	นิสิตสามารถเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมเพื่อ เผยแผ่องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา					
8.3	นิสิตสามารถใช้อินเทอร์เน็ต ในการศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ					
8.4	นิสิตใช้ e-mail, Facebook, Line ในการติดต่อสื่อสาร					
8.5	นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					

8.6	นิสิตรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสารที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

**แบบสอบถามปัญหาในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

คำชี้แจง แบบสอบถามปัญหาในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามปัญหา และ ส่วนที่ 2 ปัญหาในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในแต่ละข้อคำถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามปัญหา

วิทยาเขต

☐ วิทยาเขตเชียงใหม่	☐ วิทยาเขตพะเยา
☐ วิทยาเขตแพร่	☐ วิทยาเขตอุบลราชธานี
☐ วิทยาเขตนครราชสีมา	

ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร	☐ อาจารย์
☐ เจ้าหน้าที่	☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ปัญหาในการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เกณฑ์การประเมินระดับปัญหาได้กำหนดไว้ดังนี้

5 ปย. = เป็นปัญหาอย่างยิ่ง (very serious) หมายความว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาวิกฤติเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต้องแก้ไขโดยด่วน

4 ปม.= เป็นปัญหามาก (serious) หมายความว่า ปัญหานั้นมีความรุนแรงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

3 ปน.= เป็นปัญหาน้อย (not serious) หมายความว่า ปัญหานั้นเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานเพียงเล็กน้อย

2 มป.= ไม่เป็นปัญหา (not a problem) หมายความว่า ปัญหานั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

1 มก.= ไม่ทราบเพราะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้โดยตรง (not relevant) หมายความว่า ผู้ตอบไม่สามารถให้คำตอบได้เพราะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ไม่ได้ทำหน้าที่นั้นหรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

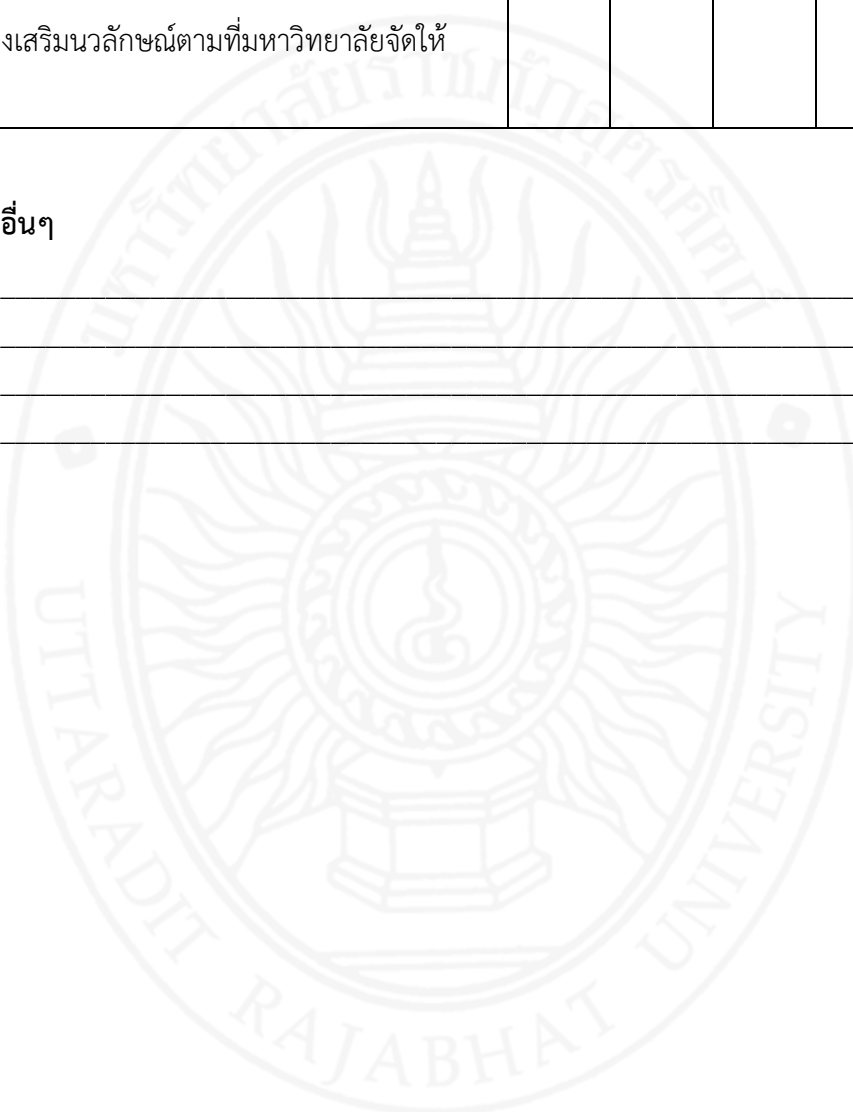
ข้อปัญหา		ระดับปัญหา				
		เป็น ปัญหา อย่าง ยิ่ง	เป็น ปัญหา มาก	เป็น ปัญหา น้อย	ไม่เป็น ปัญหา	ไม่ทราบ/ ไม่ เกี่ยวข้อง
ผู้บริหารและคณะกรรมการกองกิจการนิสิต						
1	ความชัดเจนของนโยบายการพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะที่ตรงตามอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัย และเป็นศาสนทายาท ที่มีศรัทธาภาพ					
2	การกำหนดบทบาท ภารกิจ และขั้นตอน ในการดำเนินงานของกองกิจการนิสิต ในประเด็นการส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ ตรงตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และเป็น ศาสนทายาทที่มีศรัทธาภาพ					
3	การวางแผนและการประเมินผลของโครงการ หรือกิจกรรม ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย					
4	การติดตามการดำเนินงานปฏิบัติศาสนกิจ และโครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย					
5	การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อ ส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัย กำหนด					
6	ความเพียงพอของงบประมาณของ มหาวิทยาลัยที่ใช้ในการบริหารจัดการ โครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย					
7	ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการส่งเสริม					

	หรือพัฒนานิสิตให้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
วัสดุอุปกรณ์						
8	ความเพียงพอของข้อมูล สารสนเทศ หรือเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการรณรงค์ หรือส่งเสริมให้นิสิตมีคุณลักษณะตรงตาม อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย					
9	การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้นิสิตได้แสดงผลงานหรือเผยแพร่การ ปฏิบัติศาสนกิจหรืองานบริการสังคมที่ เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย					
10	การมีระบบฐานข้อมูล เกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิต ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ เนื่องจากปัจจุบัน มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีนักศึกษา จากนานาชาติจำนวนมาก และมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อให้นิสิตทั้งไทย และนิสิต ต่างชาติเข้าใจ และปฏิบัติตนให้มีคุณสมบัติ หรืออัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
11	การมีสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ที่เอื้อต่อ การทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของนิสิต					
12	มีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างทั่วถึง					
การปฏิบัติงาน						
13	การจัดทำแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี					
14	ความยั่งยืนและต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม					

	เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต					
15	ผลการดำเนินงานพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้					
16	การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริม หรือพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตให้ตรงตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
17	โอกาสติดตามผลการปฏิบัติศาสนกิจ และผลการผลิตนิสิต ให้มีอัตลักษณ์ตรงตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และชี้แจงทางมหาวิทยาลัย					
18	การสนับสนุนให้นิสิตดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย					
19	ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม หรือพัฒนานิสิต ให้มีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
ความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน						
20	การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนของนิสิตเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด					
21	การมีส่วนร่วมของนิสิตในการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
22	การจัดกิจกรรมของนิสิต ร่วมกับหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					

23	การเชิดชูนิสิตต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่าง กับนิสิตรูป/คนอื่นๆ ในการพัฒนา หรือปฏิบัติ ตนให้เป็นบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด					
24	ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมคุณลักษณะตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้					

ปัญหาอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/คณาจารย์/เจ้าหน้าที่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนานิสิต ให้ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
เพื่อการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้สัมภาษณ์.....นางสาวนพรัตน์ รัตนวงศ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง.....วิทยาเขต.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....ถึง.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นเครื่องมือเพิ่มเติมจากการสอบถามด้วยแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา และอุปสรรค ในการพัฒนานิสิตให้ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตของท่าน

ประเด็นสัมภาษณ์

1 ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์

ท่านคิดว่า การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้นิสิตได้แสดงผลงานหรือเผยแพร่การปฏิบัติศาสนกิจ หรืองานบริการสังคม ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นปัญหาในการพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยหรือไม่?

() เป็นปัญหา () ไม่เป็นปัญหา

กรณี ท่านเห็นว่าเป็นปัญหา กรุณาให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะเหตุใด?

2. ท่านคิดว่า การประชาสัมพันธ์การส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ไม่ทั่วถึง เป็นปัญหาในการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะ ตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือไม่?

() เป็นปัญหา () ไม่เป็นปัญหา

กรณี ท่านเห็นว่าเป็นปัญหา กรุณาให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะเหตุใด?

2. ด้านการปฏิบัติงาน

2.1 ท่านคิดว่า การจัดทำแผนพัฒนานิสิตระยะ 5 ปี เป็นปัญหาในการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะ ตรงตามอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยหรือไม่?

() เป็นปัญหา () ไม่เป็นปัญหา

กรณี ท่านเห็นว่าเป็นปัญหา กรุณาให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะเหตุใด?

2.2 ท่านคิดว่า ความยั่งยืนและต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์นิสิต เป็นปัญหาในการพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือไม่?

() เป็นปัญหา () ไม่เป็นปัญหา

กรณี ท่านเห็นว่าเป็นปัญหา กรุณาให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะเหตุใด?

3. ด้านความสัมพันธ์ของนิสิตกับมหาวิทยาลัยและชุมชน

3.1 ท่านคิดว่า ความร่วมมือของนิสิตในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะตามที่มหาวิทยาลัยจัดให้ เป็นปัญหาในการพัฒนานิสิต ให้มีคุณลักษณะตรงตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือไม่?

() เป็นปัญหา () ไม่เป็นปัญหา

กรณี ท่านเห็นว่าเป็นปัญหา กรุณาให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะเหตุใด?

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง แบบวัดฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิต

ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โปรดตอบแบบวัดอัตลักษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับ การวัดอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิต

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสถานภาพของนิสิต

สถานะนิสิต บรรพชิต ศฤหันธ์

ชั้นปี

ปี 1 ปี 2 ปี 3 ปี 4 ปี 5

อายุ.....ปี

คณะ

พุทธศาสตร์ ครุศาสตร์
 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์

ชื่อวิทยาเขต/หน่วยงาน

วิทยาเขตแพร่ วิทยาเขตพะเยา
 วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตอุบลราชธานี
 วิทยาเขตนครราชสีมา

ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามระดับอัตลักษณ์ของนิสิตตามความเป็นจริง

1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.1 นิสิตมีการสำรวมกาย วาจาสงบ น่าเลื่อมใส					
1.2 นิสิตมีจริยวัตรตรงดงาม ไม่กระต้างกระเดื่อง					
1.3 นิสิตรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน แก่ผู้อื่น					
1.4 นิสิตมีความประพฤติดี เรียบร้อย					
1.5 นิสิตมีการวางตัว และแต่งกาย ถูกกาลเทศะ ตรงตามกฎระเบียบ ของมหาวิทยาลัย					
1.6 นิสิตมีบุคลิกภาพที่สุชุม น่าศรัทธา					
2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 นิสิตใช้สติปัญญาแก้ปัญหา ต่างๆ อย่างรอบคอบ					
2.2 นิสิตแก้ปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบ ตามหลักอริยสัจ 4					
2.3 นิสิตไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา ต่างๆ					
2.4 นิสิตกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ทั้งทางโลก และทางธรรม					
2.5 นิสิตใฝ่องค์ความรู้ด้าน พระพุทธศาสนา มาประยุกต์เพื่อ					

แก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวัน					
2.6 นิสิตเผชิญปัญหาอย่างมีสติสัมปชัญญะไม่ปล่อยให้ปัญหาครอบงำ					
3.เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1 นิสิตสามารถเป็นผู้นำด้านจิตใจแก่คนรอบข้างและสังคม					
3.2 นิสิตสามารถชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติดี					
3.3 นิสิตให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่นโดยสอดคล้องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					
3.4 นิสิตดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					
3.5 นิสิตสามารถเป็นผู้นำด้านปัญญาและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตน เป็นพุทธบริษัทที่ดี					
3.6 นิสิตสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีในการแก้ไขปัญหาแก่ผู้อื่น					
4.มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1 นิสิตเป็นพุทธบริษัทที่ดี					
4.2 นิสิตมีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา อย่างแท้จริง					
4.3 นิสิตเผยแผ่พระธรรมคำสอน					

ของพระพุทธเจ้า ตามโอกาส ที่เหมาะสม					
4.4 นิสิตมีศรัทธา ต่อพระพุทธศาสนา และปฏิบัติ หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน อย่างเคร่งครัด					
4.5 นิสิตอุทิศตน เพื่อพระพุทธศาสนา และใช้ องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา แนะนำผู้อื่นในทางที่ดีงาม					
4.6 นิสิตใช้องค์ความรู้ ด้านพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน					
5. รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.1 นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นประจำ					
5.2. นิสิตช่วยเหลือผู้อื่น โดย ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน					
5.3. นิสิตบำเพ็ญประโยชน์ ต่อส่วนรวม ด้วยจิตที่มีความศรัทธา					
5.4. นิสิตแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ ต่างๆ แก่ผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึง ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่ำเสมอ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม					
5.5 นิสิตอุทิศกำลังกาย ด้วยความเต็มใจ ในการช่วยเหลือ ส่วนรวม ที่ได้รับความเดือดร้อน					

เสมอ					
5.6 นิสิตยินดีร่วมมือกับชุมชน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ในโอกาสต่าง ๆ					
6. รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม					
ข้อความถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.1 นิสิตมีความรู้ในเรื่องของ การเปลี่ยนแปลงของสังคม และสถานการณ์โลกปัจจุบัน อย่างเหมาะสม					
6.2 นิสิตปรับเปลี่ยนตนเอง ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ของสังคมได้					
6.3 นิสิตประยุกต์องค์ความรู้ ด้านพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้อง ต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสถานการณ์โลกปัจจุบันได้					
6.4 นิสิตบูรณาการองค์ความรู้ ทางพระพุทธศาสนา เข้ากับ ศาสตร์สมัยใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้					
6.5 นิสิตแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้					
6.6 นิสิตไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ ที่เป็นปัญหาของสังคม					

7.มีโลกทัศน์กว้างไกล					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.1 นิสิตมองโลกกว้างไกลอยู่เสมอ					
7.2 นิสิตวางแผนในการทำงาน อย่างรอบคอบและกว้างไกล					
7.3 นิสิตวางแผนในการดำเนินชีวิต อย่างรอบคอบและกว้างไกล					
7.4 นิสิตมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และปรับตัวเข้ากับสังคมได้					
7.5 นิสิตเปิดใจและยอมรับ ความคิดและแง่มุมมองใหม่ๆ					
7.6 นิสิตมีการเรียนรู้ผลกระทบ ในอนาคตที่กว้างไกล จากการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่าง สม่ำเสมอ					
8.พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.1 นิสิตสามารถใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์เพื่อสร้างนวัตกรรม ใหม่ๆได้					
8.2 นิสิตสามารถเลือกใช้นวัตกรรม ใหม่ๆเพื่อพัฒนาทักษะ ตามความสามารถของตน					
8.3 นิสิตสามารถใช้อินเทอร์เน็ต ในการศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้ ใหม่ๆ					
8.4 นิสิตสามารถใช้สื่อ Online					

ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ประกอบการเรียนรู้ได้ อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ สูงสุด					
8.5 นิสิตคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
8.6 นิสิตรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการสื่อสาร ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น					

แบบวัดอัตลักษณ์นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

โปรดตอบแบบวัดอัตลักษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการวัดอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสถานภาพของนักศึกษา

ชั้นปี

ปี 1 ปี 2 ปี 3 ปี 4 ปี 5

อายุ.....ปี

คณะ/สาขาวิชา

สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

สาขาวิชาการบัญชี

สาขาวิชารัฐศาสตร์

สาขาวิชาเกษตรป่าไม้

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

สาขาวิชาการจัดการชุมชน

สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (การตลาด)

สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการ

อาหาร

ตอนที่ 2 แบบวัดอัตลักษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่

เฉลิมพระเกียรติ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษา

ตามความเป็นจริง

1. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.1 นักศึกษามีการสำรวมกาย วาจาสงบ น่าเลื่อมใส					
1.2 นักศึกษามีจริยวัตรตรงงาม ไม่กระด้างกระเดื่อง					
1.3 นักศึกษารู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน แก่ผู้อื่น					
2. ใฝ่รู้ใฝ่คิด					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 นักศึกษาใช้สติปัญญา แก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ					
2.2 นักศึกษาแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบตามหลักอริยสัจ 4					
3. เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา					
ข้อความ	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1 นักศึกษาสามารถเป็นผู้นำ ด้านจิตใจแก่คนรอบข้างและสังคม					
3.2 นักศึกษาให้คำแนะนำที่ดี แก่ผู้อื่นโดยสอดแทรกหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา					

4.มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1 นักศึกษาเป็นพุทธบริษัทที่ดี					
4.2 นักศึกษามีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง					
4.3 นักศึกษาเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าตามโอกาสที่เหมาะสม					
5.รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.1 นักศึกษาช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน					
5.2 นักศึกษาบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยจิตที่มีความศรัทธา					
5.3 นักศึกษาแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แก่ผู้ที่ด้อยโอกาสรวมถึงผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนสม่ำเสมอ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม					
6.รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม					
ข้อคำถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.1 นักศึกษาบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้					

6.2 นักศึกษาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันได้					
6.3 นักศึกษาไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสังคม					
7. มีโลกทัศน์กว้างไกล					
ข้อความถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.1 นักศึกษาวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบและกว้างไกล					
7.2 นักศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลและปรับตัวเข้ากับสังคมได้					
8. พร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม					
ข้อความถาม	ระดับการมีอัตลักษณ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.1 นักศึกษาสามารถใช้สื่อ Online ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ประกอบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด					
8.2 นักศึกษาคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					